

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid m.m.

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns 16 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.

40 yrkanden i följdmotioner.

Ett femtiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	7
Betänkandets disposition.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m.....	9
Nationellt uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck.....	19
Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken.....	21
Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m.	28
Skrivelsen.....	36
Reservationer.....	37
1. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (M).....	37
2. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (SD).....	39
3. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (C).....	42
4. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (V).....	45
5. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (L).....	47
6. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (KD).....	50
7. Nationellt uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 2 (M, SD, C, KD).....	53
8. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (M).....	55
9. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (SD).....	56
10. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (C).....	57
11. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (KD).....	61
12. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (M).....	62
13. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (SD).....	65
14. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (C).....	67
15. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (L).....	69
16. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (KD).....	70
Särskilda yttranden.....	74
1. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (SD).....	74
2. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (L).....	74
3. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (M).....	74
4. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (SD).....	75

5. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (C)	75
6. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (L)	76
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	77
Skrivelsen	77
Följdmotionerna	77
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	81
<i>Bilaga 2</i>	
Justitieutskottets yttrande 2016/17:JuU6y	87
<i>Bilaga 3</i>	
Socialutskottets yttrande 2016/17:SoU4y	93
<i>Bilaga 4</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2016/17:UbU5y	98

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. (V),

2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,

2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström (båda SD),

2016/17:1260 av Tina Ghasemi (M),

2016/17:1622 av Monica Green (S) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 14,

2016/17:2119 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2016/17:2761 av Monica Green (S),

2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 24,

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 12,

2016/17:3551 av Annika Qarlsson (C) yrkande 9,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkandena 2–5, 7 och 9–12,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2–4,

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 6–8.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (L)

Reservation 6 (KD)

2. Nationellt uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2348 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:3551 av Annika Qarlsson (C) yrkande 6,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 6,

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 3 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 7 (M, SD, C, KD)

3. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2703 av Monica Green m.fl. (S),

2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkandena 1–6,

2016/17:3057 av Ola Johansson och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1,

2016/17:3551 av Annika Qarlsson (C) yrkandena 1–5, 7 och 8,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD)
yrkande 1,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 5 och 8,

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 1 och 3–5.

Reservation 8 (M)

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (KD)

4. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:385 av Monica Green (S) yrkandena 1–3,

2016/17:865 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 17, 19 och 20,

2016/17:922 av Lars Mejern Larsson (S),

2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16,

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 19,

2016/17:2012 av Robert Hannah (L) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:2094 av Maria Stockhaus (M) yrkande 2,

2016/17:2101 av Maria Stockhaus m.fl. (M),

2016/17:2272 av Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M),

2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 28,

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 21,

2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 7,

2016/17:3162 av Robert Halef (KD),

2016/17:3288 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 3 och 4,

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2 och 18,

2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 14,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD)
yrkandena 6 och 8 samt

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1 och 7.

Reservation 12 (M)

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (C)

Reservation 15 (L)

Reservation 16 (KD)

5. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2016/17:10 till handlingarna.

Stockholm den 16 februari 2017

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Raimo Pärssinen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Raimo Pärssinen (S), Elisabeth Svantesson (M), Annelie Karlsson (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Niklas Wykman (M), Patrik Björck (S), Annika Qarlsson (C), Marco Venegas (MP), Christian Holm Barenfeld (M), Eva-Lena Jansson (S), Magnus Persson (SD), Fredrik Malm (L), Ali Esbati (V), Désirée Pethrus (KD), Magnus Manhammar (S), Erik Andersson (M) och Paula Bieler (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid och fem motioner som väckts med anledning av skrivelsen. I betänkandet behandlas även ett femtiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17. En förteckning över förslagen finns i bilaga 1.

I skrivelsen redovisar regeringen sitt ställningstagande till de förslag som lämnats i betänkandena Mål och myndighet – en effektiv styrning av jämställdhetspolitiken (SOU 2015:86) och Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55).

Utskottet kommer i betänkandet framför allt att uppehålla sig vid de delar av skrivelsen för vilka arbetsmarknadsutskottet har motionsyrkanden att behandla. Skrivelsen spänner över många politikområden, och flera av de frågor som berörs i skrivelsen hör delvis till andra utskotts beredningsområden. De områden och frågor som tas upp i skrivelsen kan följaktligen komma att behandlas även av andra utskott, exempelvis vid beredning av yrkanden från allmänna motionstiden.

Arbetsmarknadsutskottet beslutade den 8 december 2016 att ge justitieutskottet, socialutskottet och utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelsen och följdmotionerna. De tre utskotten har yttrat sig, se bilagorna 2–4.

Under beredningen av ärendet har utskottet inhämtat upplysningar från Statskontoret och Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet.

Utskottet noterar i betänkandet att regeringen den 14 december 2016 beslutade kommittédirektiv om att inrätta en jämställdhetsmyndighet (dir. 2016:108).

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid innehåller en rad olika delar. I ett inledande avsnitt lämnar regeringen en översiktlig redogörelse för samhällsutvecklingen och tidigare insatser på jämställdhetsområdet. Erfarenheter och effekter av genomförandet av den särskilda jämställdhetsatsningen 2007–2014 redovisas.

Ett avsnitt gäller inriktning och mål för jämställdhetspolitiken. Regeringen presenterar där bl.a. en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken.

Regeringen aviserar i skrivelsen åtgärder för en strategisk, sammanhållen och långsiktig styrning på jämställdhetspolitikens område. Regeringen redogör också för sin avsikt och sina skäl för att inrätta en jämställdhetsmyndighet.

Skrivelsen omfattar även en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin inbegriper mål och insatsområden, en struktur för stöd och uppföljning och ett åtgärdsprogram med insatser för perioden 2017–2020.

Regeringen redogör vidare i skrivelsen för ett antal insatser och prioriteringar inom samhällsområden som är centrala för jämställdhetspolitikens genomförande.

Betänkandets disposition

Betänkandet är disponerat så att det huvudsakligen är uppdelat i tre block. I det första hanteras inriktning och mål för jämställdhetspolitiken samt frågor om insatser m.m. på jämställdhetspolitikens område. Därefter behandlas frågor som rör styrning och organisation av jämställdhetspolitiken. I det tredje och avslutande blocket behandlar utskottet den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och därtill relaterade frågor.

Utskottets överväganden

Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservationerna 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (L) och 6 (KD) samt särskilt yttrande 1 (SD).

Skrivelsen

I skrivelsen presenterar regeringen det övergripande målet och sina delmål för jämställdhetspolitiken och ger en beskrivning av hur den ser på de områden som omfattas av målen.

Det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv kvarstår oförändrat. De jämställdhetspolitiska delmålen, vilka anger den inriktning som styr regeringens politik och ger uttryck för regeringens prioritering av de mest centrala jämställdhetsproblemen i samhället, kompletteras genom att regeringen inför jämställd utbildning respektive jämställd hälsa som nya fristående delmål. De jämställdhetspolitiska delmål som regeringen arbetar efter blir därmed sex till antalet.

I avsnittet Regeringens insatser och prioriteringar under mandatperioden 2014–2018 nämns ett antal insatser inom samhällsområden som regeringen anser är centrala för jämställdhetspolitikens genomförande. Redovisningen i skrivelsen är strukturerad utifrån regeringens jämställdhetspolitiska delmål.

Delmålsövergripande insatser redovisas i skrivelsen i ett särskilt avsnitt. Dessa handlar bl.a. om vikten av att skapa jämställda handlingsmönster hos män och pojkar. Jämställdhetsinsatser för nyanlända unga respektive jämställdhet i arbetet för minskad segregation är två andra områden som tas upp. Genomförandet av Agenda 2030 omnämns också. Regeringen anför i det sammanhanget bl.a. att en delegation har tillsatts med uppgift att stödja och stimulera Sveriges genomförande av Agenda 2030 nationellt och internationellt. Vidare tar regeringen i ett avsnitt upp prioriteringar och insatser inom det internationella jämställdhetsarbetet.

I det följande sammanfattas regeringens målkommentarer för de olika delmålen och redovisas kortfattat ett antal insatser kopplade till delmålen där urvalet främst gjorts med hänsyn till de motionsyrkanden som utskottet behandlar i detta betänkande.

Delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra redovisas under avsnittet Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m.

En jämn fördelning av makt och inflytande

En jämn fördelning av makt och inflytande i samhället innebär att kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer. Delmålet anknyter i första hand till det övergripande jämställdhetspolitiska målets första led – att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället.

Formella hinder eller ekonomiska och sociala aspekter ska inte hindra kvinnor från att ha samma möjligheter som män att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet. Målet tar sikte på formella politiska rättigheter – möjligheten att delta i demokratiska processer både som väljare och som vald. Kvinnor och män måste också kunna delta på samma villkor i fråga om informella beslutsvägar. Mot denna bakgrund ingår även villkoren för beslutsfattandet i målformuleringen.

Målet tar även sikte på fördelningen av den makt som ligger utanför det formella demokratiska systemet, t.ex. inom det civila samhället, företag och medier.

Bland regeringens insatser och prioriteringar för delmålet nämns bl.a. stärkta insatser mot rasism samt hot och hat, bättre möjligheter att motverka diskriminering, en jämn könsfördelning och mångfald i bolagsstyrelser samt en ny funktionshinderspolitik.

Ekonomisk jämställdhet

Ekonomisk jämställdhet innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Tyngdpunkten ligger på de ekonomiska villkor kvinnor och män har som individer. Delmålet tar sikte på fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män och omfattar inkomster i form av lön och näringsverksamhet samt avkastning på kapital. Vidare omfattas ersättningar och bidrag från transfereringssystemen samt effekter av skatter och avgifter.

Delmålet omfattar även företagande, att kvinnor ska ha samma möjligheter som män att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst.

Det avlönade arbetet ska inte bara ge ekonomisk självständighet i förvärvsaktiv ålder utan också innebära ekonomisk trygghet och självständighet under pensionsåren.

Bland regeringens insatser och prioriteringar för delmålet nämns bl.a. arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiken som ett område där insatser behövs. Ett prioriterat område är att öka kvinnors sysselsättningsgrad.

Jämställd utbildning

Jämställd utbildning är nytt som självständigt delmål. Målet är att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling. Målet omfattar hela det formella utbildningssystemet från förskola till universitet och högskola, inklusive vuxenutbildning och yrkeshögskolan. Även bildning och utbildning

utanför det formella utbildningssystemet omfattas, t.ex. folkhögskolor och studieförbundens utbildningsverksamhet.

Bland regeringens insatser och prioriteringar för delmålet nämns behovet av att utveckla arbetet med skolans värdegrund, att förstärka och utveckla elevhälsan, förebyggande av könsstereotypa studie- och yrkesval samt att öka jämställdheten i högskolesektorn.

Obetalt hem- och omsorgsarbete

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet innebär att kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor. Målet omfattar inte endast fördelningen av obetalt arbete inom ett hushåll utan avser även fördelningen mellan kvinnor och män av obetalt arbete på samhällsnivå.

Bland regeringens insatser och prioriteringar för delmålet nämns t.ex. uppdraget om en översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring (dir. 2016:10).

Jämställd hälsa

Delmålet om jämställd hälsa är nytt och innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa och erbjudas vård och omsorg på lika villkor. Delmålet avser fysisk och psykisk samt sexuell och reproduktiv hälsa, och omfattar såväl förebyggande folkhälsoarbete som åtgärder och insatser till enskilda personer när det gäller socialtjänst, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt hälso- och sjukvård. När det gäller omsorg tar målet sikte på offentligt finansierad omsorg.

Bland regeringens insatser och prioriteringar för delmålet nämns t.ex. den kommission för jämlik hälsa som regeringen tillsatt (dir. 2015:60), satsningar på äldreomsorgen samt satsningar på den sociala barn- och ungdomsvården.

Motionerna

Övergripande jämställdhetspolitiska frågor m.m.

Moderaterna framför i motion 2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. synpunkter på regeringens jämställdhetspolitik och anser att den bör ges en annan inriktning (yrkande 1). Partiet menar att regeringens inriktning på jämställdhetspolitiken med förslag om en ny myndighet och kvotering till bolagsstyrelser inte prioriterar de stora samhällsproblemen. Moderaterna vill bl.a. se insatser för att minska utanförskap och bidragsberoende genom att göra det mer lönsamt att arbeta.

Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) har i motion 2016/17:3553 synpunkter på kvotering och andra diskriminerande åtgärder (yrkande 2). De motsätter sig politiska pekpinnar, kvotering och andra diskriminerande åtgärder för att fördela maktpositioner beroende på kön eller andra egenskaper som är irrelevanta för positionen. Jämställdhet mellan

kvinnor och män bör definieras i termer av lika rättigheter och möjligheter att själva forma sina liv och rätten till den enskildes samt familjens egna livsval (yrkande 11). I motionen anförs vidare att jämställdhetsdebatten bör bygga på mänskliga faktorer liksom biologiska lagar före regeringens feministiska ideologier och utopiska teorier (yrkande 12).

Liberalerna anför i motion 2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. att det finns behov av ett jämställdhetspolitiskt delmål om integration (yrkande 6). I en tid när migrationen ligger på historiskt höga nivåer, samtidigt som skillnaderna i etableringsprocessen är så stora mellan kvinnor och män, är partiets uppfattning att integrationsperspektivet måste synas tydligare i jämställdhetspolitiken.

I motion 2016/17:1622 uppmärksammar Monica Green (S) att Sverige har ratificerat FN:s kvinnokonvention och att Sverige därmed är förpliktat att garantera att kvinnor har samma rättigheter som män. Enligt motionären är det många som inte känner till konventionen, och därför behövs utbildningsinsatser för att göra den känd (yrkande 1). Motionären tar vidare upp behovet av att förmedla kunskapen om FN:s kvinnokonvention till nyanlända (yrkande 2). Vidare påtalar Monica Green (S) i motion 2016/17:2761 behovet av att alla delar av samhället involveras för att Sverige ska följa de nya globala målen i Agenda 2030.

Tina Ghasemi (M) anför i motion 2016/17:1260 att det finns behov av en samlad strategi för att möta Sveriges verkliga utmaningar på jämställdhetsområdet och föra Sverige närmare målet om ett helt jämställt land. Lagar om kvotering som enbart skulle beröra ett fåtal relativt privilegierade kvinnor räcker inte speciellt långt, enligt motionären.

Betty Malmberg (M) anför i motion 2016/17:2119 att det behövs åtgärder för att råda bot på utmaningarna på jämställdhetsområdet, men hon anser att vare sig inrättandet av en jämställdhetsmyndighet eller kvotering av kvinnor in i styrelserummen i privata företag kan råda bot på de jämställdhetsproblem som återstår att bearbeta i vårt samhälle (yrkande 1).

Ekonomisk jämställdhet

I motion 2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. beskriver Moderaterna de svårigheter som kan finnas i att kombinera familjeliv med arbete. När politiken underlättar människors livspussel blir det möjligt för fler som så önskar att arbeta heltid. Fler åtgärder behöver enligt Moderaterna vidtas för att förbättra mäns och kvinnors möjlighet att kombinera familj och arbete (yrkande 2).

Sverigedemokraterna menar i motion 2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström att den förda politiken innebär att människor i stället för att bli jämställda blir intvingade i en politiskt detaljstyrd tillvaro som tenderar att splittra familjer i stället för att underlätta gemenskapen. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå ett system med frivillig inkomstdelning.

Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) anför i motion 2016/17:3553 att regeringen måste våga identifiera de kulturella och religiösa orsakerna till kvinnors frånvaro samt låga deltagande i utbildningar, arbetsmarknadsprogram och på arbetsmarknaden (yrkande 7).

Centerpartiet anser i motion 2016/17:3037 av Annika Qarlssoon m.fl. att deltidsnormen för kvinnor på arbetsmarknaden måste brytas, bl.a. genom att man ser över hur arbetsmarknadens parter kan skapa förutsättningar för fler att arbeta heltid (yrkande 11). Vidare anser Centerpartiet att regeringen bör satsa på förebyggande insatser och införa strukturella åtgärder inom arbetsmarknaden (yrkande 24).

Annika Qarlssoon (C) anser i motion 2016/17:3551 att det i arbetet med de jämställdhetspolitiska målen måste ingå hur regeringen avser att förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande (yrkande 9).

I partimotion 2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) anför Vänsterpartiet att frågan om lika lön för lika arbete måste tas på allvar. Partiet vill att regeringen tillsätter en utredning med syfte att se över sanktioner för företag som inte kan presentera en plan för jämställda löner (yrkande 14).

Vänsterpartiet anser i motion 2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. att Medlingsinstitutets uppdrag bör förändras så att det tydligt framgår att industrins lönenormering inte ska tolkas så att aktiva insatser för att minska de strukturella löneskillnaderna mellan kvinno- och mansdominerade yrken omöjliggörs.

Liberalerna tar i motion 2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. upp kvinnors företagande (yrkande 7). Enligt partiet är det oroväckande att företagarperspektivet är starkt nedtonat i den jämställdhetspolitiska skrivelsen. Enligt partiet riskerar detta att befästa könsstereotypa föreställningar där företagande och entreprenörskap förknippas med män, medan kvinnor i första hand ses som anställda.

I motion 2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. tar Kristdemokraterna upp lönegapet mellan kvinnor och män. Partiet anser att det måste vidtas åtgärder för att främja en arbetsmarknad utan jobbdiskriminering (yrkande 12).

I motion 2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S) påtalar motionärerna det angelägna i att se över behovet av fler åtgärder för en jämställd arbetsmarknad (yrkande 3).

Jämställd utbildning

Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) framhåller i motion 2016/17:3553 att all förskolepedagogik som får offentligt stöd bör bygga på beprövad erfarenhet samt fokusera på att skapa en trygg plats för barn att utvecklas till ansvarstagande unga individer men utan att i övrigt styra deras beteendemönster (yrkande 4). De understryker att svensk skolas främsta uppgift och ohotade prioritering ska vara utbildning i skolans grundämnen oavsett elevernas kön (yrkande 9). Den svenska skolan ska inte vara en

experimentell institution för svenska skolelever där eleverna tvingas efterleva regeringens sociala könsexperiment (yrkande 10).

Liberalerna påtalar i motion 2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. behovet av att förbättra pojkars skolresultat (yrkande 8). Att pojkars kunskapsresultat sedan lång tid har legat väsentligt lägre än flickors måste enligt Liberalerna ses som en huvudutmaning inom jämställdhetspolitiken. Att förbättra pojkars skolresultat och på så vis motverka de könsrelaterade kunskapsklyftorna i skolan måste lyftas fram som en särskild uppgift inom delmålet jämställd utbildning.

Obetalt hem- och omsorgsarbete

Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) anser i motion 2016/17:3553 att föräldraförsäkringen helt bör avkvoterats och att makten ska ges tillbaka till familjerna (yrkande 3). Det ska vara upp till de enskilda föräldrarna att forma den tillvaro som passar dem bäst. Vidare invänder de mot regeringens politik och anser att familjer bör få fatta egna vardagsbeslut baserade på deras respektive omständigheter snarare än på familjemedlemmarnas kön (yrkande 5).

Kristdemokraterna tar i motion 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. upp delmålet om jämn fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete (yrkande 2). Kristdemokraterna anser inte att det är politikens roll att lägga sig i hur uppdelningen ser ut och ställer sig därför inte bakom regeringens delmål om obetalt hem- och omsorgsarbete. Kristdemokraterna föreslår i stället att det införs ett delmål om att skapa goda förutsättningar för egna val när det gäller hem- och omsorgsarbetet för både män och kvinnor (yrkande 3). Kristdemokraterna vill ge familjer fler möjligheter att välja den livsstil i allmänhet och barnomsorgsform i synnerhet som passar dem och deras barn bäst.

Jämställd hälsa

När det gäller delmålet för jämställd hälsa anser Kristdemokraterna i motion 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. att arbete med att förstärka sjukhusvården bör ingå under detta delmål (yrkande 4). Enligt partiet är en av de viktigaste förutsättningarna för att uppnå jämställd hälsa ökad statlig styrning av sjukhusvården.

Utskottets ställningstagande

Jämställdhet är en fråga om rättvisa och en viktig del av samhällsbygget. Jämställdhet bidrar också till ekonomisk utveckling genom att både kvinnors och mäns potential tas till vara.

Sverige har kommit långt i sitt arbete med jämställdhet, och det är glädjande att återkommande se Sverige rankat som ett av världens mest jämställda länder, bl.a. i Världsekonomiskt forums studie Global Gender Gap. Det finns dock många utvecklingsområden kvar. Sverige präglas fortfarande av stora

skillnader i livsförutsättningar mellan kvinnor och män. Ojämställdheten innebär orättvisor, problem och kostnader på individ-, organisations- och samhällsnivå. Utskottet delar regeringens beskrivning av att det fortfarande finns systematiska skillnader mellan kvinnor och män när det gäller makt och inflytande, utbildning, yrke, position, inkomst, lön och karriär, obetalt hem- och omsorgsarbete, våldsutsatthet och hälsa. I likhet med regeringen anser utskottet att jämställdhetspolitiken bör ta sikte på att skapa rättvisa mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet är enligt utskottet fortfarande relevant och angeläget. Till det övergripande målet finns ett antal delmål för regeringens arbete med jämställdhetspolitiken. Utskottet välkomnar att regeringen nu uppdaterar delmålsstrukturen och lyfter fram jämställd utbildning och jämställd hälsa som två nya fristående mål. De två nya målen innebär ett större politiskt fokus och enligt utskottet ett välkommet förtydligande av regeringens prioriteringar inom ramen för jämställdhetspolitiken.

Utbildningsfrågorna spelar en central roll i jämställdhetspolitiken. Utskottet anser i likhet med utbildningsutskottet att det, för att ytterligare driva på utvecklingen av en jämställd utbildning i en positiv riktning, är en fördel att utbildning nu inrättas som ett självständigt delmål på jämställdhetspolitikens område. Genom att på detta sätt tydligare lyfta fram utbildningsfrågorna inom jämställdhetspolitiken betonas såväl utbildningens egenvärde som utbildningens centrala betydelse för möjligheterna till inflytande och makt, för etablering på arbetsmarknaden och för kvinnors och mäns hälsa.

Att alla barn, unga och vuxna ska ges förutsättningar att pröva och utveckla sina förmågor och sina intressen utan att begränsas av stereotypa könsnormer är grundläggande och självklart. Att bryta könssegregeringen inom utbildningen är så som regeringen anför en strategisk jämställdhetsfråga på utbildningsområdet. Utskottet delar regeringens syn om att arbetet mot de könsbundna studievalen måste omfatta hela utbildningssystemet, från förskola till högskola och från information och rekrytering till kunskapsinnehåll, pedagogik och frågor om kultur och jargong. Under skoltiden påverkas både flickors och pojkars uppfattningar och föreställningar om kön. Skolan har därför enligt utskottet en viktig uppgift när det gäller att motverka traditionella könsmönster och att aktivt främja jämställdhet.

Med anledning av Liberalernas motion om att regeringen har ett alltför snävt perspektiv på delmålet jämställd utbildning och partiets förslag om att de könsrelaterade kunskapsklyftorna lyfts fram som en särskild uppgift inom detta delmål för att förbättra pojkars skolresultat, vill utskottet anföra följande. Utskottet håller med om att de könsrelaterade kunskapsklyftorna i skolan är en fråga som måste tas på största allvar, men delar inte Liberalernas uppfattning att regeringen förbiser detta problem.

I skrivelsen presenterar regeringen en rad åtgärder som den har tagit initiativ till, t.ex. utveckling av arbetet med skolans värdegrund och uppdrag till Skolverket att genomföra fortbildningsinsatser för studie- och yrkesvägledare med fokus på att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön eller social eller kulturell bakgrund. Vidare välkomnar utskottet den överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting som nyligen beslutades (S2017/00322/JÄM) med inriktning på att stärka jämställdhetsarbetets inriktning mot män, pojkar och maskulinitetsfrågor. Delmålet jämställd utbildning är ett av de tre områden som satsningen fokuserar på.

Utskottet välkomnar också att regeringen alldeles nyligen har gett uppdrag till Skolverket (U2017/00412/S) att föreslå ändringar i läroplanerna för bl.a. grundskolan och förskoleklassen som förtydligar skolans uppdrag att motverka traditionella könsmonster, att gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män samt att aktivt och medvetet främja deras lika rätt och möjligheter. Ändringarna ska särskilt tydliggöra att den värdegrund som anges i läroplanerna inbegriper att skolan ska organisera undervisningen så att flickor och pojkar möts och arbetar tillsammans i undervisningen.

Sverigedemokraterna har flera yrkanden om jämställd utbildning. Deras retorik om att den svenska skolan är en experimentell institution som ägnar sig åt sociala könsexperiment är beklämmande att ta del av. Utskottet delar inte Sverigedemokraternas uppfattning.

Kristdemokraterna begär ett tillkännagivande om att arbete med att förstatliga sjukvården bör ingå under delmålet jämställd hälsa. Socialutskottet har i sitt yttrande till utskottet föreslagit att Kristdemokraternas yrkande avstyrks. Utskottet gör ingen annan bedömning och anser därmed att riksdagen inte bör ta något initiativ i denna fråga.

Sverigedemokraternas yrkanden om bl.a. att föräldraförsäkringen helt bör avvoterats så som partiet uttrycker det, och att ett system om frivillig inkomstdelning bör utredas visar enligt utskottet vilken inriktning på jämställdhetspolitiken Sverigedemokraterna vill ha. Utskottet anser att denna illustrerar en förlegad syn på kvinnors roll i samhället och i familjen. Sverigedemokraterna verkar resonera på så sätt att de kvinnor som inte har makt inte heller vill ha det, och att varje livssituation är resultatet av ett naturligt och medvetet val. Jämställdhetspolitiken tycks därmed enligt Sverigedemokraternas uppfattning i stora delar vara överflödig.

Utskottet anser för sin del att det är självklart att med olika verktyg fortsätta verka för att nå det jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv, vilket bl.a. innebär en jämn fördelning av makt och inflytande. Reformerna med föräldraförsäkring, utbyggd barn- och äldreomsorg och särbeskattning som genomförts genom åren är enligt utskottet grundpelare i arbetet för ekonomisk jämställdhet. En utgångspunkt för regeringens delmål om ekonomisk jämställdhet är att kvinnor och män ses som individuellt ansvariga för sin försörjning. Att skatter

och socialförsäkringar är knutna till individen främjar enligt regeringen en jämn fördelning av både betalt och obetalt arbete. Utskottet är av samma uppfattning och anser att en lösning med frivillig inkomstdelning vore att ta ett steg tillbaka i jämställdhetsarbetet.

I fråga om Moderaternas synpunkter på regeringens jämställdhetspolitik som den redogörs för i skrivelsen kan utskottet konstatera att synen på vilka instrument som är bäst ägnade att bidra till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen skiljer sig åt i en rad avseenden, men att det mellan utskottet och Moderaterna råder samsyn om vikten av att uppnå ett jämställt samhälle. Utskottet välkomnar för sin del den inriktning för jämställdhetspolitiken som regeringen presenterar i skrivelsen.

Utskottet uppmärksammar vidare att såväl Moderaterna som Sverigedemokraterna i sina motioner ger uttryck för en kritisk inställning till kvotering. Utskottet har en annan uppfattning. Att det ska råda en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män måste vara en övergripande samhällelig målsättning. Jämställdhet handlar också om att ta till vara alla människors kompetens. Som utskottet tidigare gett uttryck för (se bet. 2015/16:AU9) är positiv särbehandling inom diskrimineringslagens ramar en bra ordning som utskottet inte ser skäl att förändra utan tvärtom värnar.

Liberalerna förespråkar att det införs ett nytt delmål om integration på jämställdhetspolitikens område. Utskottet anser i likhet med Liberalerna att etableringen av nyanlända är en central samhällsuppgift och att politiken måste lägga ett tydligare fokus på att snabbare få in nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden. Utskottet delar dock inte bedömningen att det bör införas ett nytt delmål på jämställdhetspolitikens område.

När det gäller Monica Greens motionsyrkanden om FN:s kvinnokonvention anser utskottet, med hänvisning till behandlingen av motsvarande yrkanden under förra riksmötet (se bet. 2015/16:AU9), inte att det finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida. Samma motionär har vidare en motion om Sveriges arbete med genomförandet av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. Utskottet konstaterar att regeringen i mars 2016 tillsatte en delegation för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (dir. 2016:18, 2017:8). Delegationen kom i november 2016 med en delredovisning om bl.a. hur arbetet bedrivits hittills, och delegationen ska senast den 31 maj 2017 redovisa en översiktlig helhetsbild av i vilken utsträckning Sverige uppfyller agendans mål och delmål. Vid samma tillfälle ska delegationen, med utgångspunkt i den redovisade helhetsbilden, lämna ett fullständigt förslag till övergripande handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030. Resultatet av delegationens arbete bör enligt utskottet avvaktas.

Sedan jämställdhetspolitiken formades som ett eget politikområde har kvinnors och mäns möjligheter och villkor när det gäller försörjning och betalt arbete varit i centrum. Såväl Moderaterna som Centerpartiet diskuterar i olika motioner frågan om ofrivilligt deltidsarbete, och anser att det är centralt att arbeta för en förändring på området. Utskottet delar denna åsikt och ser med allvar på att det finns skillnader i sysselsättningsgrad beroende på kön.

Utskottet menar dock att regeringen för en aktiv politik på området och välkomnar att den står för en politik som vilar på grunden att heltid ska vara norm på hela arbetsmarknaden och deltid en möjlighet. För att åstadkomma detta i praktiken behövs ett modernt arbetsliv med en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor. I likhet med regeringen anser utskottet att det behövs ett aktivt arbete och ansvarstagande från arbetsmarknadens parter inom ramen för den svenska modellen för att öka förändringstakten mot minskade löne- och inkomstskillnader och för att nå målet om ekonomisk jämställdhet.

Som regeringen konstaterar i skrivelsen är vidare en utbyggd och väl fungerande välfärdssektor en grundförutsättning för kvinnors arbetskraftsdeltagande. Utskottet finner i detta sammanhang anledning att lyfta fram regeringens satsning med de s.k. välfärds miljarderna i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 25). Med bra barn- och äldreomsorg kan fler, i synnerhet kvinnor, fortsätta att arbeta heltid. Mer resurser till välfärden betyder också bättre arbetsvillkor för alla kvinnor som arbetar i välfärdsverksamheterna.

När det gäller Centerpartiets respektive Liberalernas synpunkter om att företagarperspektivet ges en alltför undanskymd roll i jämställdhetspolitiken delar inte utskottet denna bild. Som regeringen anför i målkommentaren till delmålet om ekonomisk jämställdhet omfattar detta delmål företagande, att kvinnor och män ska ha samma möjligheter att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst. Vidare kan nämnas att regeringen i sin nationella strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 lyfter fram fortsatta insatser för att främja kvinnors företagande som ett särskilt betydelsefullt område.

Viktiga förändringsområden för att ekonomisk jämställdhet ska kunna nås är också fördelningen av det obetalda arbetet och av föräldraledigheten samt en väl fungerande barn- och äldreomsorg. Som regeringen pekar på i skrivelsen hänger delmålet om ekonomisk jämställdhet och delmålet om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet nära samman.

Kristdemokraterna framför synpunkter på delmålet om jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och anser att det inte är politikens roll att lägga sig i hur fördelningen ser ut. Utskottet delar inte Kristdemokraternas uppfattning. Enligt utskottet bör delmålet behållas eftersom fördelningen av det obetalda arbetet är av stor betydelse för jämställdheten mellan kvinnor och män. En förutsättning för att nå delmålen om både obetalt arbete och ekonomisk jämställdhet är att män tar ett ökat ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Utskottet välkomnar i sammanhanget den utredning om föräldraledighet och föräldraförsäkring (dir. 2016:10) som regeringen tillsatt och som har i uppdrag att lämna förslag till en modern försäkring som bidrar till jämställdhet, jämlikhet och ett aktivt deltagande på arbetsmarknaden för kvinnor och män.

I fråga om Vänsterpartiets yrkande om Medlingsinstitutets uppdrag anser utskottet att myndigheten fyller en viktig funktion för att främja ett jämställdhetsperspektiv på lönefrågor. När det gäller myndighetens uppdrag

att verka för en fungerande lönebildning konstaterar utskottet att i detta ingår bl.a. att tillvarata och upprätthålla den samsyn som finns på arbetsmarknaden om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll. Det är inte första gången utskottet betonar att detta är utgångspunkten för den svenska lönebildningsmodellen, som i två decennier bidragit till en varaktig reallönstillväxt. Utskottet välkomnar därför att regeringens avsikt är att denna positiva utveckling ska fortsätta. Vänsterpartiet anser vidare att regeringen bör tillsätta en utredning med syfte att se över sanktioner för företag som inte kan presentera en plan för hur lönerna ska bli jämställda. Utskottet välkomnar i sammanhanget de ändringar i diskrimineringslagen som trädde i kraft den 1 januari 2017 om att alla arbetsgivare ska göra en lönekartläggning varje år, och anser inte att det nu finns skäl att överväga den form av sanktioner som Vänsterpartiet förespråkar.

I likhet med vad Kristdemokraterna lyfter fram i sitt yrkande om jobbdiskriminering på arbetsmarknaden anser utskottet att diskriminering i arbetslivet måste motverkas. Begränsande könsnormer inom arbetslivet måste synliggöras och undanröjas. Arbetet med aktiva åtgärder fyller en viktig attitydpåverkande funktion i arbetet mot diskriminering i arbetslivet, och utskottet noterar med tillfredsställelse att det nya ramverket för arbetet med aktiva åtgärder i diskrimineringslagen nu har trätt i kraft. Utskottet kommer att noga följa de nya reglernas genomslag i praktiken och ser inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av Kristdemokraternas motion.

Utskottet välkomnar sammantaget den inriktning för jämställdhetspolitiken som regeringen presenterar i skrivelsen. Regeringens insatser och prioriteringar under mandatperioden 2014–2018 är enligt utskottet gedigna och väl ägnade att bidra till att uppnå ett jämställt samhälle. Utskottet förutsätter att regeringen under hela mandatperioden fortsätter sitt arbete med att utveckla sin feministiska politik. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Nationellt uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 7 (M, SD, C, KD).

Skrivelsen

Som utskottet redogör för närmare nedan under avsnittet Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken aviserar regeringen i skrivelsen att den avser att inrätta en ny jämställdhetsmyndighet och till myndigheten bl.a.

överföra och permanenta det nationella uppdraget om hedersrelaterat våld och förtryck från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Utredning om inrättande av en jämställdhetsmyndighet

Den 14 december 2016 beslutade regeringen kommittédirektiv om inrättande av en jämställdhetsmyndighet (dir. 2016:108).

I direktivet anges att ett antal uppdrag och uppgifter ska överföras till myndigheten från andra myndigheter. När det gäller de uppdrag som Länsstyrelsen i Östergötlands län har på området hedersrelaterat våld och förtryck anges i direktivet att uppdragen i sin helhet ska överföras till jämställdhetsmyndigheten och drivas vidare som en permanent uppgift.

Motionerna

Moderaterna anser i motion 2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. att Länsstyrelsen i Östergötlands län bör behålla sitt nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck och att det bör permanentas (yrkande 3). Motsvarande förslag framförs av Annika Carlsson (C) i motion 2016/17:3551 yrkande 6, av Liberalerna i motion 2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. yrkande 2 och av Kristdemokraterna i motion 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. yrkande 6.

I motion 2016/17:2348 understryker Betty Malmberg (M) behovet av en långsiktig planeringshorisont för att behålla den kompetens och kunskap som under många år har byggts upp vid det nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län (yrkande 1). Vidare framhåller motionären vikten av kontinuitet i arbetet för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och menar att Länsstyrelsen i Östergötlands län även fortsättningsvis ska ha det nationella ansvaret för arbetet (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Sedan 2005 har Länsstyrelsen i Östergötlands län regeringens uppdrag att övergripande samordna och redovisa länsstyrelsernas uppdrag i fråga om hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen ansvarar vidare på regeringens uppdrag för ett nationellt kompetensteam för att stödja arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och deras olika uttryck som t.ex. tvångs- äktenskap, barnäktenskap och könsstympning (U2013/5290/JÅM). Inom ramen för uppdraget driver kompetensteamet sedan 2014 en nationell stödtelefon för råd och vägledning i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive tvångs- och barnäktenskap samt könsstympning av flickor och kvinnor. Uppdragen har varit tillfälliga och förlängts vid upprepade tillfällen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län bör enligt utskottet få fortsatt uppdrag att arbeta med frågor om hedersrelaterat våld och förtryck till och med utgången

av 2020. Uppdraget bör till sitt innehåll motsvara det nationella uppdrag som länsstyrelsen har i dag. För detta anser utskottet att lika stora resurser som i dag bör avsättas. Därutöver bör Länsstyrelsen i Östergötlands län, i likhet med de andra länsstyrelserna, fortsatt ha regionala uppdrag avseende hedersrelaterat våld och förtryck, till vilka hör särskilda resurser.

Mot slutet av denna uppdragsperiod bör en utvärdering genomföras av hur de statliga insatserna mot hedersrelaterat våld och förtryck är organiserade och i vilken mån verksamheterna har bidragit till positiva resultat och effekter i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen. Mot bakgrund av utvärderingen bör ställningstagande göras om i vilken form verksamheten fortsatt bör bedrivas.

Jämställdhetsmyndighetens uppdrag bör omfatta frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Detta bör tydligt framgå av instruktionen. I myndighetens uppdrag bör vidare ingå att de särskilda mekanismer som ligger bakom hedersrelaterat våld och förtryck gör att detta måste synliggöras och motverkas som ett särskilt problem. Jämställdhetsmyndigheten bör i denna del särskilt inrikta sig på övergripande nationell kunskapsutveckling och strategiska, övergripande frågor så att myndighetens verksamhet och det uppdrag som utförs av Länsstyrelsen i Östergötlands län på ett bra sätt kan komplettera varandra.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservationerna 8 (M), 9 (SD), 10 (C) och 11 (KD) samt särskilt yttrande 2 (L).

Skrivelsen

För att skapa bättre förutsättningar för jämställdhetspolitikens genomförande krävs enligt regeringen en strategisk och stärkt styrning och en långsiktig organisering på jämställdhetspolitikens område. Regeringen anför att det finns ett behov av att uppdatera och systematisera styrningen av jämställdhetspolitiken. Nedan redogörs översiktligt för några av de åtgärder som regeringen presenterar i skrivelsen. Avsnittet avslutas med en redogörelse för regeringens avsikt och skäl för att inrätta en jämställdhetsmyndighet.

Jämställdhetsintegrering

Regeringen anför att jämställdhetsintegrering är ett strategiskt verktyg för att förverkliga feministisk politik och för att uppnå de jämställdhetspolitiska

målen. Jämställdhetsintegrering som strategi syftar till att främja jämställdhet genom att synliggöra och motverka ojämslällda villkor. När ett jämställdhetsperspektiv integreras där politiken utformas och genomförs skapas förutsättningar för samhällsförändring.

Regeringen uppger att det påbörjade arbetet med att stärka jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering fortsätter. Regeringen har fattat ett nytt beslut om arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet för att ytterligare stärka jämställdhetsperspektivets genomslag i regeringens politik inom samtliga utgiftsområden och för att förverkliga regeringens ambitioner på jämställdhetsområdet (S2016/04472/JÄM). I fråga om arbetet med jämställdhetsbudgetering skriver regeringen att den också har tagit fram nya mål för hur jämställdheten ska utvecklas inom en rad centrala utgiftsområden och indikatorer för att följa upp utvecklingen.

Styrningen på regional nivå – länsstyrelserna som strategisk aktör

Länsstyrelserna ska enligt förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion verka för de jämställdhetspolitiska målen genomslag i länen. Inom ramen för den uppgiften ligger att länsstyrelserna, utifrån regeringens behov och de regionala förutsättningarna, ska samordna, stöjda och följa upp arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska målen på regional nivå.

De särskilda sakkunnigas kompetens i jämställdhet är enligt regeringen en viktig resurs för länsstyrelsernas uppgift i fråga om jämställdhetsintegrering. Mot bakgrund av att ansvaret för myndigheternas inre organisation sedan länge är delegerat till myndigheterna själva uppger regeringen att den i den kommande länsstyrelseinstruktionen inte längre avser att reglera att det vid varje länsstyrelse ska finnas en särskild sakkunnig i jämställdhet.

Systematiserad styrning mot jämställdhet i myndighetsinstruktioner

Jämställdhetsintegrering är enligt regeringen en grundläggande förutsättning för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Detta gäller arbetet såväl inom Regeringskansliet som inom de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen.

Regeringen anför att tydliga och verksamhetsanpassade skrivningar om jämställdhetsintegrering vid behov bör finnas i myndigheters instruktioner. De myndigheter som är strategiska för jämställdhetspolitikens genomförande ska ha en tydlig och långsiktig styrning i fråga om jämställdhetsintegrering av kärnverksamheten. Regeringen anger att den under mandatperioden utifrån de jämställdhetspolitiska målen avser att analysera i vilka myndigheters instruktioner det finns ett behov av att stärka kraven på och styrningen av jämställdhetsintegrering. Arbetet kommer att påbörjas under hösten 2016.

Könsuppdelad statistik

Könsuppdelad statistik är enligt regeringen ett viktigt verktyg i arbetet för ett jämställt samhälle. Kunskap om rådande förutsättningar krävs för att kunna

göra jämställdhetsanalyser och bedriva en politik för jämställdhet inom alla utgiftsområden.

I förordningen (2001:100) om den officiella statistiken regleras att den officiella statistiken ska vara uppdelad efter kön om det inte finns särskilda skäl mot detta. Den officiella statistiken omfattar dock endast en delmängd av den statistik som produceras vid statliga myndigheter. Regeringen redovisar att flera myndigheter för närvarande har krav på könsuppdelad statistik i instruktioner eller regleringsbrev. Dessa krav omfattar även den icke-officiella statistiken. Regeringen konstaterar att det inte finns någon systematik i styrningen i fråga om vilka myndigheter som omfattas av sådana krav och på vilket sätt styrningen sker, och uppger att den bereder ett förslag om att införa krav på att samtliga myndigheter som presenterar individbaserad statistik i sin årsredovisning ska göra detta uppdelat efter kön.

Jämställdhetspolitikens organisation

Regeringen anför att jämställdhetspolitikens utformning vittnar om ett expansivt politikområde med höga politiska ambitioner, samtidigt som en av de mest centrala förutsättningarna i form av en sammanhållen förvaltningsstruktur saknas. Regeringen anser att den jämställdhetspolitiska organisationen är fragmentarisk med bristande förutsättningar för uppföljning, progression och långsiktig förändring. Bilden av resultat och effekter är enligt regeringen ofullständig, och regeringen har inte kunnat få underlag om i vilken utsträckning olika insatser har bidragit till ett närmande av de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetspolitikens utformning och de politiska ambitionerna på området ställer enligt regeringen krav på att organiseringen av verksamheten utvecklas, samordnas och får fastare former.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att en jämställdhetsmyndighet bör inrättas med uppgift att bidra till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken.

Jämställdhetsmyndigheten ska svara för

- analys och uppföljning av utvecklingen mot jämställdhet
- stöd till myndigheter, landsting, regioner och kommuner i genomförandet av jämställdhetspolitiken
- samordning och genomförande av vissa uppdrag på jämställdhetspolitikens område
- i övrigt bistå regeringen, bl.a. i det relativt omfattande internationella samarbetet på jämställdhetsområdet.

Utredning om inrättande av en jämställdhetsmyndighet

Regeringen beslutade den 14 december 2016 kommittédirektiv om inrättande av en jämställdhetsmyndighet (dir. 2016:108).

Regeringen anger i direktivet att myndigheten ska vara lokaliserad i Göteborg och vara en enrådighetsmyndighet med insynsråd.

Uppdraget till utredaren är att, med förbehåll för riksdagens beslut i nödvändiga delar, föreslå och vidta de åtgärder som krävs för att myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet den 1 januari 2018. I direktiven anger regeringen att till myndigheten överförs vissa uppdrag som har utförts av Göteborgs universitet (Nationella sekretariatet för genusforskning), Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) samt länsstyrelserna i Östergötlands och Stockholms län. Vidare anger regeringen att vissa uppgifter överförs från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Motionerna

I motion 2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. är Moderaterna kritiska till regeringens planer på att inrätta en jämställdhetsmyndighet och anser att ett aktivt jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag (yrkande 2). Moderaterna anser också att det är högst tveksamt att den nya myndigheten å ena sidan ska delta i genomförandet av jämställdhetspolitiken genom att fördela medel och stötta andra aktörer operativt och å andra sidan utvärdera politiken.

Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) anför i motion 2016/17:3553 att det inte bör inrättas en jämställdhetsmyndighet (yrkande 1). De anser att regeringen inte har förmått visa på några klara fördelar med en ny myndighet och att regeringen inte i tillräcklig grad har tagit hänsyn till de risker och nackdelar som finns med förslaget och som påtalas av ett antal remissinstanser.

Annika Qarllsson (C) påtalar i motion 2016/17:3551 vikten av att ett aktivt jämställdhetsarbete bedrivs inom samtliga berörda myndigheter (yrkande 1). I motionen föreslås också att uppföljning och utvärdering för jämställdhet samlas under en befintlig myndighet med fokus på jämställdhetsintegrering och strukturellt jämställdhetsarbete i stället för en ny myndighet (yrkande 2). Ett likalydande förslag framförs av Centerpartiet i motion 2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (yrkande 5). I motion 2016/17:3551 anför vidare att ansvarsfördelningen mellan de myndigheter som pekas ut i skrivelsen och deras uppdrag bör kvarstå i befintliga organisationer (yrkande 3), och att de myndighetsuppdrag som är tillfälliga ska permanentas (yrkande 4). Därtill ges uttryck för att Nationellt centrum för kvinnofrid bör behålla sitt nationella uppdrag som kunskaps- och resurscentrum (yrkande 5). I motionen framhålls även att analysen av effekterna av regeringens politik för den ekonomiska jämställdheten måste utvecklas och bättre följas upp (yrkande 8).

Liberalerna anför i motion 2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. att ett villkor för att en jämställdhetsmyndighet inrättas är att den inte övertar det nationella uppdraget om hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 1) och föreslår att en särskild funktion som nationell samordnare i fråga om hedersrelaterat våld och förtryck bör läggas hos Länsstyrelsen i Östergötlands län (yrkande 3). Partiet anser vidare att en ny jämställdhetsmyndighet inte bör ha ansvar för statsbidrag till jämställdhetsprojekt och kvinnors organisering

(yrkande 5). I samma motion tar Liberalerna upp det nationella uppdraget om prostitution och människohandel för sexuella ändamål (yrkande 4). Enligt partiet är det inte lämpligt att flytta detta uppdrag till en ny jämställdhetsmyndighet.

Kristdemokraterna konstaterar i motion 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. att invändningarna från en rad tunga remissinstanser mot inrättandet av en jämställdhetsmyndighet är tydliga och tungt vägande, och Kristdemokraterna gör den samlade bedömningen att det inte är motiverat att inrätta en ny jämställdhetsmyndighet (yrkande 5). Kristdemokraterna anser i stället att man bör pröva Statskontorets förslag om en delegation för jämställdhetsstudier och användandet av befintliga myndigheter för löpande utvärderingar av jämställdhetspolitiska satsningar (yrkande 8).

Monica Green m.fl. (S) anför i motion 2016/17:2703 att den nya jämställdhetsmyndigheten bör placeras i Västsverige.

Centerpartiet anser i motion 2016/17:3037 av Annika Qarlsso m.fl. att det behövs en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen har antagit (yrkande 1). I motion 2016/17:3551 av Annika Qarlsso (C) återfinns ett likalydande yrkande (yrkande 7). För att snabbare kunna åstadkomma förändring är det enligt Centerpartiet viktigt att frågan får en grundlig belysning ur ett nationalekonomiskt perspektiv. I motion 2016/17:3037 anser Centerpartiet vidare att arbetet med jämställdhetsintegrering bör stärkas och att alla myndigheter ska få direktiv om jämställdhetsintegrering (yrkande 2). Könsuppdelad statistik efterfrågas också eftersom detta enligt partiet förenklar jämställdhetsintegrering och gör det möjligt att se hur beslut, åtgärder och bemötande faller ut för kvinnor och män (yrkande 3). Skillnader kan därmed upptäckas och åtgärdas. Centerpartiet uppmärksammar också s.k. jämställdhetsbudgetering och anser att arbetet med detta bör stärkas (yrkande 4). Slutligen anser Centerpartiet att regeringens bilaga till budgetpropositionen om ekonomisk jämställdhet kan utvecklas (yrkande 6).

Ola Johansson och Rickard Nordin (båda C) anser i motion 2016/17:3057 att alla beslut bör jämställdhetsprövas och analyseras utifrån hur de gynnar eller missgynnar det underrepresenterade könet (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Frågan om var det nationella uppdraget om hedersrelaterat våld och förtryck ska ligga har utskottet behandlat ovan. I detta avsnitt behandlar utskottet övriga delar av styrningen och organisationen av jämställdhetspolitiken.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är betydelsefullt att skapa bättre förutsättningar för politikens genomförande i form av en strategisk och stärkt styrning och en långsiktig organisering på jämställdhetspolitikens område. Som regeringen påtalar i skrivelsen är dock en tydlig styrning av offentlig förvaltning endast en av flera pusselbitar som måste vara på plats för

att nå de jämställdhetspolitiska målen. Flera samhällsaktörer – t.ex. företag och ideella organisationer på alla nivåer samt arbetsmarknadens parter – behöver också arbeta strategiskt och systematiskt inom sina områden för att uppnå ett jämställt samhälle.

Regeringen tecknar i skrivelsen en bild av en splittrad organisation på jämställdhetsområdet med dels en fast organisation, dels ett antal tillfälliga uppdrag. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det finns ett kontinuerligt och växande behov av uppföljning, analys, samordning och stöd på jämställdhetspolitikens område. Mot bakgrund av regeringens ambitioner när det gäller en stärkt styrning på jämställdhetspolitikens område är det tydligt för utskottet att detta behov kommer att växa ytterligare.

I likhet med regeringen anser utskottet att en myndighet på jämställdhetspolitikens område svarar mot dessa behov och ger bättre förutsättningar för det nationella arbetet med att nå jämställdhetsmålen, men också för aktörer på regional och lokal nivå. Utskottet är således positivt till regeringens planer på att inrätta en jämställdhetsmyndighet.

Moderaterna och Centerpartiet lyfter fram vikten av att alla myndigheter bedriver ett aktivt jämställdhetsarbete och menar, som utskottet förstår det, att det jämställdhetsarbete som pågår i ordinarie strukturer i myndigheter och hos andra relevanta aktörer riskerar att sidoordnas om en jämställdhetsmyndighet inrättas. Utskottet anser också att det är angeläget att alla myndigheter fortsätter att utveckla sitt arbete med jämställdhet inom sina respektive verksamheter, och vill i sammanhanget understryka att den aviserade jämställdhetsmyndigheten inte är avsedd att överta det ansvar som andra myndigheter har för jämställdhet inom sina respektive ansvarsområden enligt principen om jämställdhetsintegrering. Utskottet delar därmed inte de farhågor som dessa partier ger uttryck för.

Ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken kräver enligt utskottet en samlad organisation för uppföljning, analys, samordning och stöd. Med nuvarande organisation har en del av dessa behov – men långt ifrån alla – kunnat tillgodoses genom avgränsade och ofta tillfälliga myndighetsuppdrag. Att som Kristdemokraterna föreslår inrätta en delegation för jämställdhetsstudier och använda befintliga myndigheter för utvärderingar av jämställdhetspolitiska satsningar anser utskottet inte är tillräckligt för att svara mot de behov av uppföljning, analys, samordning och stöd som finns på jämställdhetspolitikens område.

Utskottet välkomnar sammantaget regeringens planer på att inrätta en ny jämställdhetsmyndighet och finner det tillfredsställande att en särskild utredare har utsetts med uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet den 1 januari 2018. Utskottet välkomnar vidare att myndigheten ska ligga i Göteborg.

Centerpartiet efterfrågar bl.a. en övergripande genomlysning av konsekvenserna av och kostnaderna för ett ojämnt samhälle. Utskottet vill här hänvisa till att regeringen arbetar efter principen att jämställdhetsperspektivet ska beaktas i alla delar av politikutvecklingen. Därmed kan också utvecklingen

av jämställdhetspolitiken följas upp i respektive områdes resultatredovisning i budgetpropositionen. Jämställdhetspolitiken redovisas dessutom på en övergripande nivå inom utgiftsområde 13, och de resultatindikatorer som används tydliggör de centrala aspekterna i jämställdhetsmålen. Ett antal indikatorer för t.ex. fördelning av makt och inflytande fungerar här som utgångspunkt för en beskrivning och en analys av jämställdhetsutvecklingen i samhället. Sådan strategisk och förutsägbar uppföljning ger enligt utskottet förutsättningar att ta till vara resultat och erfarenheter från den förda politiken, vilket bidrar till höjd kvalitet och långsiktighet inom politikområdet.

I sammanhanget vill utskottet också lyfta fram det arbete som pågår med jämställdhetsintegrering i myndigheterna. Genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i relevanta delar av sina verksamheter bidrar myndigheterna på ett värdefullt sätt till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Utskottet ser med gillande att regeringen uttrycker att jämställdhetsintegrering är en av dess viktigaste prioriteringar.

Att också anlägga ett jämställdhetsperspektiv i budgetarbetet är avgörande för att förverkliga feministisk politik. Utskottet kan konstatera att regeringen har tagit viktiga steg för att säkerställa att budgetpolitikens jämställdhetseffekter synliggörs i underlag inför budgetbeslut. Inom Regeringskansliet har ett arbete med att stärka tillämpningen av jämställdhetsbudgetering pågått sedan hösten 2014. Regeringen anför i skrivelsen att den har tagit fram nya mål för hur jämställdheten ska utvecklas inom en rad centrala utgiftsområden och indikatorer för att följa upp utvecklingen.

Liksom Centerpartiet anser utskottet att könsuppdelad statistik är ett viktigt redskap i arbetet för ett jämställt samhälle. Kunskap om rådande förutsättningar krävs för att kunna göra jämställdhetsanalyser och bedriva en politik för jämställdhet inom alla utgiftsområden. Det är angeläget att förbättra förutsättningarna för att göra grundliga jämställdhetsanalyser, och utskottet välkomnar därför att regeringen bereder ett förslag om att införa krav på att samtliga myndigheter som presenterar individbaserad statistik i sin årsredovisning ska göra detta uppdelat efter kön.

Utskottet anser sammantaget att regeringen arbetar aktivt med att förbättra styrningen och organisationen av jämställdhetspolitiken och välkomnar särskilt att regeringen har inlett arbetet med att inrätta en jämställdhetsmyndighet. Motionsyrkandena avstyrks därmed. Förslaget från Monica Green om att den nya myndigheten ska placeras i Västsverige får anses vara tillgodosett och avstyrks på den grunden.

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservationerna 12 (M), 13 (SD), 14 (C), 15 (L) och 16 (KD) samt särskilda yttrandena 3 (M), 4 (SD), 5 (C) och 6 (L).

Skrivelsen

För att stärka förutsättningarna att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra uppger regeringen att dess arbete på området kommer att följa en samlad nationell strategi under perioden 2017–2026 som särskilt betonar förebyggande insatser. Till sitt innehåll ska strategin fullt ut motsvara det jämställdhetspolitiska målet på området, och strategin inkluderar därmed frågor om hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Strategin omfattar politiska målsättningar och insatser kopplade till detta, en organisation för genomförande och ett system för uppföljning.

Delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Delmålet omfattar alla yttringar av fysiskt och psykiskt, inklusive sexuellt, våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor. Delmålet omfattar också hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och handel med människor för sexuella ändamål. Vidare omfattar delmålet mäns och pojkars våldutsatthet och kroppsliga integritet. Delmålet har ett särskilt fokus på kopplingen mellan maskulinitet och våld. Vidare omfattas, liksom tidigare, att motverka kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i medier, pornografi och reklam som syftar till att reproducera föreställningar om kvinnors underordning. I delmålet ingår också trakasserier, hot och annat våld på internet och i andra digitala kanaler. Delmålet är således mer omfattande än vad som räknas till begreppet våld i nära relationer, dvs. mellan närstående (prop. 2006/07:38). Delmålet om mäns våld mot kvinnor har en stark koppling till närliggande former av våld såsom våld i samkönade relationer och våld mot barn.

Nedan följer en sammanfattning av strategin och regeringens åtgärdsprogram med insatser för perioden 2017–2020.

Inriktning och politiska målsättningar för strategin

Utvecklingen av verksamhet för att på sikt uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra bör enligt regeringen ha fyra målsättningar. Principer och prioriterade frågor som är gemensamma för genomförandet av målsättningarna formuleras av regeringen som utgångs-

punkter för strategin. Regeringen anför att utgångspunkterna och målsättningarna ska genomsyra arbetet med att genomföra strategin samt ligga till grund för det uppföljningssystem med indikatorer som regeringen avser att ta fram.

När det gäller utgångspunkterna för strategin skriver regeringen att den huvudsakliga utgångspunkten för strategin är att förebygga mäns våld mot kvinnor, dvs. att förhindra att våld över huvud taget uppstår eller upprepas. Fokus ska genomgående sättas på den eller dem som utövar våld och dem som har bäst förutsättningar att stoppa det. Större uppmärksamhet bör enligt regeringen riktas på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld, och olika former av sårbarhet bör alltid beaktas i planering och genomförande av insatser. Insatserna måste vidare genomgående utgå från ett funktionshindersperspektiv. Vidare påtalar regeringen bl.a. vikten av att i genomförandet av strategin beakta den betydelse som hedersnormer kan ha för såväl våldsutövare som våldsutsatta.

De fyra politiska målsättningarna för strategin beskrivs av regeringen kortfattat enligt följande:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld: Strategins första målsättning handlar om att i högre grad förhindra att våld över huvud taget uppstår samt att förmå män och pojkar som utövar våld att upphöra med det. Den avser både insatser som riktas till hela befolkningen och insatser som riktas till grupper som enligt bästa tillgängliga kunskap har förhöjd risk att utöva eller utsättas för våld (s.k. universell respektive selektiv prevention). Här ingår även insatser som syftar till att minska antalet möjliga tillfällen att utöva våld (s.k. situationell prevention), såsom åtgärder i utformningen av stadsmiljöer. Hit hör också insatser riktade till män som har utövat våld för att förebygga upprepat våld (s.k. indikativ prevention), t.ex. genom användning av strukturerade riskanalyser.
- Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn: Strategins andra målsättning handlar om att förbättra möjligheterna att upptäcka våld och våldsutövare samt att förstärka skyddet och stödet för de kvinnor och barn som har utsatts för våld. Med stöd avses här alla former av stöd, inklusive vård och behandlingsinsatser.
- Effektivare brottsbekämpning: Strategins tredje målsättning handlar om effektivare bekämpning av brott som rör mäns våld mot kvinnor, dvs. främst förbättringar i rättsväsendets ingripande mot brott. Till viss del kan rättsväsendets arbete underlättas av aktörer utanför rättsväsendet, bl.a. genom brottsofferstöd, hjälp att säkra bevis vid brott samt anmälningar och tips till Polismyndigheten.
- Förbättrad kunskap och metodutveckling: Strategins fjärde målsättning handlar om behov av förbättrad kunskap och metodutveckling. Med det avses kunskap om mäns våld mot kvinnor hos allmänheten samt berörda yrkesgrupper och beslutsfattare på alla samhällsnivåer, liksom utveckling av metoder och arbetssätt för att motverka våldet genom forskning, utvärdering och uppföljning.

Organisation för genomförande och uppföljning

Regeringen ser ett behov av att stärka styrningen och samordningen av arbetet mot mäns våld mot kvinnor, och anför att strategins målsättningar bör följas upp genom indikatorer och av rapporter från berörda myndigheter. På sikt avser regeringen att ge den kommande jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att sammanställa en nationell rapport som ska ligga till grund för regeringens samlade bedömning av behovet av inriktning och insatser.

Regeringen avser också att stärka det interdepartementala arbetet för att på så sätt skapa en stabil organisation för sektorsövergripande bedömning av behov samt genomförande och uppföljning av insatser. Regeringen skriver vidare att den avser att till den nya jämställdhetsmyndigheten överföra bl.a. sådana nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål som för närvarande innehas av länsstyrelserna i Östergötlands respektive Stockholms län.

Regeringen omnämner i skrivelsen ett antal särskilda uppdrag för att stödja genomförandet av strategin; bl.a. kommer jämställdhetsmyndigheten att få i uppdrag att göra den nationella strategin känd, att stödja samordningen av andra aktörers arbete med strategin, att stödja länsstyrelsernas insatser inom länen samt att följa upp genomförandet av strategin på nationell nivå.

Regeringens åtgärdsprogram för perioden 2017–2020

I det åtgärdsprogram för perioden 2017–2020 som regeringen presenterar i skrivelsen beskrivs exempel på vad regeringen under den närmaste fyraårsperioden avser att göra för att nå målen i strategin. I skrivelsen finns vidare en förteckning över redan beslutade åtgärder med bäring på strategin. Regeringen pekar också på ett antal områden där ansvariga för verksamhet på regional och lokal nivå bör överväga behov av fortsatt utvecklingsarbete.

Som exempel på regeringens insatser kan nämnas stöd till förebyggande arbete mot hedersnormer, att skapa långsiktiga förutsättningar för att bedriva det slags verksamhet som utvecklats inom det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län respektive det nationella metodstödsteamet mot prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län samt att skapa förbättrade förutsättningar för det civila samhällets organisationer. Regeringen tar vidare upp bl.a. behov av kunskaps- och metodutveckling om verkningfullt våldsförebyggande arbete samt vikten av att de som kommer i kontakt med våldet och dess konsekvenser blir bättre på att upptäcka det.

Motionerna

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m.

Moderaterna anser i motion 2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. att regeringen skyndsamt bör sätta en nationell strategi för arbetet mot mäns våld mot kvinnor (yrkande 21).

I motion 2016/17:3037 av Annika Qarlsso m.fl. anför Centerpartiet att en nationell strategi mot våld i nära relationer, sexualiserat våld och hedersrelaterat våld och förtryck bör tas fram med både förebyggande och akuta delar (yrkande 28).

Kristdemokraterna tar i motion 2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. upp frågan om våld i nära relationer och anser att samhället förutom att skydda och bistå dem som utsätts måste konfrontera de bakomliggande värderingar och attityder som bidrar till våldsutövandet (yrkande 18).

I motion 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. anför Kristdemokraterna att delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra bör ändras till EU:s begrepp frihet från könsrelaterat våld (yrkande 1). Enligt Kristdemokraterna finns det annars risk att våld i samkönade relationer och våld mot män och pojkar osynliggörs.

I motion 2016/17:385 av Monica Green (S) framförs att möjligheterna att stärka det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor bör ses över (yrkande 1). Våldet sker ofta i hemmet, och det finns stort behov av stöd och hjälp till dem som blir utsatta för våld, men också för dem som tvingas bevittna våld. Civilsamhällets betydelse för att öka kunskaperna om samt förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor bör enligt motionären uppmärksammas mer (yrkande 2). Motionären tar vidare upp behovet av informationsarbete om hur var och en lämpligen ska agera vid misstanke om våld i hemmet (yrkande 3). Genom att visa omsorg kan grannar rädda liv och förhindra våld.

Lars Mejern Larsson (S) tar i motion 2016/17:922 upp fortsatta åtgärder mot mäns våld mot kvinnor. Det handlar om förebyggande arbete men också om att samhällets skyddsnet finns där om eller när något händer.

Maria Stockhaus (M) uppmärksammar i motion 2016/17:2094 det dödliga våldet mot kvinnor och anför att det bör tillsättas en utredning om utökade möjligheter att skydda utsatta kvinnor och barn med uppdrag att föreslå konkreta åtgärder för att stärka skyddet för kvinnor som utsätts för våld av en partner eller före detta partner (yrkande 2). I motion 2016/17:2101 påtalar Maria Stockhaus m.fl. (M) behovet av en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Hedersrelaterat våld och förtryck

I motion 2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. anser Moderaterna att arbetet för att säkerställa ett mer effektivt arbete mot hedersproblemik behöver stärkas och att stödet från samhällets sida till personer som utsätts för hedersförtryck måste bli bättre (yrkande 7). Enligt partiet måste frågan om

hedersproblematik också tas upp i arbetet om samhällsorientering för nyanlända. I motion 2016/17:3288 av Andreas Norlén m.fl. lyfter Moderaterna frågan om regelbunden uppföljning av länsstyrelsernas arbete med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 3). Vidare anser partiet att det finns ett behov av att i varje län identifiera de kommuner som kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt att bygga upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte (yrkande 4).

I partimotion 2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. anför Sverigedemokraterna att det behövs åtgärder för att bryta upp hederskulturens fäste i Sverige (yrkande 19). Att det finns könssegregerad simundervisning är enligt partiet oacceptabelt.

Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) anför i motion 2016/17:3553 att regeringen bör inse och därefter skriva om skillnaderna mellan å ena sidan mäns våld mot kvinnor generellt i samhället och å andra sidan det strukturellt och kulturellt betingade hedersrelaterade våldet (yrkande 6). I motionen anføres vidare att regeringen bör upprätta en kännbar nolltolerans gentemot förtryckande, odemokratiska och intoleranta värderingsskillnader som kommer med invandringen och som bl.a. förtrycker tjejer och kvinnor i Sverige snarare än att inte tala om dessa alls i sin skrivelse om en jämställd framtid (yrkande 8).

Centerpartiet anför i partimotion 2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. att en hederskommission bör tillsättas (yrkande 17). Kommissionen bör få i uppgift att kartlägga situationen och undersöka vilka insatser som fungerar bäst i kampen mot hedersnormer och brottslighet i hederns namn. Partiet vill vidare lägga in en högre växel för att förebygga hedersvåld och framhåller behovet av förebyggande åtgärder mot hedersvåld (yrkande 19). Partiet anser att det behövs ökad kunskap om problematiken och ett tydligare stöd från samhället till de gräsrotsorganisationer som gör sitt bästa i arbetet mot hedersproblematik. Centerpartiet tar också upp frågan om hbtq-personers utsatthet och vill att fokus när det gäller hedersproblematik vidgas till att även inkludera hjälp till hbtq-personer (yrkande 20).

I motion 2016/17:3037 av Annika Qarlssohn m.fl. yrkar Centerpartiet att hedersrelaterat förtryck måste bekämpas (yrkande 20).

Liberalerna tar i partimotion 2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. upp frågan om hedersrelaterat våld och förtryck mot hbtq-personer (yrkande 16). För att effektivt motverka alla former av hedersrelaterat våld och förtryck är det enligt Liberalerna av stor vikt med ett tydligt hbtq-perspektiv i arbetet.

I motion 2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. anför Kristdemokraterna att regeringen bör vidta åtgärder för att motverka förtryck i hederns namn (yrkande 2). Ett likalydande yrkande återfinns i Kristdemokraternas motion 2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (yrkande 14). Enligt partiet behövs bl.a. en större kunskap om de allvarliga inskränkningar som hedersrelaterade strukturer innebär för i synnerhet kvinnors frihet.

Kristdemokraterna anför i motion 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. att Brottsförebyggande rådet bör ges i uppdrag att återkommande göra kartläggningar av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 7).

Erik Ottoson (M) anför i motion 2016/17:1482 att regeringen skyndsamt bör agera för att säkerställa att ansvariga myndigheter får de verktyg och direktiv som krävs för att kunna garantera alla kvinnors vardagliga frihet (yrkande 1). Motionären framhåller också att regeringen bör ta initiativ till uppsökande verksamhet där man säkerställer att ingen begränsas i sin frihet att delta i samhället fullt ut (yrkande 2). Vidare betonar motionären att det bör vidtas kraftåtgärder mot dem som utövar hedersförtryck eller annat frihetsbegränsande förtryck (yrkande 4).

Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M) anför i motion 2016/17:2272 att regeringen bör överväga att se över möjligheten till mer förebyggande arbete mot förtryck, diskriminering och våld i hederns namn.

Robert Hannah (L) anför i motion 2016/17:2012 att förnekande av hedersrelaterat våld och förtryck innebär en form av rasism (yrkande 1). Enligt motionären bör man kartlägga hur många ungdomar i Sverige som är drabbade av hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 2). Vidare anser motionären att det bör utredas hur kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck kan göras till ett obligatoriskt inslag i grundutbildningarna för ett antal yrkesgrupper (yrkande 4).

Robert Halef (KD) anför i motion 2016/17:3162 att samhället tydligt måste markera mot alla former av hederskultur. Motionären nämner könssegregering på badhus och gymnastiklektioner som exempel på vad som måste motverkas.

Utskottets ställningstagande

I ett antal motionsyrkanden framförs önskemål om en samlad nationell strategi för arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Behovet av effektivare arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck är något som lyfts fram i många motioner.

Behovet av att stärka det våldsförebyggande arbetet på bred front är betydande enligt utskottet, och det är med stor tillfredsställelse som utskottet kan välkomna regeringens breda och gedigna strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och det riktade åtgärdsprogram som regeringen presenterar för att bidra till att nå målen i strategin. Utskottet uppmärksammar att strategin inbegriper arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Våld och andra former av övergrepp mot flickor och kvinnor är ett allvarligt hinder mot jämställdhet och flickors och kvinnors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. Det är den yttersta konsekvensen av den maktobalans som råder mellan kvinnor och män. Under många år har det vuxit fram både ideell och offentlig verksamhet som arbetar med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Men detta till trots är våldet fortfarande omfattande,

och samhället måste därför enligt utskottet kraftsamla och sätta in åtgärder som verkligen ger effekt.

För att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas krävs, precis som regeringen anför i skrivelsen, ett brett och konstruktivt engagemang av män och pojkar samt en uppgörelse med normer som rättfärdigar våld och begränsningar av kvinnors och flickors handlingsutrymme och livsval. Samhällets arbete har hitintills haft en tendens att hantera våldets konsekvenser snarare än dess orsaker, och det är med tillfredsställelse som utskottet konstaterar att regeringen genom den nationella strategin lägger tydligare fokus på förebyggande arbete och särskilt betonar behovet av ett bredare och mer konstruktivt engagemang av män och pojkar än tidigare.

Samhället behöver också bli bättre på att upptäcka våld, kunskapen om våldets utbredning behöver öka och fungerande arbetssätt måste utvecklas. Det är också viktigt att arbetet mot våld är samordnat mellan olika aktörer. Utskottet delar regeringens bedömning att det finns behov av att stärka styrningen, samordningen och uppföljningen av det arbete som bedrivs på området. Genom strategin mot mäns våld mot kvinnor och det riktade åtgärdsprogram som är kopplat till strategin anser utskottet att regeringen lägger en välkommen grund för ett mer målinriktat och samordnat arbete för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Bland annat Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har var för sig motionsyrkanden som handlar om våld och förtryck i hederns namn och om att arbetet med denna problematik måste förstärkas i olika avseenden. Utskottet är väl medvetet om att det krävs fortsatta och intensifierade insatser för att förebygga och bekämpa våld och förtryck i hederns namn. Hedersproblematiken är ytterst allvarlig och en fråga som samhället samlat måste ta krafttag mot och verkligen se. Som regeringen skriver är det i genomförandet av strategin nödvändigt att genomgående beakta den betydelse som hedersnormer kan ha för såväl våldsutövare som våldsutsatta. Utskottet menar att regeringens strategi och åtgärdsprogram är konkreta och ändamålsenliga och har rätt inriktning.

I några motioner talas det om det civila samhällets roll i det våldsförebyggande arbetet. Utskottet vill understryka den stora betydelse som det civila samhället har på området, och hänvisar med gillande till regeringens satsning i budgeten för 2017 på att stödja de lokala kvinnojourernas arbete. I skrivelsen lyfter regeringen också fram bl.a. idrottens roll i arbetet för jämställdhet, och utskottet ser mycket positivt på det som regeringen anför om att den i sitt stöd till det civila samhällets våldsförebyggande arbete avser att inkludera idrottsledare och idrottsföreningar.

Utskottet håller med Kristdemokraterna om vikten av att konfrontera de bakomliggande värderingar och attityder som bidrar till våldsutövandet. Bakomliggande orsaker till våldsutövande, och möjligheterna att undvika eller bryta våldet, bör enligt utskottet genomsyra alla insatser inom strategin. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen betonar att en av

de huvudsakliga prioriteringarna i genomförandet av strategin bör vara att lägga fokus på våldsutövarna och maskulinitetsnormers betydelse i det våldsförebyggande arbetet.

Kristdemokraterna anser vidare att våld i samkönade relationer samt våld mot pojkar och män osynliggörs i formuleringen av delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, och föreslår att delmålet i stället ska benämnas som frihet från könsrelaterat våld. Utskottet har viss förståelse för Kristdemokraternas kritik, men anser för sin del att delmålet ordalydelse inte bör ändras. Enligt utskottet är det av betydelse att i delmålet synliggöra att förövaren bakom det våld som kvinnor utsätts för oftast är en man. Utskottet vill även peka på att det även är män som till största delen står för det våld som andra män utsätts för.

Att föreställningar om heder har konsekvenser också för hbtq-personer uppmärksammas särskilt i några motionsyrkanden, bl.a. från Moderaterna respektive Liberalerna. Utskottet delar denna bedömning och kan med tillfredsställelse konstatera att hbtq-personers rättigheter är en prioriterad fråga i genomförandet av strategin. Utskottet vill också understryka det regeringen skriver om att det i arbetet mot våld är grundläggande med kunskap om hbtq-personers situation och risken att utsättas för våld i nära relationer och våld eller andra kränkningar på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Bättre underlag om utbredningen av hedersproblematiken efterfrågas i ett antal motionsyrkanden. Till exempel föreslår Kristdemokraterna att Brottsförebyggande rådet får i uppdrag att återkommande kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet noterar att justitieutskottet behandlade frågor om kartläggning, uppföljning och statistik om hedersrelaterad brottslighet i sitt betänkande 2016/17:JuU1, och att riksdagen med anledning av justitieutskottets förslag i nämnda betänkande gjorde ett tillkännagivande till regeringen om kartläggning, uppföljning och statistik med innebörden att regeringen snarast bör kartlägga omfattningen av det hedersrelaterade våldet och hur utvecklingen ser ut över tid. Justitieutskottet uttalade att kartläggningen borde genomföras med de åtgärder som är mest ändamålsenliga för detta, t.ex. ett forskaruppdrag eller en översyn av brottskodsystemet.

Regeringen uppger i skrivelsen att den avser att ge lämplig myndighet i uppdrag att genomföra särskilda kartläggningar av frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barn- och tvångsäktenskap, och att unga hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck särskilt ska uppmärksammas. Utskottet är positivt till detta och ställer sig bakom det som justitieutskottet anför i sitt yttrande till utskottet om vikten av att det sker skyndsamt, men att det saknas skäl för riksdagen att göra något ytterligare tillkännagivande i frågan.

Centerpartiet föreslår att en hederskommission tillsätts. Som redogjorts för ovan har regeringen för avsikt att låta genomföra kartläggningar av det hedersrelaterade våldet. Resultatet av detta arbete bör avvaktas, och utskottet

anser därmed att det inte är aktuellt att ta initiativ till en sådan hederskommission som Centerpartiet förespråkar.

Moderaterna har yrkanden om bättre uppföljning av det arbete som bedrivs i Sveriges län och kommuner och att det bör byggas upp en bättre struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte. Utskottet instämmer i detta behov men anser att regeringen bedriver ett aktivt arbete för bättre styrning och organisation på området och menar att den nya myndigheten kommer att skapa bättre förutsättningar även i det aktuella avseendet.

Sammanfattningsvis välkomnar utskottet den samlade nationella strategi för perioden 2017–2026 som regeringen presenterar i skrivelsen. Utskottet anser att den inriktning och det åtgärdsprogram som regeringen beskriver för att nå målsättningarna i strategin är ambitiöst och väl ägnat att bidra till att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Enligt utskottet har regeringen en gedigen politik på området, och det finns inte skäl för något initiativ från riksdagens sida. Med hänvisning till den strategi som regeringen presenterat och med det som i övrigt anförts ovan avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Skrivelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Skrivelsen

I skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid presenterar regeringen inriktningen och en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Skrivelsen omfattar också åtgärder för en strategisk, sammanhållen och långsiktig styrning på jämställdhetspolitikens område. Vidare redogör regeringen i skrivelsen för sin avsikt och sina skäl för att inrätta en jämställdhetsmyndighet. Därtill presenterar regeringen i skrivelsen en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har behandlat skrivelsens olika delar ovan. Därmed föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10) till handlingarna.

Reservationer

1. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Niklas Wykman (M), Christian Holm Barenfeld (M) och Erik Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 och

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna

2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. (V),

2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,

2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström (båda SD),

2016/17:1260 av Tina Ghasemi (M),

2016/17:1622 av Monica Green (S) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 14,

2016/17:2119 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2016/17:2761 av Monica Green (S),

2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 24,

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 12,

2016/17:3551 av Annika Qarlsson (C) yrkande 9,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkandena 2–5, 7 och 9–12,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2–4 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 6–8.

Ställningstagande

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Vi har en hög sysselsättningsgrad bland kvinnor internationellt sett. Vi har en generös föräldraför-säkring och en väl utbyggd barnomsorg som ger förutsättningar för föräldrar att ta ett stort ansvar för barn och samtidigt förvärsarbete. Svenska kvinnor arbetar i hög grad under småbarnsåren och även männen är föräldralediga.

Liksom utskottet anser vi att det återstår mycket att göra innan samhället och arbetslivet är jämställda. Fortfarande tjänar kvinnor mindre än män och arbetar deltid i större utsträckning. Det påverkar kvinnors inkomster och innebär lägre ersättning vid sjukdom och arbetslöshet samt lägre pension.

Utrikes födda kvinnor har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden och fastnar i hög grad i bidragsberoende. Det finns också könsskillnader när det gäller ohälsa. Kvinnor är sjukskrivna i högre utsträckning än män och fler kvinnor än män lämnar arbetslivet i förtid. Till följd av den könssegregerade arbetsmarknaden finns det skillnader i arbetsmiljö mellan män och kvinnor, och kvinnors arbetsmiljörisker synliggörs och åtgärdas inte i tillräckligt hög grad.

Till skillnad från utskottet är vi kritiska till den inriktning för jämställdhetspolitiken som regeringen presenterar i skrivelsen. I Moderaternas plan för ett starkare Sverige bromsas inte individens önskemål, möjligheter och förutsättningar av förutfattade meningar eller fördomar. Vi arbetar för ett Sverige där varje människa får möjlighet att vara just den han eller hon är och där alla har samma förutsättningar.

År 2015 arbetade 29 procent av kvinnorna deltid – andelen bland män var 11 procent. För både kvinnor och män är den vanligaste orsaken till deltidsarbete att ett lämpligt heltidsarbete saknas. För kvinnor är vård av barn den näst vanligaste orsaken till deltidsarbete, medan motsvarande orsak för män är studier. Kvinnors deltidsarbete ökar dessutom när de får barn, medan mäns deltidsarbete inte alls påverkas av att de blir föräldrar. Sammanboende kvinnor med små barn är den grupp som har kortast arbetstid.

Färre arbetade timmar ger lägre löneinkomst, och deltidsarbete påverkar dessutom både löneutvecklingen och karriärmöjligheterna på längre sikt. Den lägre inkomsten påverkar också ersättningen vid t.ex. sjukdom och föräldraledighet samt den framtida pensionen. Därför är kvinnors deltidsarbete problematiskt ur ett jämställdhetsperspektiv, i synnerhet när det gäller det ofrivilliga deltidsarbetet. Deltidsarbete är särskilt vanligt inom kvinnodominerade yrken och sektorer såsom inom kommuner och handel. Kommuner som vill vara förebilder, föregångare och attraktiva arbetsgivare bör så långt möjligt erbjuda sina anställda möjligheter till heltidsarbete. Den offentliga sektorn har stora rekryteringsbehov framöver, och ska den attrahera personal måste den kunna erbjuda bra arbetsvillkor.

Ett genomsnittligt vardagsdygn jobbar kvinnor och män lika mycket, men kvinnor lägger cirka en timme mer på obetalt arbete, medan män ägnar mer tid åt betalt arbete, ca 90 minuter. Det mönster som leder till att kvinnor tar större ansvar för hem och barn och arbetar deltid i högre grad än män etableras i stor utsträckning under föräldraledigheten. Kvinnor är föräldralediga längre än män och stannar också oftare än män hemma från arbetet för att vårda sjuka barn. Fortfarande tas 74 procent av alla föräldrapenningdagar och 62 procent av all tillfällig föräldrapenning (vab) ut av kvinnor. Även om utvecklingen går åt rätt håll går det alldeles för långsamt.

Politiken kan bidra till att underlätta livspusslet för människor och på så sätt öka möjligheterna för fler att arbeta heltid. Vi anser att regeringen i enlighet med vad vi här anfört bör vidta åtgärder för att förbättra mäns och kvinnors möjlighet att kombinera familj och arbete.

Trots att regeringen valt att kalla sig feministisk ser vi en utveckling där Sverige i många avseenden backar från de framsteg som gjorts vad gäller jämställdhet. Det tar sig uttryck i att kvinnor är sjukskrivna i högre grad än män, i ett lågt arbetskraftsdeltagande bland utrikes födda kvinnor och i ett växande kvinnoförtryck i vissa områden. Vi menar att regeringens inriktning på jämställdhetspolitiken med förslag om en ny jämställdhetsmyndighet och kvotering till bolagsstyrelser inte prioriterar de stora samhällsproblemen. Moderaterna vill se en annan inriktning på jämställdhetspolitiken. Det handlar bl.a. om insatser för att minska utanförskap och bidragsberoende genom att göra det mer lönsamt att arbeta – i synnerhet för dem som har låga inkomster, varav många är kvinnor. Vi anser att regeringen bör ändra inriktning på jämställdhetspolitiken i enlighet med vad vi här anfört.

2. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD) och Paula Bieler (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkandena 2–4 och 9–11 samt
 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3, bifaller delvis motionerna
 2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkandena 5 och 12 samt
 2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkande 8 och avslår motionerna
 2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. (V),
 2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,
 2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström (båda SD),
 2016/17:1260 av Tina Ghasemi (M),
 2016/17:1622 av Monica Green (S) yrkandena 1 och 2,
 2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 14,
 2016/17:2119 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
 2016/17:2761 av Monica Green (S),
 2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 24,
 2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,
 2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 12,
 2016/17:3551 av Annika Qarlsson (C) yrkande 9,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkande 7,
2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 4,
2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1 och
2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna gör en annan bedömning av regeringens jämställdhetspolitik än utskottet. Sverigedemokraterna ser jämställdhet mellan kvinnor och män i termer av lika rättigheter och möjligheter att själva forma sina liv samt rätten till den enskildes och familjens egna livsval. Till skillnad från regeringen är vår utgångspunkt inte att dessa val med nödvändighet kommer att fördelas lika mellan kvinnor och män, och vi förkastar således politik som bygger på förväntningar eller mål om en viss fördelning. Därmed kan vi inte stå bakom stora delar av regeringens skrivelse Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.

Sverigedemokraterna poängterar att en rad olika orsaker vägs in då enskilda gör olika val och menar att detta bör tas hänsyn till när politiken utformas. Vi menar att såväl arv som miljö påverkar individers personlighet, och därmed deras prioriteringar. För oss är inte förekomsten av könsmissigt ojämnt fördelade val i sig något negativt, förutsatt att dessa val är följden av egna intressen och önskemål snarare än upplevda eller påtvingade begränsande faktorer. I regeringens skrivelse framkommer i stället en konsekvent syn på ojämn fördelning som något negativt, vilket återspeglas i olika förslag om kvotering och andra, mer eller mindre direkt styrande, insatser för att uppnå fördelningsmål såväl inom arbetsliv och offentlighet som inom den privata sfären. Det är dock vår mening att detta slags insatser dels bygger på en felaktig problemanalys och jämställdhetsdefinition, dels innebär en långtgående nedvärdering av individers förmåga att själva avgöra sina prioriteringar. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör definiera jämställdhet mellan kvinnor och män i termer av lika rättigheter och möjligheter att själva forma sina liv och rätten till den enskildes och familjens egna livsval.

Det är regeringens uttalade mål att förändra könsammansättningen i maktpositioner på myndigheter, i statliga och privata företag samt samhällslivet i övrigt. Sverigedemokraterna motsätter sig politiska pekpinnar, kvotering och andra diskriminerande åtgärder för att fördela maktpositioner beroende på kön eller andra egenskaper som är irrelevanta för positionen. Vi anser att regeringen bör verka för att alla former av kvotering och andra diskriminerande åtgärder på basis av kön avvecklas.

Sverigedemokraterna vill även återinföra möjligheten för föräldrar att helt enligt egen önskan föra över föräldralediga dagar mellan varandra. Vi anser att de enskilda föräldrarna har bäst förmåga att avgöra vilket uttag av föräldraförsäkringen som passar deras familj och livssituation bäst. Med

begränsade möjligheter till optimal anpassning av föräldraledighetsuttag riskerar barnen i slutändan att drabbas av en ofrivilligt förkortad första tid hemma. Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag om att helt avknotera föräldraförsäkringen och återge makten till föräldrarna.

Sverigedemokraterna vill ge familjer fler möjligheter att välja den livsstil som passar dem och deras barn bäst. Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika, men det kan också bero på att familjer eller par har gjort prioriteringar och val som får ekonomiska konsekvenser. I den grad politiken ska problematisera och bemöta en viss fördelning bör det ske genom ökad valfrihet snarare än styrande och begränsande styrmedel i syfte att uppnå en specifik annan fördelning. Vi anser att regeringen bör genomföra reformer för att låta familjer fatta egna vardagsbeslut baserade på deras respektive omständigheter och önskemål, snarare än idéer som politiker slagit fast om optimal fördelning mellan familjemedlemmar av olika kön.

När det gäller regeringens delmål om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet delar vi den kritiska uppfattning som framförs av Kristdemokraterna i motion 2016/17:3554. I delmålet ingår det även att titta på en jämn fördelning av hushålls- och underhållsarbete. Detta är fel väg att gå eftersom det inskränker familjers valfrihet och nedvärderar myndiga personers egna val. Hur familjemedlemmar fördelar olika former av privata ansvarsområden mellan sig är inte heller något som på ett förenklat sätt går att mäta eller värdera. Vi anser, liksom Kristdemokraterna, att regeringen inte bör ha ett delmål om jämn fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete. Vidare instämmer vi i Kristdemokraternas förslag att regeringen bör införa ett nytt delmål om att skapa goda förutsättningar för egna val när det gäller hem- och omsorgsarbete för både män och kvinnor.

För Sverigedemokraterna är det en självklarhet att den barnomsorg som erbjuds ska sätta barnens bästa i centrum. Vi välkomnar en mångfald av pedagogiska alternativ, förutsatt att dessa bygger på erfarenhet och att en god nivå för likvärdig omsorg kan säkerställas. Grundläggande är att barn ska ges möjlighet att utvecklas i sin egen takt och forma sin person. Närvarande vuxna ska självfallet garantera säkerhet så att barnen varken skadar sig själva eller andra, men utöver detta låta dem göra fria val och testa sig fram. Mot bakgrund av ovanstående ställer vi oss kritiska till framför allt stora delar av dagens genuspedagogik, där utgångspunkten är att lärare och andra pedagoger övervakar barns beteende för att sedan styra deras val i en normbrytande riktning och problematisera varje könsnormativt uttryck. Vi anser att regeringen dels bör verka för att all förskolepedagogik som får offentligt stöd bygger på beprövad erfarenhet, dels bör fokusera på att skapa en trygg plats för barn att utvecklas till trygga ansvarstagande unga individer utan att styra deras beteendemönster.

Sverigedemokraternas uppfattning är att svensk skolas huvudsakliga fokus samt ohotade prioritering ska vara utbildning i grundämnen tillsammans med upprätthållande av ansvar och ansvarstagande, ordning och studiero, oavsett elevers kön. Till skillnad från regeringen ser vi inget behov av att

problematisera elevers aktiviteter och val, så länge dessa inte riskerar kunskapsinhämtningen. Vi anser, i likhet med partiets företrädare i utbildningsutskottet (se avvikande mening i ytr. 2016/17:UbU5y), att regeringen bör verka för en politik där svensk skolas främsta uppgift och ohotade prioritering är att efterleva skollagen och utbilda i skolans grundämnen, alldeles oavsett elevers kön eller existerande könsmönster.

Vidare anser vi liksom Liberalerna att det är ett problem att pojkars kunskapsresultat länge har legat väsentligt lägre än flickors. De könsbundna föreställningar och sociala normer som leder till att pojkar hålls tillbaka i sin kunskapsutveckling måste brytas så att pojkar och unga män rustas med de förmågor och färdigheter de behöver i vuxenlivet. Vi stöder därför Liberalernas förslag i denna del och anser att regeringen bör lyfta fram åtgärder för att förbättra pojkars skolresultat som en särskild uppgift inom delmålet jämställd utbildning i syfte att förbättra pojkars skolresultat och på så vis motverka de könsrelaterade kunskapsklyftorna i skolan.

3. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (C)

av Annika Qarllsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 24 samt

2016/17:3551 av Annika Qarllsson (C) yrkande 9 och

avslår motionerna

2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. (V),

2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,

2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström (båda SD),

2016/17:1260 av Tina Ghasemi (M),

2016/17:1622 av Monica Green (S) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 14,

2016/17:2119 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2016/17:2761 av Monica Green (S),

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 12,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkandena 2–5, 7 och 9–12,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2–4,

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 6–8.

Ställningstagande

Centerpartiet vill att makten ska ligga så nära dem den berör som möjligt. Det är närodlad politik. Vägen till jämställdhet ser olika ut för oss människor beroende på livssituation och var vi bor. Familjer måste t.ex. ha frihet att själva, hemma vid köksbordet, planera både familjens tid och dess ekonomi. Centerpartiet är ett feministiskt parti som utmanar de maktförhållanden och strukturella ordningar som står i vägen för ett jämställt samhälle där vi behandlas utifrån de individer vi är och inte efter vilket kön vi tillhör. Centerpartiets jämställdhetspolitik bygger på liberal feminism med ett intersektionellt perspektiv. Vi strävar efter jämställdhet mellan könen, värnar individens frihet och tror på människors förmåga att ta ansvar för sina val.

En kvinna förväntas av många arbetsgivare stanna hemma mer, oavsett om hon får barn eller inte. En man förväntas i större utsträckning prioritera jobb framför barn. Dessa förväntningar och föreställningar som både individer och samhälle har på hur människor bör vara och uppträda utifrån sitt biologiska kön kallas genus eller socialt kön.

Kvinnor har lägre löner än män även när skillnader som beror på ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid räknas bort. År 2012 var kvinnors lön 86 procent av mäns. Att män i snitt tjänar 3,6 miljoner kronor mer över livet än kvinnor beror inte bara på löneskillnader utan även på mängd arbetad tid, vilket påverkas av bl.a. föräldraledighet, vab, deltidsarbete, bransch, karriär och sjukskrivning. År 2013 arbetade 30 procent av kvinnorna och 11 procent av männen deltid (SCB, 2014). Deltidsarbete försvårar för karriär och löneutveckling. Deltidsnormen är ett problem för många kvinnor och förvärras delvis av en oflexibel barnomsorg.

En extra utsatt grupp är kvinnor med funktionsnedsättning. Därför vill Centerpartiet att särskilt stöd säkerställs till kvinnor med funktionsnedsättning exempelvis i form av vägledning och kompletterande utbildning och i kontakten med arbetsgivare.

Till skillnad från utskottet anser jag att regeringens åtgärder inte är tillräckliga. Jag anser mot bakgrund av det anförda att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att deltidsnormen för kvinnor på arbetsmarknaden bryts, bl.a. genom att se över hur arbetsmarknadens parter kan skapa rätt förutsättningar för fler att arbeta heltid. Regeringen bör också satsa på förebyggande insatser och införa strukturella åtgärder på arbetsmarknaden.

Centerpartiet ser tydliga behov av att stärka förutsättningarna för kvinnors företagande. Regeringens politik hämmar företagande i allmänhet och – än allvarligare – kvinnors företagande i synnerhet. I förlängningen skapar det sämre möjligheter för kvinnors ekonomiska makt och frihet. Den tidigare nämnda ojämsställda svenska arbetsmarknaden, att ekonomiska och karriärmässiga skillnader mellan kvinnor och män kvarstår och att Sverige har en förhållandevis låg andel kvinnliga chefer kan självklart åtgärdas på olika sätt.

För att bryta ojämställdheten vill Centerpartiet se fler kvinnor på ledande positioner, driva på för möjligheten för fler kvinnor att starta företag och öka den ekonomiska friheten för såväl kvinnor som män. Därför anser Centerpartiet att företagarrågorna måste få ett tydligare genomslag i arbetet med de jämställdhetspolitiska målen.

Ett sätt att skapa mer jämställda maktstrukturer i samhället är genom att fler kvinnor driver företag. Företagandet ger frihet och även möjlighet att komma in i näringslivet. Att sitta i styrelsen i det egna bolaget skapar vägar till andra styrelseuppdrag i andra bolag och i förlängningen i andra branscher. Centerpartiet vill därför stärka kvinnors möjligheter att starta och driva företag och att fler kvinnor genom ett jämställt samhälle ges möjlighet att inta ledande positioner i näringslivet. När ledningsgrupper och styrelser blir mer jämställda förändras maktstrukturerna i näringslivet även utanför styrelserummen.

Till skillnad från utskottet anser jag att kvinnors företagande inte beaktas som en väsentlig del av regeringens jämställdhetsarbete. De begränsningar av företagets möjligheter både att nyetableras, att växa och att utvecklas som regeringens politik innebär är väsentliga för jämställdheten. Många gånger driver kvinnor företag inom den traditionellt kvinnodominerade välfärdssektorn, men den politiska osäkerhet som omgärdar välfärdsföretagande gör att många potentiella välfärdsföretagare, ofta kvinnor, inte längre vågar starta företag eller satsa mer på sina företag. Sverige behöver fler, inte färre, kvinnor som driver företag. De faktiska effekterna av regeringens politik och de effekter den får för kvinnors företagande måste därför uppmärksammas och följas över tid.

RUT och lagen om valfrihet (LOV) ger fler kvinnor möjlighet att starta företag, vilket leder till fler kvinnor på ledande positioner och således förändrade strukturer i näringslivet. Både kvinnor och män ska ha möjlighet att starta ett företag, leva på det, ha flera olika arbetsgivare att välja på och tjäna pengar på sitt företag. Även inom kvinnodominerade sektorer som vård, skola och omsorg. Genom LOV som öppnar för privata aktörer inom välfärden, startar många kvinnor företag i en bransch de själva varit anställda inom för att i nästa steg starta företag inom andra branscher. Genom LOV kan kvinnor som arbetar inom offentlig sektor lättare byta arbetsgivare och därmed påverka sin lön. Centerpartiet värnar och vill utveckla LOV och möjligheten att driva företag inom välfärden.

Tack vare RUT-avdraget driver fler kvinnor företag över hela landet. 7 av 10 företagare inom städ- och hemservice är kvinnor. Sverige behöver många nya vardagsjobb, och dessa har stor möjlighet att växa fram inom tjänstesektorn exempelvis genom RUT. Centerpartiet vill se över möjligheterna att justera taket uppåt och att utöka antalet tjänster som omfattas av RUT. Då kommer efterfrågan att öka, fler människor kan starta företag inom en kvinnodominerad bransch, fler som står långt från arbetsmarknaden kan få jobb och fler svarta jobb blir vita. Centerpartiet vill fortsätta förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande, inte försämra. Vi vill därför att

kriterierna för de generella företagsstöden ses över av regeringen för att främja såväl kvinnors som mäns företagande på lika villkor.

Jag anser att regeringen, i arbetet med de jämställdhetspolitiska målen, bör inkludera hur regeringen avser att förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande i enlighet med vad jag anført ovan.

4. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. (V) och
2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 14 och
avslår motionerna
2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,
2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström (båda SD),
2016/17:1260 av Tina Ghasemi (M),
2016/17:1622 av Monica Green (S) yrkandena 1 och 2,
2016/17:2119 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
2016/17:2761 av Monica Green (S),
2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 24,
2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,
2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 12,
2016/17:3551 av Annika Qarllsson (C) yrkande 9,
2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD)
yrkandena 2–5, 7 och 9–12,
2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2–4,
2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1 och
2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 6–8.

Ställningstagande

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att motverka strukturell lönediskriminering i arbetslivet, och liksom utskottet välkomnar jag regeringens inriktning på jämställdhetspolitiken och anser att regeringens insatser och prioriteringar under mandatperioden 2014–2018 är gedigna och väl ägnade att bidra till att uppnå ett jämställt samhälle. Vänsterpartiet anser dock att det krävs ytterligare åtgärder för att motverka könsdiskriminering i arbetslivet och komma till rätta med de könsrelaterade löneskillnaderna. Det

är hög tid att ta nästa steg mot en arbetsmarknad utan strukturell diskriminering av kvinnodominerade yrken.

Vänsterpartiet anser att om de strukturella löneskillnaderna mellan kvinno- och mansdominerade yrken ska kunna åtgärdas måste lönerna i de kvinnodominerade branscherna tillåtas öka i en snabbare takt än i de mansdominerade. Lönerna på den svenska arbetsmarknaden sätts i avtalsförhandlingar mellan parterna. Vänsterpartiet står bakom och värnar kollektivavtalsmodellen och anser inte att staten ska lägga sig i vilka krav någondera parten driver i avtalsförhandlingar. Däremot har staten, inom ramen för den svenska arbetsmarknadsmodellen, en roll att spela i lönebildningen genom Medlingsinstitutet.

Liksom utskottet anser jag att myndigheten fyller en viktig funktion för att främja ett jämställdhetsperspektiv på lönefrågor. Men Medlingsinstitutet har också i uppdrag att bidra till en väl fungerande lönebildning, där den konkurrensutsatta industrin sätter normen för löneökningstakten – det s.k. märket. Det är uppenbart att dessa mål i praktiken kommit att stå i motsättning till varandra. Märkets normerande roll gör att löneskillnaderna mellan traditionellt kvinnodominerade yrken och traditionellt mansdominerade yrken inte bara befästs, utan också ökar.

Motsättningen blev tydlig i samband med avtalsrörelsen 2012 när Medlingsinstitutets generaldirektör tidigt slog fast att myndigheten inte skulle medverka till några avtal som översteg den löneökning på 2,6 procent som industriavtalet gav. Det var en tydlig signal till arbetsgivarna att de inte ens behövde förhandla om de jämställdhetsåtgärder som bl.a. Handels, Kommunal och Hotell- och restaurangfacket begärt. Denna inställning – att inte medverka till något annat än det som ligger i linje med industriavtalet – har därefter upprepats, och kommer med all sannolikhet att återkomma även i nästa års avtalsrörelse. Medlingsinstitutets tolkning av uppdraget innebär en stark signal till fackförbunden att det inte är någon idé att prioritera strukturell utjämning av löneskillnader mellan mans- och kvinnodominerade yrken.

Att regeringen har gett Medlingsinstitutet ett uppdrag att analysera de centrala kollektivavtalens konstruktion utifrån ett jämställdhetsperspektiv är positivt. Men om inte tolkningen av vad som är en väl fungerande lönebildning diskuteras och problematiseras ur ett strukturellt jämställdhetsperspektiv finns det en uppenbar risk att detta inte blir mer än ett slag i luften.

Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör förändra Medlingsinstitutets uppdrag så att det tydligt framgår att industrins lönenormering inte ska tolkas så att aktiva insatser för att minska de strukturella löneskillnaderna mellan mans- och kvinnodominerade yrken omöjliggörs.

Vänsterpartiet kan konstatera att i dag är 75 procent av dem som arbetar och 79 procent av cheferna inom industrin män. Det ger effekter på såväl attityder och normer som möjligheterna till vidareutbildning, föräldraledighet, arbetsmiljö, hälsa och lön. Kvinnor inom industrin får t.ex. i högre grad

monotona och enformiga arbetsuppgifter med mindre möjlighet till kompetensutveckling än sina manliga kollegor.

Industrin måste arbeta aktivt för en mer jämställd arbetsmarknad. För att svensk industri ska bli detsamma som jämställd industri krävs enligt Vänsterpartiet ett systematiskt och grundläggande arbete med tydliga mål. Det kan t.ex. handla om att använda sig av årliga lönekartläggningar, kvotering och regelbundna översyner av kompetensutveckling och lönesystem. De forskningsresultat som finns ska tas till vara och konkretiseras. Arbetet med en jämställd rekrytering måste genomsyra alla nivåer av verksamheten. Det duger inte att företaget har bra siffror på papperet men att könsuppdelningen trots det följer den traditionella uppdelningen när det gäller t.ex. administration kontra produktion.

För att ett långsiktigt och framåtsyftande förändringsarbete ska komma till stånd krävs både politisk vilja och att frågan prioriteras från företagshåll. Arbetet måste genomsyra hela industrin och hålla även för omorganiseringar och perioder av lågkonjunktur. Kraven på en mer jämställd industri måste genomsyra hela varukedjan och även gälla entreprenörer och underleverantörer.

I Frankrike kan företag med minst 50 anställda tvingas böta 1 procent av sin lönebudget om de inte kan presentera en plan för hur lönerna ska bli jämställda. Sverige bör införa en liknande lagstiftning så att företag tvingas ta frågan om lika lön för lika arbete på allvar.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att regeringen bör tillsätta en utredning med syfte att se över hur sanktioner kan införas för företag som inte kan presentera en plan för jämställda löner.

5. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (L)

av Fredrik Malm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 6–8 och
avslår motionerna
2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. (V),
2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,
2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström (båda SD),
2016/17:1260 av Tina Ghasemi (M),
2016/17:1622 av Monica Green (S) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 14,
2016/17:2119 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
2016/17:2761 av Monica Green (S),
2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 24,
2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,
2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 12,
2016/17:3551 av Annika Qarlsson (C) yrkande 9,
2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD)
yrkandena 2–5, 7 och 9–12,
2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2–4 och
2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Det liberala jämställdhetsuppdraget handlar om att den enskilda människans frihet, rättigheter, ansvar och skyldigheter inte ska begränsas av kön eller föreställningar om kön. Det handlar om att frigöra individen genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar som ligger bakom. Även om Sverige har kommit långt jämfört med andra länder finns det starka traditioner och strukturer som begränsar individens frihet och möjlighet att delta fullt ut i samhället. Insikten att denna ofrihet särskilt drabbar kvinnor och att dessa maktstrukturer måste brytas gör Liberalerna till ett feministiskt parti.

En av Sveriges allra största utmaningar är integrationen. Liberalerna anser att det är beklagligt att regeringens förslag till förändrad målstruktur för jämställdhetspolitiken inte är utformat på ett sätt som lyfter fram de alarmerande skillnaderna mellan könen vad gäller nyanländas möjligheter att etablera sig i det nya landet. Skillnaderna syns på alla samhällsområden, från skola till arbetsmarknad, från föräldraskap till pensioner.

I en tid när migrationen ligger på historiskt höga nivåer, samtidigt som skillnaderna i etableringsprocessen är så stora mellan kvinnor och män, måste integrationsperspektivet synas mycket tydligare i jämställdhetspolitiken. Regeringens jämställdhetsskrivelse förbiser integrationen som den centrala samhällsuppgift den är, och regeringen nöjer sig därmed med en relativt försiktig justering av de jämställdhetspolitiska delmålen.

För att synliggöra jämställdhet i integrationen som en prioriterad uppgift inom jämställdhetspolitik föreslår Liberalerna därför ett nytt delmål om integration, förslagsvis uttryckt på följande vis: ”Kvinnor och män, flickor och pojkar som invandrar ska mötas av samma förväntningar på alla områden i det svenska samhället och ha samma rättigheter och möjligheter att skapa sig ett självständigt liv i Sverige”.

I Sverige förvärvsarbetar kvinnor i hög utsträckning. Men alltför många utrikes födda kvinnor, framför allt de som kommer som asylsökande eller anhöriginvandrare, saknar i dag jobb och egen lön. Flera av transfererings- och stödsystemen skapar inlåsnings effekter, vilket håller kvar många kvinnor i hemmet och i bidragsberoende.

Utrikes födda män kommer snabbare in på arbetsmarknaden än utrikes födda kvinnor. Det tar 9–11 år från mottagande tills hälften av kvinnorna har etablerat sig på arbetsmarknaden. För män är motsvarande siffra 3–7 år. En viktig orsak är att nyanlända kvinnor i mindre omfattning än män deltar i olika arbetsförberedande insatser. De registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar sfi senare än män. Ju längre tid det tar innan en person är inskriven hos Arbetsförmedlingen, desto mer försenas inträdet på arbetsmarknaden.

Även utrikes födda kvinnor ska i högre utsträckning få en egen lön att leva på, vilket ökar kvinnors självständighet gentemot både samhället och deras partner. Vi vill se ett tydligare fokus på att snabbare få in fler nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden. Kvinnor och män måste mötas av samma förväntningar och krav på att jobba, och svenska myndigheter ska inte bidra till att traditionella könsroller upprätthålls. Arbetsförmedlingen måste ha ett tydligt uppdrag att tidigare lägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

Jag anser att regeringen bör införa ett jämställdhetspolitiskt delmål om integration i enlighet med vad jag anfört ovan.

När det gäller området ekonomisk jämställdhet har kvinnor tack vare alliansregeringens ekonomiska politik fått bättre ekonomiska villkor. Mer finns dock kvar att göra, och till skillnad från utskottet anser inte jag att regeringens åtgärder är tillräckliga. Det är med oro som Liberalerna noterar att företagarperspektivet är starkt nedtonat i regeringens jämställdhetspolitiska skrivelse. Detta riskerar att befästa könsstereotypa föreställningar där företagande och entreprenörskap förknippas med män, medan kvinnor i första hand ses som anställda.

Om regeringen går vidare med ett lagförslag om att kraftigt försämbra villkoren för privata alternativ i välfärdssektorn, i enlighet med vad som nyligen föreslagits av den s.k. välfärdsutredningen (SOU 2016:78), skulle detta vara ett direkt angrepp mot en av de företagssektorer där det kvinnliga företagandet är särskilt starkt. Mot bakgrund av det anförda anser jag att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande.

Liberalerna välkomnar liksom utskottet att det införs nya jämställdhetspolitiska mål, bl.a. ett om utbildning. Delmålet om utbildning ligger väl i linje med Liberalernas egen politik och med de jämställdhetspolitiska insatser som partiet ansvarade för under alliansregeringen. Liberalerna ser dock med oro på att regeringen i redovisningen av sin bedömning har ett alltför snävt perspektiv på frågan och gör här en annan bedömning än utskottet.

Den bristande jämställdheten i utbildningsväsendet drabbar både pojkar och flickor, och bristerna tar sig olika uttryck. Att pojkars kunskapsresultat sedan lång tid har legat väsentligt lägre än flickors måste ses som en huvudutmaning inom jämställdhetspolitiken. Sämre kunskaper på grund av könsbundna föreställningar och socialt tryck gör att pojkar och unga män blir sämre rustade med de förmågor och färdigheter som de behöver i vuxenlivet.

För att motverka detta och bryta den ”antipluggkultur” som vuxit fram bland pojkar behöver de könsbundna skillnaderna i förväntningar synliggöras och angripas. Dessa förväntningar finns från vuxenvärlden och reproduceras skolelever emellan på ett sätt som håller tillbaka många pojkar i deras kunskapsutveckling.

Jag anser, i likhet med partiets företrädare i utbildningsutskottet (se avvikande mening i yttr. 2016/17:UbU5y), att regeringen bör lyfta fram frågan om att förbättra pojkars skolresultat och på så vis motverka de könsrelaterade kunskapsklyftorna i skolan, som en särskild uppgift inom delmålet jämställd utbildning i enlighet med vad jag anfört ovan.

6. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 12 och

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2–4 och

avslår motionerna

2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. (V),

2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,

2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström (båda SD),

2016/17:1260 av Tina Ghasemi (M),

2016/17:1622 av Monica Green (S) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 14,

2016/17:2119 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2016/17:2761 av Monica Green (S),

2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 24,

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:3551 av Annika Qarlsson (C) yrkande 9,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkandena 2–5, 7 och 9–12,

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 6–8.

Ställningstagande

Grunden för jämställdhet mellan kvinnor och män är för Kristdemokraterna alla människors lika absoluta och okränkbara värde. Kvinnor och män ska ha

likvärdiga förutsättningar och villkor för att kunna utveckla sin fulla potential. Jämställdhet är att människor, oavsett kön, har makt att forma sina liv utifrån sina egna önskemål. Det är en viktig uppgift att undanröja traditionella föreställningar, fördomar, strukturer och juridiska hinder som försvårar och förhindrar jämställdhet mellan kvinnor och män. Detta gäller familjeliv, arbetsliv och samhällslivet i övrigt. Det handlar inte bara om lagstiftning utan även om opinionsbildning och attitydförändringar.

När det gäller delmålet ekonomisk jämställdhet kan Kristdemokraterna tyvärr inte annat än konstatera att vägen till ett jämställt arbetsliv fortfarande är lång, och till skillnad från utskottet anser inte jag att regeringens åtgärder är tillräckliga.

En könssegregerad arbetsmarknad utgör huvudanledningen till det lönegap som kan observeras mellan kvinnor och män. Politikens uppgift är inte att fösa män och kvinnor in i yrken de inte själva skulle välja. Men dörrarna till alla yrkeskategorier måste stå öppna och tillgängliga, oavsett könet på den som väljer yrke. Därför är det oroande att regeringen återkommande talar om att införa vinstbegränsningar för privata företag som verkar i välfärdssektorn, en kvinnodominerad arbetsmarknadssektor. När arbetsgivare tillmäter kvinnliga arbetstagare ett mindre värde enbart på grund av deras kön är det diskriminering. Det är angeläget att sådana fall uppdagas och behandlas rättsligt.

Inkomster av arbete fördelar sig olika mellan man och kvinna; skillnaderna tycks öka ju längre tid man arbetat. Om man helt bortser från faktorer som ålder, utbildningsnivå, sektor, näringsgren, företagsstorlek och tjänstgöringsomfattning framträder ett lönegap på 10,8 procent mellan kvinnor och män. När kvinnors standardvägda lön mäts, dvs. om hänsyn tas till skillnader i ålder, utbildning, arbetstid och yrkesval blir kvinnors lön i genomsnitt 95 procent av männens (Medlingsinstitutet, 2014). Sedan varierar det oförklarliga lönegapet mellan olika arbetsmarknadssektorer med 8,1 procent för tjänstemän i privat sektor och 0,5 procent i kommunsektorn.

När Medlingsinstitutet granskar det statistiska underlaget för lönegap med en regressionsanalys som tar hänsyn till ytterligare faktorer som ålder med en kontinuerlig variabel snarare än ett antal ålderskategorier, är det oförklarliga lönegapet 4,2 procent, det vi kallar lönediskriminering. Som förklarligt lönegap är yrkeskategori den i särklass viktigaste anledningen till att kvinnors löner är lägre än mäns. Förändringstakten för lönegapet är långsam, även om det börjat minska under den tid alliansregeringen släppt fram flera av de traditionellt kvinnodominerade sektorerna ur arbetsgivarmonopol och osäkra anställningar. Koncentrationen av kvinnor till specifika yrken och arbetsplatser leder till ett utbudsöverskott som pressar ned deras löner. Detta synliggörs tydligt inom vård- och omsorgssektorn där den offentliga sektorn är den enda köparen. Att den offentliga sektorn under alliansregeringen i högre utsträckning konkurrerades ut har medfört att det tidigare arbetsgivarmonopolet inom vård- och omsorgssektorn luckrats upp. Under 2013 köpte kommunerna drygt 14 procent av den privata sektorn (Ekonomifakta).

Bemanningsföretagen har också bidragit till att förändra situationen något. Det är av största vikt dels att de offentliga monopolen fortsätter brytas upp så att vård- och omsorgssektorn därigenom kan utvecklas bättre, dels att anställda inom dessa yrken ska kunna välja mellan olika arbetsgivare.

Undersökningar som Medlingsinstitutet gjort visar hur nyexaminerade kvinnor i genomsnitt får lägre lön än män. En undersökning av 33 högskole- och universitetsutbildningar visar att kvinnor i större utsträckning än män går utbildningar som leder till överutbildning vid den första anställningen. Som överutbildad räknas den som studerat minst ett år mer än genomsnittet av de anställda i det yrke man har.

Medlingsinstitutet finner flera tänkbara förklaringar till att kvinnor är sämre matchade än män till yrken i förhållande till sin utbildning. En av anledningarna är kvinnors preferenser, att de föredrar närbelägna och mer flexibla jobb som då begränsar urvalet. En tänkbarhet är också att kvinnor i högre utsträckning än män är benägna att ta ett arbete med lägre kvalifikationskrav om alternativet är arbetslöshet.

Vid sidan av dessa förklaringsmodeller resonerar också Medlingsinstitutet kring jobbdiskriminering där arbetsgivaren förväntar sig en högre frånvaro från kvinnor och därför erbjuder arbetsuppgifter där det skulle vara lättare att ta in en vikarie vid frånvaro; den typen av jobb innebär också en lägre lön. Dessa antaganden bygger på fördomar vilka bör motverkas rättsligt för att främja en arbetsmarknad utan jobbdiskriminering.

Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder för att motverka jobbdiskriminering i enlighet med vad jag anført ovan.

Jag delar inte utskottets bedömning av det delmål för jämställdhetspolitiken som gäller en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kristdemokraterna anser att det är bra om båda parter tar ansvar för arbetet med barn och hem. Hur familjer eller par väljer att fördela ansvaret för hem och barn påverkar andra delar av livssituationen, som ställningen på arbetsmarknaden, möjligheter till karriär och framtida pension. Traditionellt sett har kvinnor tagit ett större ansvar i hemmet. Effekten har blivit att kvinnorna varit borta mer från jobbet, halkat efter i löneutvecklingen och därmed också fått lägre pensioner. Flera partier använder detta faktum som ett skäl att likrikta utformningen av föräldraförsäkringen och föräldraledigheten. Till exempel tillsatte regeringen i februari 2016 en ny utredning av föräldraförsäkringen där en del av syftet är just att begränsa flexibiliteten ytterligare i föräldraförsäkringen men även i föräldraledigheten. I delmålet ingår det även att titta på en jämn fördelning av hushålls- och underhållsarbete. Kristdemokraterna anser att detta är helt fel väg att gå eftersom det inskränker familjers valfrihet och nedvärderar myndiga personers egna val. Kristdemokraterna anser inte att det är politikens roll att lägga sig i hur uppdelningen ser ut och ser inte heller några rimliga medel för att uppnå detsamma, varför partiet är kritiskt till detta delmål. I enlighet med vad jag här anført anser jag att regeringen inte bör ha ett delmål om jämn fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete.

Kristdemokraternas lösning är i stället att undanröja hinder och skapa bättre förutsättningar för olika val, för såväl mammor som pappor. Valfrihet står inte i motsatsförhållande till ökad jämställdhet. Kristdemokraterna vill ge familjer fler valmöjligheter att välja den livsstil i allmänhet och barnomsorgsform i synnerhet som passar dem och deras barn bäst. Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika, men det kan också bero på att familjer eller par har gjort prioriteringar och val som får ekonomiska konsekvenser. Så måste det kunna få vara och det måste respekteras. Kristdemokraterna har en liknande utgångspunkt när det gäller anhörigomsorg. Det är viktigt att de som vill sköta omsorgen om sina nära anhöriga har goda förutsättningar för detta. I det sammanhanget bör exempelvis frågan om möjlighet till tjänstledighet ses över och införandet av ett begränsat antal VAF-dagar (vård av förälder). För de som hellre vill ha äldreomsorg för anhöriga är det av stor vikt att det finns tillgång till en god omsorg med olika inriktningar. Alla åtgärder i fråga om anhörigomsorg måste inriktas på att stödja och underlätta olika val, inte att förhindra eller strypa möjligheter. Nära relationer är viktiga och ska värnas.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang anser jag att regeringen bör införa ett nytt delmål om att skapa goda förutsättningar för egna val när det gäller hem- och omsorgsarbete för både män och kvinnor.

Jag välkomnar liksom utskottet ett nytt delmål om jämställd hälsa. Kristdemokraterna anser dock att det inte är rimligt att fortsätta med en sedan länge föråldrad modell för styrning av vården där landstingen inte klarar av att göra vården jämlik och jämställd. För att hela befolkningen ska få likvärdig tillgång till vård och för att de resurser som läggs på vården ska användas så effektivt som möjligt behövs det enligt Kristdemokraternas mening ett ökat statligt ansvar för vården. Nuvarande ansvarsstruktur bidrar till ojämn vård. Jag anser därför, i likhet med partiets företrädare i socialutskottet (se avvikande mening i yttr. 2016/17:SoU4y), att regeringen bör inkludera arbete med förstatligande av sjukhusvården under delmålet hälsa.

7. Nationellt uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 2 (M, SD, C, KD)

av Elisabeth Svantesson (M), Niklas Wykman (M), Annika Qarlsson (C), Christian Holm Barenfeld (M), Magnus Persson (SD), Désirée Pethrus (KD), Erik Andersson (M) och Paula Bieler (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:3551 av Annika Qarlsson (C) yrkande 6,
2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 6,

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 3 och
2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkande 2 och
bifaller delvis motion
2016/17:2348 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I skrivelsen redogör regeringen för sin avsikt och sina skäl för att inrätta en jämställdhetsmyndighet. Vi kan konstatera att regeringen har påbörjat arbetet med att inrätta en ny jämställdhetsmyndighet genom att ge en särskild utredare i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av myndigheten. Uppdraget omfattar bl.a. att förbereda en överflyttning av det nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck som Länsstyrelsen i Östergötlands län i dag har till den nya myndigheten.

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt och mycket oroande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är samhällets ansvar att uppmärksamma och ge stöd och skydd till alla som utsätts. Länsstyrelsen i Östergötlands län har under lång tid bedrivit ett viktigt och angeläget arbete med att stödja brottsoffer och berörda myndigheter, och har byggt upp en gedigen kunskap och erfarenhet på området.

Att flytta arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck till en ny jämställdhetsmyndighet riskerar enligt vår mening att kraftigt försvaga den sakkunskap som byggts upp på området och det kan ta lång tid innan verksamheten är fullt återuppbyggd. Vidare skiljer sig det operativa arbetet för att samordna samhällets insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck åt från de övriga uppgifter som jämställdhetsmyndigheten enligt regeringens förslag ska ansvara för. Hedersproblematiken är dessutom en egen problematik med fler dimensioner än jämställdhetsdimensionen.

Vi anser att ansträngningarna för att bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket måste intensifieras. Det är angeläget att det skapas långsiktiga förutsättningar för att bedriva och utveckla arbetet på området.

Vi tror inte på den modell som utskottet förespråkar, som går ut på att Länsstyrelsen i Östergötlands län får behålla det nationella uppdraget till 2020. Innan dess menar utskottet att det bör göras en utvärdering av verksamheten för att därefter ta ny ställning i frågan. Detta skapar inte förutsättningar för långsiktighet och utveckling av verksamheten. Länsstyrelsen i Östergötlands län har tidigare fått femåriga uppdrag (dock inte sista året). Att man nu sätter ett slutdatum redan om tre år skapar en osäkerhet för hela verksamheten. Och det är nu uppenbart att regeringen har för avsikt att efter 2020 lägga ner verksamheten och att man nu endast gör en tillfällig förlängning.

Vidare står vi inte bakom utskottets bedömning att frågor om hedersrelaterat våld och förtryck parallellt bör ingå i en ny jämställdhetsmyndighets uppdrag. En sådan modell skulle vara en olycklig övergångslösning som riskerar att splittra och skada den verksamhet som har byggts upp under lång tid.

Flera tunga remissinstanser har haft invändningar mot att lägga ner verksamheten och nu riskeras mycket att slås sönder, i en fungerande verksamhet.

Socialstyrelsen har därutöver mycket riktigt anfört i sitt remissvar att den nuvarande verksamheten arbetar operativt med en telefonlinje och att det kommer att utgöra ett udda inslag i en myndighet. Att ha både stödjande verksamhet och samtidigt stå för utvärdering och uppföljning i samma myndighet synes inte vara genomtänkt.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör verka för att Länsstyrelsen i Östergötlands län får behålla det nationella uppdraget om hedersrelaterat våld och förtryck och att det permanentas där.

8. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Niklas Wykman (M), Christian Holm Barenfeld (M) och Erik Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2016/17:2703 av Monica Green m.fl. (S),

2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkandena 1–6,

2016/17:3057 av Ola Johansson och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1,

2016/17:3551 av Annika Qarllsson (C) yrkandena 1–5, 7 och 8,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkande 1,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 5 och 8 samt

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 1 och 3–5.

Ställningstagande

Till skillnad från utskottet är vi kritiska till regeringens planer på att inrätta en ny myndighet med uppgift att styra och genomföra jämställdhetspolitiken. Moderaterna menar att alla myndigheter ska agera på ett objektiva och opartiska sätt. Ett aktivt jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag. Att inrätta en särskild myndighet för jämställdhetsfrågor kan få motsatt effekt genom att arbetet på andra myndigheter sidordnas och nedprioriteras.

Vi anser dessutom att det är högst tveksamt att den nya myndigheten å ena sidan ska delta i genomförandet av jämställdhetspolitiken genom att fördela medel och stötta andra aktörer operativt och å andra sidan ska utvärdera politiken. Det minskar uppföljningens trovärdighet. En särskild myndighet kommer dessutom inte med säkerhet att leda till bättre utvärderingar – tvärtom kan myndigheter med särskild kompetens inom sina delområden, såsom Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) eller Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, ha bättre förutsättningar för detta. Vidare motsätter vi oss att bryta upp och flytta väl fungerande verksamheter såsom Länsstyrelsen i Östergötlands läns nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck och Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet.

Vi anser att regeringen bör verka för en organisation av jämställdhetspolitiken i enlighet med vad vi anfört ovan.

9. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (SD)

av Magnus Persson (SD) och Paula Bieler (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkande 1,

bifaller delvis motionerna

2016/17:3551 av Annika Carlsson (C) yrkandena 2 och 3,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 5,

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 1 och 5 samt

avslår motionerna

2016/17:2703 av Monica Green m.fl. (S),

2016/17:3037 av Annika Carlsson m.fl. (C) yrkandena 1–6,

2016/17:3057 av Ola Johansson och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1,

2016/17:3551 av Annika Carlsson (C) yrkandena 1, 4, 5, 7 och 8,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 8 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna är till skillnad från utskottet starkt kritiska till regeringens planer på att inrätta en ny jämställdhetsmyndighet och anser,

i likhet med flera remissinstanser, att det inte finns behov av en ny myndighet på jämställdhetsområdet. Regeringen har inte tydligt förmått visa på några klara fördelar med en ny myndighet och har inte heller i tillräckligt hög grad tagit hänsyn till de risker och nackdelar som finns med förslaget och som påtalats av flera remissinstanser. Vi delar därmed inte utskottets bedömning att en jämställdhetsmyndighet bör inrättas.

Vi noterar att även Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna i sina respektive följdmotioner har invändningar mot att inrätta en jämställdhetsmyndighet på det sätt som regeringen redogör för i skrivelsen och bekräftar i de beslutade utredningsdirektiven (dir. 2016:108). Vi står bakom den kritik som framförs i dessa motioner. Vi menar därför, till skillnad från utskottet, att det påbörjade arbetet med att inrätta en jämställdhetsmyndighet bör avbrytas.

Vi anser att regeringen bör verka för en organisation av jämställdhetspolitiken i enlighet med vad vi anfört ovan.

10. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (C)

av Annika Qarlsso (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3037 av Annika Qarlsso m.fl. (C) yrkandena 1–6 och

2016/17:3551 av Annika Qarlsso (C) yrkandena 1–5, 7 och 8 samt avslår motionerna

2016/17:2703 av Monica Green m.fl. (S),

2016/17:3057 av Ola Johansson och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkande 1,

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 5 och 8,

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 och

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 1 och 3–5.

Ställningstagande

Centerpartiet noterar att Statskontoret haft i uppdrag av regeringen att lämna förslag på hur en strategisk, tydlig och hållbar styrning, organisering och ansvarsfördelning kan uppnås när det gäller de nationella uppdrag som Socialstyrelsen, Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK), Länsstyrelsen i Stockholms län och Länsstyrelsen i Östergötlands län

har på delmålsområdet mäns våld mot kvinnor. Dessa myndigheter berörs alla av regeringens planer på att bilda en ny jämställdhetsmyndighet.

Statskontoret bedömer att det finns flera risker med att förändra organisationen och ansvarsfördelningen för de berörda myndigheternas uppdrag. Det kan leda till minskad både produktivitet och effektivitet. Statskontoret bedömer att det är en överhängande risk att den uppbyggda kompetensen går förlorad och att formerna för samverkan måste byggas upp på nytt igen. Statskontoret har inte sett tecken på betydande brister i verksamheterna eller större rollfördelningsproblem, och kan därför inte se att vinsterna med en eventuell förändring av ansvaret för frågorna överväger dessa risker.

Statskontorets analys visar att det inte finns några större överlappningar mellan de befintliga ingående enheternas kunskaps- och samordningsuppdrag eller i genomförandet av uppdragen. Likaså visar analysen att det under tio års tid har byggts upp samverkansformer som gör att de olika enheterna själva identifierar överlappningar i uppdragen från regeringen och samordnar sitt arbete vid behov.

Utskottet har under beredningen av detta ärende inhämtat upplysningar från Statskontoret som då bekräftat sin analys och slutsats. Det förvånar mig att utskottet bortser från Statskontorets bedömning och så helhjärtat stöder regeringens planer på att inrätta en jämställdhetsmyndighet. Centerpartiet däremot instämmer i Statskontorets analys och jag anser att regeringen bör verka för att ansvarsfördelningen mellan de myndigheter som pekas ut i skrivelsen och deras uppdrag ska kvarstå i befintliga organisationer. Vidare anser jag att regeringen bör verka för att de myndighetsuppdrag som i dag är tillfälliga ska permanentas så att uppdragen kan utvecklas i befintliga organisationer. Genom att behålla nuvarande organisation och ansvarsfördelning kan myndigheterna och regeringen använda de arbetssätt och den struktur som har byggts upp och till synes fungerar relativt väl, i stället för att lägga resurser på att etablera en ny organisation och ansvarsfördelning.

I dag finns det inget sammanhållande ansvar för måluppfyllelse och uppföljning av de jämställdhetspolitiska målen. Detta ansvar behöver tydliggöras. Centerpartiet anser att arbetet med jämställdhet även i fortsättningen ska vara integrerat i alla myndigheter. För att det ska genomföras mer effektivt vill Centerpartiet att uppdragen för stöd, metodutveckling och erfarenhetsutbyte, måluppfyllelse och uppföljning på jämställdhetsområdet samlas under en myndighet. Därigenom undviks ett otydligt ansvar som faller mellan stolarna. Jag anser därmed att regeringen bör verka för att uppföljning och utvärdering av jämställdhet samlas under en befintlig myndighet med fokus på jämställdhetsintegrering och strukturellt jämställdhetsarbete i stället för en ny myndighet. Regeringen bör också utforma sin styrning utifrån vikten av att ett aktivt jämställdhetsarbete bedrivs inom samtliga berörda myndigheter.

Utskottet har under beredningen av detta ärende även inhämtat upplysningar från NCK. NCK har inför utskottet berättat om sin unika verksamhet och den komplexitet som ligger i det verksamhetsområde man

arbetar med. När det gäller NCK:s framtida roll och ansvar vill jag särskilt lyfta fram att det dubbla uppdrag som verksamheten har – att kombinera forskning och utbildning med daglig kontakt med våldsutsatta kvinnor – är det som varit avgörande för NCK:s utveckling. Någon motsvarande nationell organisation finns inte i något annat land i världen.

NCK driver t.ex. Sveriges nationella stödtelefon Kvinnofridslinjen som startades redan 2007. Telefonen är bemannad med sjuksköterskor och socionomer dygnet runt varje dag på året och tar emot mellan 80 och 90 samtal per dygn (31 500 samtal under 2015). NCK är inte en myndighet och därför registreras inte samtalen, vilket många gånger är avgörande för att kvinnor ska våga ta kontakt och söka hjälp. Genom tillhörigheten till NCK och universitetet får Kvinnofridslinjen och patientmottagningen tillgång till vidareutbildning på universitetsnivå och expertkunskap om aktuell forskning och om den nationella utvecklingen på området. Och genom patientbesöken och samtalen till Kvinnofridslinjen får NCK en unik inblick i situationen för våldsutsatta kvinnor i Sverige i dag samt viktig kunskap om vilka frågor de har och vilken typ av stöd de efterfrågar.

På samma sätt får centrumet viktig kunskap och erfarenheter genom de dagliga kontakterna med yrkesverksamma från rättsväsendet, hälso- och sjukvården, kommuner och andra myndigheter som deltar i NCK:s utbildningar.

Sammantaget ger detta en gedigen grund för att utveckla verksamheten och vara en föregångare i arbetet för att förbättra situationen för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Jag anser mot bakgrund av det anförda att regeringen bör verka för att NCK ska behålla sitt nationella uppdrag som kunskaps- och resurscentrum.

I arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska målen ser Centerpartiet hur viktigt det är att arbeta strukturerat med jämställdhetsintegrering. Jämställdhet blir därigenom en del av det ordinarie arbetet. Jämställdhet är en vinst både för invånarna och för t.ex. kommuner och landsting. Jämställdhet är bra för samhällsekonomin och främjar högre kvalitet i alla verksamheter. Könsuppdelad statistik förenklar jämställdhetsintegrering och gör att vi kan se hur beslut, åtgärder och bemötanden faller ut för kvinnor och män så att vi kan upptäcka skillnader och göra något åt dem. Jämställdhetsintegrering säkrar att väntetider, resursfördelning, behandling och bemötande utgår från individen, utan att snedvridas av fördomar, okunskap eller vana. Det handlar om rättvisa för kvinnor och män, flickor och pojkar, men det är också en fråga om effektivitet och kvalitet.

Jag är, till skillnad från vad utskottet verkar vara, inte tillfredsställd med regeringens arbete på området. Arbetet med jämställdhetsintegrering behöver stärkas. I enlighet med det anförda anser jag att regeringen bör dels stärka arbetet med jämställdhetsintegrering och att alla myndigheter får direktiv om jämställdhetsintegrering, dels säkerställa att könsuppdelad statistik används i arbetet med jämställdhetsintegrering.

Centerpartiet ser vidare ett behov av att arbetet med jämställdhetsbudgetering stärks. Jämställdhetsbudgetering handlar om att synliggöra människorna bakom siffrorna i en budget. Det synliggör hur de offentliga resurserna fördelas mellan könen, hur det möter kvinnors och mäns, flickors och pojkars behov och vilka effekter det ger. Budgetprocesser inom stat, landsting/regioner och kommuner kan lämpligen utformas så att metoder för jämställdhetsbudgetering tillämpas. I årsberättelser och övrig budgetuppföljning i offentlig sektor syns då utfallet utifrån jämställdhetsbudgetering. Jag anser att regeringen, i enlighet med vad jag här anfört, bör verka för att stärka arbetet med jämställdhetsbudgetering.

Ojämställdhet finns i alla delar av samhället. De kostnader och den outnyttjade potential som är relaterade till ojämställdheten är inte belagda. Bara för ett av riksdagens och regeringens fyra jämställdhetsmål finns det beräkningar på kostnader. Det handlar om kostnader för våld mot kvinnor. I en rapport från Socialstyrelsen från 2006 (Kostnader för mäns våld mot kvinnor – en samhällsekonomisk analys) uppskattas kostnaderna för våld mot kvinnor i nära relationer till omkring 2,7–3,3 miljarder kronor per år. Ett område där det saknas beräkningar är det obetalda arbetet.

En av de få kostnadsberäkningar som finns på det ojämnt fördelade hem- och omsorgsarbetet visar att kvinnor under ett år bara i Botkyrka kommun utför motsvarande 100 miljoner kronor mer i arbete än män i hemtjänsten i form av anhörigvård.

Kostnaderna för ett ojämnt samhälle är fortfarande i stort sett en vit fläck på både forskarnas och politikernas karta. För att man snabbare ska kunna åstadkomma förändringar är det viktigt att frågan får en grundlig belysning ur ett nationalekonomiskt perspektiv. Politiken behöver oberoende siffror på vad ojämställdheten kostar för staten, samhället och individen. Med en sådan rapport får vi underlag för att förutom den mänskliga aspekten också visa på att det kan vara ekonomiskt motiverat att göra något åt ojämställdheten. Utredningen bör relateras till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit. Jag anser att regeringen mot bakgrund av det anförda bör ta initiativ till att genomföra en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet relaterade till det mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit.

Centerpartiet ser ett tydligt behov av att regeringen utvecklar analysen av den ekonomiska jämställdheten. Sverige ligger i topp på flertalet internationella jämställdhetsindex, men en hel del ekonomiska och karriärmässiga skillnader mellan kvinnor och män kvarstår. Sverige ligger i dag på plats 38 på Internationella arbetsorganisationens (ILO) ranking av länder utifrån andelen kvinnliga chefer. Företagande är en väg till ledande positioner. Sverige har en ojämnt könssegregerad arbetsmarknad, där kvinnor arbetar mer deltid än män, tar ut markant mer föräldraledighet än vad män gör och välfärdssystemen generellt inte ger kvinnor i dag incitament att satsa på sin karriär på arbetsmarknaden. En ojämnt arbetsmarknad leder till att

kvinnliga pensionärer i genomsnitt har 40 procent av vad manliga pensionärer har i inkomst. För att tydliggöra detta behöver politiska beslut analyseras mer ingående, inte bara i tilldelade resurser utan även när det gäller utfallet, dvs. vilka effekter besluten antas ge. Som nämnts ovan bör utredningen om kostnader för ojämställdhet relateras till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit.

Regeringens bilaga till budgetpropositionen om ekonomisk jämställdhet är bra och beskriver väl den allmänna fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor. Bilagan bör även fortsättningsvis redovisa den könsspecifika ekonomiska utvecklingen. Däremot behöver bilagan utvecklas till fokus på förutsättningar och normer, inte enbart utfall som i dag. Exempelvis behöver de faktiska effekterna av regeringens politik och de effekter den får för kvinnors företagande uppmärksammas och följas över tid, t.ex. hur förutsättningarna ser ut för företagande inom kvinnodominerade sektorer. Bilagan behöver ett tydligare syfte, ett permanent upplägg, som gör att det år från år går att följa utvecklingen lättare. Likaså behövs mer konsupplade data och statistik över bl.a. kvinnors företagande och hälsa och hur skatteförändringar slår fördelningspolitiskt vad gäller inkomst på kön, utbildning, ansvar för hem och barn, karriär och makt. Explicita mål bör analyseras snarare än att allmänt redogöra för fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män. Dessutom bör information om analysen förbättras så att den också blir allmänt känd.

Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör utveckla analysen av effekterna av regeringens politik för den ekonomiska jämställdheten och bättre följa upp denna. Regeringen bör vidare utveckla den bilaga till budgetpropositionen som handlar om ekonomisk jämställdhet i enlighet med vad jag här anfört.

11. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 5 och 8 samt
avslår motionerna
2016/17:2703 av Monica Green m.fl. (S),
2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkandena 1–6,
2016/17:3057 av Ola Johansson och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1,

2016/17:3551 av Annika Carlsson (C) yrkandena 1–5, 7 och 8,
2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkande 1,
2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 och
2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkandena 1 och 3–5.

Ställningstagande

Invändningarna från en rad tunga remissinstanser mot inrättandet av en jämställdhetsmyndighet är tydliga och tungt vägande. Flertalet kritiska remissinstanser anser att underlaget och motiveringarna för inrättandet av en jämställdhetsmyndighet är tunna och saknar ett sammanhållande resonemang om varför en myndighet skulle tillföra en tillräcklig nytta för att motivera tillkomsten av en ny myndighet. Till skillnad från utskottet anser jag vid en samlad bedömning att det inte bör inrättas en ny myndighet. Den samverkan och kunskapsinsamling som myndigheten skulle innebära kan, som både Riksrevisionen och Statskontoret framhåller, likväl utvecklas utifrån befintliga strukturer. Intentionen från regeringen att inlemma en rad verksamheter i den nya myndigheten, t.ex. uppdrag som har utförts av Göteborgs universitet (Nationella sekretariatet för genusforskning), Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) samt länsstyrelserna i Östergötlands och Stockholms län, riskerar enligt Kristdemokraternas mening att få allvarliga konsekvenser såsom kompetenstapp, tappat momentum och förlorad prioritet.

Jag ser ett behov av kontinuerlig uppföljning och analys, samordning och stöd på jämställdhetspolitikens område, men gör en annan bedömning än utskottet. Det framstår som komplicerat med en myndighet som verkar såväl främjande som utvärderande. För att bättre utvärdera jämställdhetspolitiska satsningar bör i stället andra myndigheter med kompetens inom jämställdhetsområdet användas. I Statskontorets rapport En effektiv jämställdhetspolitik (2005:1) rekommenderas inrättandet av en delegation för jämställdhetsstudier som också bär uppdraget att initiera forskning om jämställdhet. Vidare har Statskontoret rekommenderat att utvärderingsuppdrag förläggs på verksamhetsspecifika utvärderingsmyndigheter som Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) eller Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. Jag anser att regeringen bör verka för en organisation av jämställdhetspolitiken i enlighet med vad jag anför ovan och pröva Statskontorets förslag om en delegation för jämställdhetsstudier och användandet av befintliga myndigheter för löpande utvärderingar av jämställdhetspolitiska satsningar.

12. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Niklas Wykman (M), Christian Holm Barenfeld (M) och Erik Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 7 och

2016/17:3288 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna

2016/17:385 av Monica Green (S) yrkandena 1–3,

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 17, 19 och 20,

2016/17:922 av Lars Mejern Larsson (S),

2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16,

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 19,

2016/17:2012 av Robert Hannah (L) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:2094 av Maria Stockhaus (M) yrkande 2,

2016/17:2101 av Maria Stockhaus m.fl. (M),

2016/17:2272 av Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M),

2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 28,

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 21,

2016/17:3162 av Robert Halef (KD),

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2 och 18,

2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 14,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkandena 6 och 8 samt

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1 och 7.

Ställningstagande

Sverige har under senare år blivit bättre för hbtq-personer. Bland annat har vi fått en ny enhetlig diskrimineringslag, infört könsneutrala äktenskap, avskaffat tvångssteriliseringar för den som vill genomgå könsbyte och hbtq-personer har fått rätt att adoptera. Dessutom har i mångt och mycket attityderna i samhället blivit mer toleranta.

Moderaternas utgångspunkt är att alla människor ska ha samma möjlighet att förverkliga sin fulla potential, och ingen ska hållas tillbaka av fördomar och diskriminering. Vår ambition är att Sverige ska vara ett av världens bästa länder att leva i för hbtq-personer, och att vi ska fortsätta att vara ett land som går före. Men även om vi som land kommit längre än många andra kvarstår fortfarande mycket att göra för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för alla också i praktiken. Vi delar inte utskottets bedömning att regeringens åtgärder är tillräckliga.

Fortfarande finns områden där samhället brister och åtgärder krävs. Det handlar t.ex. om att välfärdens alla delar, såsom skolan och hälso- och

sjukvården, ska fungera väl för alla och motarbeta diskriminering. Det handlar om att säkerställa att familjelagstiftningen är modern och främjar inkludering och icke-diskriminering. Det handlar om bättre möjligheter att bilda familj. Det handlar om att stärka skyddet och rättigheterna för att ytterligare säkerställa att lagstiftningen är optimal för att motverka förtryck och våld mot hbtq-personer. Alla människor måste kunna leva sina liv utan att behöva dölja sin sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck på grund av rädsla för att utsättas för diskriminering, våld eller andra kränkningar. Moderaterna verkar för ett samhälle där alla har samma förutsättningar att oavsett sexuell läggning eller könsidentitet att utifrån eget intresse och förmåga vara fullt inkluderade i samhället och i praktiken likabehandlas.

Hedersrelaterat våld är det våld som syftar till att försvara och bevara en familjs eller släkts goda rykte enligt vissa normer, ofta kopplade till kultur. Hedern försvaras ofta genom kontroll av vad familjens eller släktens olika medlemmar gör med sin sexualitet. Socialstyrelsen har gjort en kartläggning som visade på brister inom socialtjänsten när det gällde att hantera unga hbtq-personer som utsatts för hedersrelaterat våld. I familjerådgivningssituationer där ungas homo- eller bisexualitet inte har accepterats av föräldrarna har t.ex. familjerådgivaren i stället för att ge ungdomarna stöd uppmanat dem att ha förståelse för föräldrarna för att få familjen att fungera.

Vi anser att regeringen bör arbeta för att säkerställa ett mer effektivt arbete mot hedersproblematik och stärka och förbättra stödet från samhällets sida till personer som utsatts för hedersförtryck. Vi anser också att regeringen bör lyfta frågan om hedersproblematik i arbetet med samhällsorientering för nyanlända. Denna samhällsorientering bör betona värderingar om jämställdhet men också om hbtq-personers okränkbara rättigheter.

Att blunda för hedersvåld och hedersförtryck är att svika de människor som är utsatta. När värderingarna om jämställdhet och frihet utmanas måste de motverkas dels genom en livskraftig värderingsdebatt, dels genom konkret politik. Det svenska samhället behöver arbeta mer aktivt med att motarbeta ojämställdheten samt stödja människor och organisationer som vill ha jämställdhet och respekt för individens frihet i alla delar av Sverige. Det pågår arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck lokalt i kommunerna, på länsnivå och regional nivå och nationellt. Länsstyrelserna har haft ett särskilt ansvar i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Vi anser att regeringen bör se till att länsstyrelsernas arbete med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck följs upp regelbundet.

Vi kan dock konstatera att Sveriges län och kommuner har kommit olika långt med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör verka för att i varje län identifiera kommuner som har kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt att bygga upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte.

13. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (SD)

av Magnus Persson (SD) och Paula Bieler (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 19,

2016/17:2012 av Robert Hannah (L) yrkande 2,

2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 7,

2016/17:3162 av Robert Halef (KD),

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkande 6 och

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 1,

bifaller delvis motionerna

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 17, 19 och 20,

2016/17:2272 av Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M),

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkande 8 och

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 7 och

avslår motionerna

2016/17:385 av Monica Green (S) yrkandena 1–3,

2016/17:922 av Lars Mejern Larsson (S),

2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16,

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:2012 av Robert Hannah (L) yrkandena 1 och 4,

2016/17:2094 av Maria Stockhaus (M) yrkande 2,

2016/17:2101 av Maria Stockhaus m.fl. (M),

2016/17:3037 av Annika Qarlstson m.fl. (C) yrkandena 20 och 28,

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 21,

2016/17:3288 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 3 och 4,

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2 och 18 samt

2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna har en annan uppfattning än utskottet när det gäller regeringens strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

En del av vår kritik riktas mot definitionen av och formuleringen om mäns våld mot kvinnor, då detta begrepp enligt vår mening är alltför snävt för att användas som paraplybegrepp på det sätt som regeringen gör. Vi stöder

således Kristdemokraternas förslag om att regeringen bör omformulera delmålet mäns våld mot kvinnor. Ett delmål som endast lyfter fram mannen som förövare misslyckas med att i tillräcklig omfattning synliggöra offer såväl som förövare i relationellt våld. Det bör därför enligt vår mening vidgas och formuleras könsneutralt.

En följd av att begreppet mäns våld mot kvinnor används som övergripande problembeskrivning är att hedersrelaterat våld, trots avgörande skillnader i såväl bakomliggande orsaker och problembild för de drabbade, behandlas som ett slags våld inom ramen för mäns våld mot kvinnor. För att på ett korrekt sätt motarbeta den hedersrelaterade problematiken krävs en fördjupad kunskap i strukturer, synsätt, kulturella normer, klan- och familjevärderingar och verktyg anpassade efter just dessa förutsättningar, snarare än likadana eller i bästa fall något modifierade versioner av de insatser som behövs när det gäller annat våld i nära relationer generellt och mäns våld mot kvinnor specifikt. I enlighet med det anförda anser vi att regeringen i sin jämställdhetspolitik bör utgå från skillnaderna mellan å ena sidan mäns våld mot kvinnor generellt i samhället och å andra sidan det kulturellt och strukturellt legitimerade hedersrelaterade våldet.

Ett steg i arbetet för att bryta upp hederskulturens strukturer är att på ett tydligt sätt visa på en nolltolerans gentemot de förtryckande, odemokratiska och intoleranta värderingar som följt med hederskulturens ankomst till Sverige.

Konkreta åtgärder inom ramen för detta är bl.a. att förändra den lagstiftning som gör det möjligt för en man att bli dömd till skadestånd efter att ha vägrat att som en del av sitt arbete ta kvinnor i hand. Vi vill också sätta ned foten mot könssegregerad simundervisning i skolan, separata badtider för män och kvinnor i offentliga badhus, bärandet av heltäckande slöjor i skolan och på offentliga arbetsplatser samt andra fenomen som baserar sig på normen om att det är kvinnors ansvar att genom sitt beteende och sin klädsel hålla främmande mäns begär i schack. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att bryta upp hederskulturens fäste i enlighet med vad vi här anför.

Vi stöder också Robert Halefs (KD) förslag om åtgärder för att bekämpa könssegregering. Till exempel bör de skolor som konsekvent bedriver könsseparerad undervisning få sina tillstånd indragna av Skolinspektionen, och kommunala badhus bör inte få ha en könsseparerande eller religiös policy.

I likhet med bl.a. Centerpartiet och Kristdemokraterna anser vi att kunskapen om hedersproblematiken är otillräcklig och delar inte utskottets bedömning att det är tillräckligt att avvakta aviserade kartläggningar. Som Robert Hannah (L) anför i sin motion finns det ett behov av att omgående göra en utredning som kartlägger omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Det behövs en ordentlig genomlysning för att avgöra hur utbrett hedersförtrycket är i Sverige, vilka bakomliggande orsaker det finns och på vilket sätt unga och vuxna är utsatta. Vi behöver också en tydligare bild av vilka områden som är mest drabbade. Vi anser att regeringen omgående bör genomföra en kartläggande utredning i enlighet med vad vi här anför.

Vi anser att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa ett mer effektivt arbete mot hedersproblematik och stärka och förbättra stödet från samhällets sida till personer som utsätts för hedersförtryck. Vi delar Moderaternas uppfattning att frågan om hedersproblematik bör lyftas i arbetet kring samhällsorientering för nyanlända, och att värderingar om jämställdhet men också om hbtq-personers okränkbara rättigheter bör betonas i samhällsorienteringen. Liksom Centerpartiet anser vi att regeringen bör vidga fokus när det gäller hedersproblematik till att även inkludera hjälp till hbtq-personer, och att samhället bör ge tydligare stöd till de gräsrotsorganisationer som gör sitt bästa i arbetet mot hedersproblematik.

Avslutningsvis står vi bakom det förslag som Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M) har om att regeringen bör överväga att se över möjligheterna att verka för att öka informationen i skolor om fenomenet förtryck, diskriminering och våld i hederns namn med särskilt fokus på att nå även föräldrarna (något som inte ofta görs i dag), att öka fokuseringen på jämställdhet i introduktionen för flyktingar, att se över behovet av att arbeta för att stimulera och metodiskt involvera manliga etniska organisationer och samfund för att ta ett ansvar för attitydpåverkan samt att se över frågan om en kartläggning av diskrimineringen i hederns namn inom EU.

14. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (C)

av Annika Qarlsso (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 17, 19 och 20 samt
2016/17:3037 av Annika Qarlsso m.fl. (C) yrkande 20 och
avslår motionerna
2016/17:385 av Monica Green (S) yrkandena 1–3,
2016/17:922 av Lars Mejern Larsson (S),
2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16,
2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkandena 1, 2 och 4,
2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 19,
2016/17:2012 av Robert Hannah (L) yrkandena 1, 2 och 4,
2016/17:2094 av Maria Stockhaus (M) yrkande 2,
2016/17:2101 av Maria Stockhaus m.fl. (M),
2016/17:2272 av Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M),
2016/17:3037 av Annika Qarlsso m.fl. (C) yrkande 28,

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 21,
2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 7,
2016/17:3162 av Robert Halef (KD),
2016/17:3288 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 3 och 4,
2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2 och 18,
2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 14,
2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD)
yrkandena 6 och 8 samt
2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1 och 7.

Ställningstagande

Hur många personer som varje år utsätts för någon typ av hedersrelaterade brott är okänt. En undersökning från dåvarande Ungdomsstyrelsen 2009 visar att 70 000 ungdomar upplevde att de inte fick välja vem de skulle gifta sig med. 8 500 av dessa oroade sig för att bli bortgifta. Undersökningen visar också att de som upplever att de inte själva får välja framtida partner i högre grad utsätts för kontroll, kränkande behandling, hot eller våld i familjen än unga som själva kan välja sin partner.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har sedan 2005 haft i uppdrag från regeringen att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen ska även motverka att unga gifts bort mot sin vilja och arbeta förebyggande mot könsstymning. Länsstyrelsens jobb är viktigt, men kunskapen om hedersproblematiken är ändå otillräcklig. Vi har alltför dåliga kunskaper om vilka som är utsatta, vilka brott som begås mot dem, hur många som förvägras att träffa vänner eller tvingas att gifta sig mot sin vilja, hur många som lever varje dag under hot om våld och våldtäkt och utan att ha frihet att utbilda sig till det de vill, arbeta utanför hemmet eller ens gå till affären utan att fråga om lov. Det behövs en ordentlig genomlysning för att avgöra hur utbrett hedersförtrycket är i Sverige, vilka bakomliggande orsaker det finns och på vilket sätt unga och vuxna är utsatta. Vi behöver också en tydligare bild av vilka områden som är mest drabbade.

Jag delar inte utskottets bedömning att det är tillräckligt att avvakta de aviserade kartläggningarna. Jag anser att regeringen bör tillsätta en kommission som tar fram fakta, kartlägger situationen, tar fram tillförlitlig statistik och undersöker vilka insatser som fungerar bäst i kampen mot hedersnormer och brottslighet i hederns namn. Kommissionens arbete bör vara att få ett bättre underlag som kan ligga till grund för ett intensifierat arbete för att hindra och motverka hedersrelaterad brottslighet.

Jag anser vidare till skillnad från utskottet att regeringen bör lägga in en högre växel för att förebygga hedersvåld. Det krävs tydliga åtgärder för att hjälpa kommuner och andra som kommer i kontakt med unga människor för att öka deras kunskaper om problematiken, men också ett tydligare stöd från samhället till de gräsrotsorganisationer som gör sitt bästa i arbetet mot hedersproblematik.

När hedersproblematik diskuteras läggs fokus ofta på unga flickor som kontrolleras av sina familjer och i vissa fall gifts bort mot sin vilja, utsätts för omskärelse eller utsätts för andra grova brott i hederns namn. Det finns en grupp som ofta glöms i debatten, och det är hbtq-personer. I många hederskulturer är det heterosexuella förhållandet mellan man och kvinna det enda accepterade, och många hbtq-personer från dessa bakgrunder vittnar om svårigheter i att leva det liv man vill. Jag anser att regeringen bör vidga fokus när det gäller hedersproblematik till att även inkludera hjälp till hbtq-personer.

15. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (L)

av Fredrik Malm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 och avslår motionerna

2016/17:385 av Monica Green (S) yrkandena 1–3,

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 17, 19 och 20,

2016/17:922 av Lars Mejern Larsson (S),

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 19,

2016/17:2012 av Robert Hannah (L) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:2094 av Maria Stockhaus (M) yrkande 2,

2016/17:2101 av Maria Stockhaus m.fl. (M),

2016/17:2272 av Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M),

2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 28,

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 21,

2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 7,

2016/17:3162 av Robert Halef (KD),

2016/17:3288 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 3 och 4,

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2 och 18,

2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 14,

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkandena 6 och 8 samt

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1 och 7.

Ställningstagande

Det hedersrelaterade våldet drabbar även hbtq-personer. Individer tvingas in i relationer, hotas, utsätts för våld och får i vissa fall betala med sitt liv. Allt detta för att upprätthålla en familjeheder som krockar med vårt sekulära och moderna samhälle. Även om hederstraditioner är särskilt utbredda i vissa geografiska områden eller bland människor som har sin härstamning därifrån är det viktigt att betona att dessa traditioner i sig inte har någonting med religion eller etnicitet att göra. Det är genom kunskap, synliggörande och reflekterande debatt som traditioner förändras. Alla former av kollektivt skuldbeläggande måste motverkas, samtidigt som företeelsen inte får sopas under mattan. För att effektivt motverka alla former av hedersrelaterat våld och förtryck är det av stor vikt att det finns ett tydligt hbtq-perspektiv. Det gäller på alla nivåer, från det nationella till det lokala arbetet på gräsrotsnivå. Varje brottsoffer behöver ses som den individ hen är och bemötas utifrån sin egen situation.

Jag delar inte utskottets bedömning att hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck är tillräckligt prioriterad i regeringens strategi om mäns våld mot kvinnor. Jag anser därför att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att insatserna till offer för hedersrelaterat våld och förtryck utformas så att inte vissa grupper står utan hjälp.

16. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 2 och 18,

2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 14 och

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1 och 7 samt avslår motionerna

2016/17:385 av Monica Green (S) yrkandena 1–3,

2016/17:865 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 17, 19 och 20,

2016/17:922 av Lars Mejern Larsson (S),

2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16,

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 19,

2016/17:2012 av Robert Hannah (L) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:2094 av Maria Stockhaus (M) yrkande 2,

2016/17:2101 av Maria Stockhaus m.fl. (M),
2016/17:2272 av Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M),
2016/17:3037 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 28,
2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 21,
2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 7,
2016/17:3162 av Robert Halef (KD),
2016/17:3288 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 3 och 4 samt
2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD)
yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

Delmålet mäns våld mot kvinnor inbegriper alla yttringar av våld, fysiskt eller psykiskt, gentemot flickor och kvinnor och som utförs av män. Delmålet omfattar också hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och handel med människor för sexuella ändamål. Våld mot barn och våld i samkönade relationer har en stark koppling till delmålet men omfattas inte av förslaget, något som uppmärksammas och kritiseras av flera remissinstanser. Kristdemokraterna instämmer i kritiken och framhåller att våld i samkönade relationer också präglas av mekanismer som förekommer i olikkönade relationer. Liksom Socialstyrelsen vill jag framhålla risken att det föreslagna målet osynliggör våld i samkönade relationer samt våld mot män och pojkar. Brottsförebyggande rådets (Brå) kartläggningar visar att det är ungefär lika stor andel kvinnor och män som utsätts för våld av en aktuell eller tidigare partner. Våldet mot kvinnor är dock grövre och återkommande. Begreppet mäns våld mot kvinnor bör alltid kompletteras med begreppet ”våld i nära relationer”.

Jag delar inte utskottets bedömning vad gäller utformningen av delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Ett delmål som avser att adressera yttringar av våld, fysiskt eller psykiskt, men begränsar sig till de där förövaren är en man misslyckas att i tillräcklig omfattning synliggöra offer såväl som förövare i relationellt våld. Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör benämna delmålet på det sätt som EU gör, nämligen som ”frihet från könsrelaterat våld”.

Utskottets bedömning tycks vara att regeringen genom den nyligen presenterade strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och de insatser som är kopplande till denna har presenterat tillräckliga åtgärder på området. Jag delar inte denna bedömning.

Mäns våld mot kvinnor, i nära relationer och i övriga situationer, är det yttersta uttrycket för bristen på jämställdhet i ett samhälle. Det är helt oacceptabelt att någon ska behöva leva med risken att utsättas för våld. Kristdemokraterna har i sitt budgetförslag för 2017 stärkt stödet till kvinno- och mansjourerna och ökat resurserna till utbildning om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld bland personal inom staten, kommuner och landsting.

Psyiskt, fysiskt och sexuellt våld kan under inga omständigheter accepteras eller ursäktas. Sexuellt våld bidrar till ojämställdhet mellan kvinnor och män i samhället i stort, inte bara i den nära relationen. Rädslan för att bli utsatt inskränker flickors och kvinnors livsutrymme. Hur det offentliga rummet fysiskt är planerat i fråga om belysning och arkitektur spelar roll för känslan av trygghet. Vilken synlighet polisen har i gaturummet och hur tillgänglig ordningsmakten är när den tillkallas spelar också en stor roll. Så mycket som var tredje äldre kvinna är orolig och otrygg, jämfört med endast 1 procent av männen (Brå). Rädslan för att bli utsatt inskränker flickors och kvinnors livsutrymme. Förutom att skydda och hjälpa dem som utsätts måste samhället konfrontera de bakomliggande värderingar och attityder som bidrar till våldsutövandet. Jag anser att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att hindra mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i enlighet med vad jag här anfört.

Hederskultur och förtryck är inte förenligt med ett fritt och demokratiskt samhälle. Kvinnor och män som hålls tillbaka och kontrolleras i hederns namn kan inte leva sina liv, förverkliga sina drömmar och nå sin fulla potential. Hedersrelaterade brott utgör grova kränkningar av mänskliga rättigheter och brott mot internationell lagstiftning. Dessa brott hamnar ofta utanför brottsstatistiken och mörkertalet är utbrett. Förutom hot och misshandel blir personer kontrollerade och kränkta på andra sätt, av gärningsmännen men även av andra personer i deras närhet. Förtrycket kan innebära att de inte tillåts träffa vem de vill, inte klä sig eller sminka sig som de vill. Inom hedersproblematiken ryms även att flickor och pojkar gifts bort mot sin vilja, trakasseras och utsätts för våld eller könsstympning.

Situationen för flickor och unga kvinnor som hotas och kontrolleras av sina anhöriga behöver särskilt uppmärksammas och beivras av samhället. Det behövs större resurser för skyddade boenden så att de flickor och unga kvinnor som behöver det kan få tillgång till dem omgående. Det behövs också en större kunskap om de allvarliga inskränkningarna som hedersrelaterade strukturer innebär för i synnerhet kvinnors frihet. Det är angeläget att samhällets olika institutioner motverkar uttryck för hederskultur. Det finns modeller för att arbeta konkret med detta utan att utsätta flickan, som det oftast rör sig om, för ökat hot. Exempel på det är Kruton som är en stödverksamhet och ett boende för tjejer utsatta för hedersrelaterat våld, och som är verksam i Stockholm. Jag anser att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i enlighet med vad jag anfört ovan.

Avslutningsvis vill jag, i likhet med partiets företrädare i justitieutskottet (se avvikande mening i yttr. 2016/17:JuU6y), framhålla behovet av återkommande undersökningar av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Riksdagen riktade nyligen ett tillkännagivande till regeringen om kartläggning, uppföljning och statistik om hedersrelaterad brottslighet (se bet. 2016/17:JuU1, rskr. 2016/17:90). Regeringen aviserar i skrivelsen att den avser att ge lämplig myndighet i uppdrag att genomföra särskilda kartläggningar av frågor som rör bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck. Enligt

min uppfattning bör, detta till trots, ett tillkännagivande riktas till regeringen om att Brå bör få i uppdrag att göra större återkommande kartläggningar likt den som gjordes 2009.

Särskilda yttranden

1. Inriktning och mål för jämställdhetspolitiken m.m., punkt 1 (SD)

Magnus Persson (SD) och Paula Bieler (SD) anför:

Sverigedemokraterna har under lång tid påtalat brister inom jämställdhetspolitiken. I grund och botten handlar det om likabehandling, dvs. att kön inte ska påverka hur en person uppfattas eller behandlas. Det är för oss självklart att detta måste vara det fundament på vilket politiska reformer och satsningar vilar. I Sverigedemokraternas budgetförslag för 2017 presenterade vi breda satsningar för jämställdhet mellan kvinnor och män. Dessa åtgärder riktar in sig på de problem som drabbar män och kvinnor i olika hög grad på arbetsplatsen, i offentliga utrymmen eller i hemmet. Eftersom vi adresserar problemen i sak sorterar satsningarna inom olika utgiftsområden.

När det gäller ekonomisk jämställdhet gör Sverigedemokraterna bl.a. satsningar för att öka möjligheterna till heltidstjänst inom offentlig sektor, där huvuddelen av de ofrivilligt deltidsanställda är kvinnor (se t.ex. mot. 2016/17:2511 yrkande 2). När det gäller jämställd hälsa gör Sverigedemokraterna bl.a. satsningar på forskning och behandling av särskilda könsspecifika sjukdomar, såsom endometriosis (se t.ex. mot. 2016/17:2227). Fokus bör riktas mot sådana åkommor där kunskaperna i dag är begränsade och behandlingsalternativen få.

Eftersom Sverigedemokraternas ovannämnda förslag inte behandlas i detta betänkande saknar vi möjlighet att här reservera oss till förmån för förslagen, men vi står naturligtvis bakom dessa förslag och kommer att återkomma till dem i andra sammanhang.

2. Övrig styrning och organisation av jämställdhetspolitiken, punkt 3 (L)

Fredrik Malm (L) anför:

I motion 2016/17:3556 framför Liberalerna att det nationella uppdraget om prostitution och människohandel för sexuella ändamål inte bör flyttas till en ny jämställdhetsmyndighet (yrkande 4) och att en ny jämställdhetsmyndighet inte heller bör ansvara för statsbidrag till jämställdhetsprojekt och kvinnors organisering (yrkande 5). Jag har valt att inte reservera mig till förmån för dessa förslag, men jag kommer att återkomma till dem i andra sammanhang.

3. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (M)

Elisabeth Svantesson (M), Niklas Wykman (M), Christian Holm Barenfeld (M) och Erik Andersson (M) anför:

I motion 2016/17:3078 yrkande 21 föreslår Moderaterna att regeringen skyndsamt ska sätta en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor.

Alliansregeringens satsningar mot mäns våld mot kvinnor var omfattande och medförde att arbetet utvecklades, men brister kvarstår och det innebär en fara för rättssäkerheten. Framför allt bör en nationell strategi bidra till att myndigheterna arbetar med bättre effektivitet och kvalitet och samverkar så att lokala och regionala skillnader minskar.

Vi står naturligtvis fast vid denna uppfattning men har valt att inte reservera oss till förmån för yrkandet då regeringen i skrivelse 2016/17:10 presenterar just en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin omfattar även arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I skrivelsen presenterar regeringen ett åtgärdsprogram för perioden 2017–2020. Vi förutsätter att regeringen kommer att genomföra åtgärderna i enlighet med strategin och kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte är fallet.

4. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (SD)

Magnus Persson (SD) och Paula Bieler (SD) anför:

Sverigedemokraterna har under den allmänna motionstiden 2016/17 väckt en rad förslag i syfte att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I motion 2016/17:1769 presenterar Sverigedemokraterna ett omfattande åtgärdsprogram för kvinnors trygghet i vardagen. Motionen innehåller 22 konkreta förslag som syftar till att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I detta ärende har vi bara möjlighet att reservera oss till förmån för ett av förslagen (se vår reservation under förslagspunkt 4) eftersom övriga förslag behandlas i andra betänkanden. Vi står naturligtvis bakom samtliga förslag i nämnda motion och kommer att återkomma till dem i andra sammanhang.

5. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (C)

Annika Qarlsson (C) anför:

I motion 2016/17:3037 yrkande 28 föreslår Centerpartiet att regeringen ska ta fram en nationell handlingsplan mot våld i nära relationer, sexualiserat våld och hedersrelaterat våld och förtryck med både förebyggande och akuta delar. Det ska vara en handlingsplan med mätbara mål och med ett och samma tydliga uppdrag till alla myndigheter med krav på uppföljning och utvärdering. Handlingsplanen bör innefatta både förebyggande och akuta delar. För att samhället ska veta hur det ska agera i varje enskilt fall måste planen bl.a. innehålla en strategi för att motverka mäns våld mot kvinnor.

Jag står naturligtvis fast vid denna uppfattning men har valt att inte reservera mig till förmån för yrkandet då regeringen i skrivelse 2016/17:10

presenterar en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin omfattar även arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I skrivelsen presenterar regeringen ett åtgärdsprogram för perioden 2017–2020.

Jag förutsätter att regeringen kommer att genomföra åtgärderna i enlighet med strategin och kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte är fallet.

6. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor m.m., punkt 4 (L)

Fredrik Malm (L) anför:

I partimotion 2016/17:1078 presenterar Liberalerna en omfattande satsning för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Motionen innehåller 13 konkreta satsningar och förslag för ökade insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck. Eftersom dessa förslag behandlas i andra betänkanden och delvis av andra utskott har jag inte möjlighet att i detta ärende reservera mig till förmån för förslagen. Jag står naturligtvis bakom samtliga förslag i nämnda motion och kommer att återkomma till dem i andra sammanhang.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.

Följdmotionerna

2016/17:3551 av Annika Qarlsso (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ett aktivt jämställdhetsarbete bedrivs inom samtliga berörda myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppföljning och utvärdering för jämställdhet ska samlas under en befintlig myndighet med fokus på jämställdhetsintegrering och strukturellt jämställdhetsarbete i stället för en ny myndighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvarsfördelning mellan i skrivelsen utpekade myndigheter och deras uppdrag ska kvarstå i befintliga organisationer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de myndighetsuppdrag som är tillfälliga ska permanentas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, ska behålla sitt nationella uppdrag som kunskaps- och resurscentrum, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Länsstyrelsen i Östergötland ska behålla sitt nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck samt att det ska permanentas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genomföra en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till de jämställdhetspolitiska målen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysen av effekterna av regeringens politik för den ekonomiska jämställdheten utvecklas och följs upp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i arbetet med de jämställdhetspolitiska målen måste det ingå hur regeringen avser att förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte inrätta en jämställdhetsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvotering och andra diskriminerande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att helt avkvotera föräldraförsäkringen och återge makten till familjerna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all förskolepedagogik som får offentligt stöd bör bygga på beprövad erfarenhet samt fokusera på att skapa en trygg plats för barn att utvecklas till ansvarstagande unga individer men utan att i övrigt styra deras beteendemönster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör låta familjer fatta egna vardagsbeslut baserat på deras respektive omständigheter snarare än familjemedlemmarnas kön och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inse och därefter skriva om skillnaderna mellan ”mäns våld mot kvinnor” generellt i samhället och det strukturellt samt kulturellt legitimerade hedersrelaterade våldet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör våga identifiera de kulturella och religiösa orsakerna till kvinnors frånvaro samt låga deltagande på utbildningar, arbetsmarknadsprogram och arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör upprätta en kännbar nolltolerans gentemot förtryckande, odemokratiska och intoleranta värderingsskillnader som kommer med invandringen och som bl.a. förtrycker tjejer och kvinnor i Sverige snarare än att inte tala om dessa alls i sin skrivelse om en jämställd framtid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk skolas främsta uppgift och ohotade prioritering ska vara utbildning i

- skolans grundämnen oavsett elevers kön och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska skolan inte ska utgöra någon experimentell institution för svenska skolelever där de tvingas efterleva regeringens sociala könsexperiment, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhet mellan kvinnor och män bör definieras i termer av lika rättigheter och möjligheter att själva forma sina liv och rätten till den enskildes samt familjens egna livsval och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverigedemokraterna ser att jämställdhetsdebatten bygger på mänskliga faktorer liksom biologiska lagar före regeringens feministiska ideologier samt utopiska teorier och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att delmålet mäns våld mot kvinnor bör ändras till EU:s begrepp frihet från könsrelaterat våld och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om delmålet om jämn fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt delmål bör införas om att skapa goda förutsättningar för egna val när det gäller hem- och omsorgsarbete för både män och kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med att förstärka sjukhusvården bör ingå under delmålet jämställd hälsa och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av en jämställdhetsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Länsstyrelsen i Östergötland bör behålla sitt nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck och att det bör permanentas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att återkommande göra kartläggningar av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva Statskontorets förslag om en delegation för jämställdhetsstudier och

användandet av befintliga myndigheter för löpande utvärderingar av jämställdhetspolitiska satsningar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3555 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en annan inriktning på jämställdhetspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om organisationen av myndigheternas jämställdhetsarbete och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Länsstyrelsen i Östergötland bör behålla sitt nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck och att det bör permanentas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett villkor för att en jämställdhetsmyndighet inrättas är att den inte övertar det nationella uppdraget om hedersrelaterat våld och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nationella uppdraget om hedersrelaterat våld och förtryck hos Länsstyrelsen i Östergötland bör permanentas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild funktion som nationell samordnare i fråga om hedersrelaterat våld och förtryck ska läggas hos Länsstyrelsen i Östergötland och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdraget om prostitution och människohandel för sexuella ändamål och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny jämställdhetsmyndighet inte bör ha ansvar för statsbidrag till jämställdhetsprojekt och kvinnors organisering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett jämställdhetspolitiskt delmål om integration och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvinnors företagande och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om pojkars skolresultat och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:157 av Ali Esbati m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Medlingsinstitutets uppdrag bör förändras så att det tydligt framgår att industrins lönenormering inte ska tolkas så att aktiva insatser för att minska de strukturella löneskillnaderna mellan kvinno- och mansdominerade yrken omöjliggörs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:385 av Monica Green (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets betydelse för att öka kunskaperna om samt förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ställa samma krav på förebyggande arbete mot våld som att förebygga och förhindra brand i hemmen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:631 av Berit Högman m.fl. (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av fler åtgärder för en jämställd arbetsmarknad och lika lön oavsett kön och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:792 av Olle Felten och Sven-Olof Sällström (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för en stärkt ekonomisk jämställdhet mellan makar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en hederskommission och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förebyggande åtgärder mot hedersvåld och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersproblematik med fokus på hbtq-personers situation och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:922 av Lars Mejern Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatta åtgärder mot mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterat våld och förtryck mot hbt-personer och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1260 av Tina Ghasemi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en samlad strategi för att bemöta Sveriges verkliga utmaningar på jämställdhetsområdet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör agera för att ansvariga myndigheter får de verktyg och direktiv som krävs för att samhället ska kunna garantera alla kvinnor deras vardagliga frihet, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till uppsökande verksamhet där man säkerställer att ingen, oavsett om man mottar försörjningsstöd eller ej, på något sätt begränsas i sin frihet att delta i samhället fullt ut, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta kraftåtgärder mot de som utövar hedersförtryck eller annat frihetsbegränsande förtryck gentemot någon annan människa, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1622 av Monica Green (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsinsatser för att göra kvinnokonventionen känd i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla nyanlända män och kvinnor ska upplysas om FN:s kvinnokonvention och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med syfte att se över sanktioner

för företag som inte kan presentera en plan för jämställda löner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att bryta upp hederskulturens fäste i Sverige, såsom könssegregerad simundervisning, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2012 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förnekande av hedersrelaterat våld och förtryck utgör rasism och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kartläggande utredning för att se över hur många ungdomar i Sverige som är drabbade av hedersrelaterat våld och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett nationellt kunskapslyft genom spetsutbildningar och kompetensutveckling inom hedersrelaterat våld och förtryck för sjuksköterskor, kuratorer, psykologer, socionomer, poliser, jurister och lärare så att de på ett bättre sätt kan jobba med drabbade individer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2094 av Maria Stockhaus (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en utredning kring utökade möjligheter att skydda utsatta kvinnor och barn med uppdrag att föreslå konkreta åtgärder för att stärka skyddet för kvinnor som utsätts för våld av en partner eller före detta partner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2101 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om framtagandet av en nationell strategi för mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2119 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilka åtgärder som behövs och vilka åtgärder som inte behövs för att råda bot på utmaningarna på jämställdhetsområdet, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2272 av Thomas Finnborg och Sotiris Delis (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten till mer förebyggande arbete mot förtryck, diskriminering och våld i hederns namn och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2348 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Nationella Kompetensteamet vid länsstyrelsen i Östergötland ska kunna arbeta långsiktigt för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av kontinuitet i arbetet för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och att länsstyrelsen i Östergötland därför även fortsättningsvis ska ha det nationella ansvaret för arbetet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2703 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om var den nya jämställdhetsmyndigheten ska ligga och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2761 av Monica Green (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur Sverige ska nå de nya utvecklingsmålen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3037 av Annika Qarlsso m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med jämställdhetsintegrering stärks och att alla myndigheter får direktiv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att könsuppdelad statistik används i arbetet med jämställdhetsintegrering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gender budgeting och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för jämställdhet ska samlas under en befintlig myndighet med fokus på jämställdhetsintegrering och strukturellt jämställdhetsarbete och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens bilaga till budgetpropositionen om ekonomisk jämställdhet utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att deltidsnormen för kvinnor på arbetsmarknaden bryts, bl.a. genom att se över hur arbetsmarknadens parter kan skapa rätt förutsättningar för fler att arbeta heltid, och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa hedersrelaterat förtryck och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen satsar på förebyggande insatser och inför strukturella åtgärder inom arbetsmarknad och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny nationell handlingsplan mot våld i nära relationer, sexualiserat våld och hedersrelaterat våld och förtryck tas fram med både förebyggande och akuta delar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3057 av Ola Johansson och Rickard Nordin (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla beslut bör jämställdhetsprövas och analyseras utifrån hur de gynnar eller missgynnar det underrepresenterade könet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att förbättra mäns och kvinnors möjlighet att kombinera familj och arbete och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterade brott och hedersproblematik och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3162 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa könssegregering och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3288 av Andreas Norlén m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelbunden uppföljning av länsstyrelsernas arbete med att förebygga

och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att i varje län identifiera kommuner som kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt att bygga upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder i syfte att motverka förtryck i hederns namn och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka jobbdiskriminering och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hindra våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder i syfte att motverka förtryck i hederns namn och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Justitieutskottets yttrande 2016/17:JuU6y

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet beslutade den 8 december 2016 att ge bl.a. justitieutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid och motioner i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Justitieutskottet har beslutat att i första hand yttra sig över den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som presenteras i skrivelsen (kap. 5). Utskottet yttrar sig också över följdmotion 2016/17:3554 (KD) yrkande 7 om kartläggning av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck.

Utskottet ser positivt på de åtgärder som regeringen redovisar i skrivelsen och bedömer utifrån sitt perspektiv att åtgärderna stärker arbetet med att förebygga mäns våld mot kvinnor och bidrar till att målen i strategin nås. Motionsyrkandet bör avstyrkas.

I yttrandet finns en avvikande mening (KD).

Utskottets överväganden

Allmänt om skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen översiktligt för den jämställdhetspolitiska utvecklingen de senaste tio åren. Erfarenheter och effekter av genomförandet av den särskilda jämställdhetssatsningen 2007–2014 redovisas.

I skrivelsen presenterar regeringen inriktningen och en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken ska även i fortsättningen vara att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Delmålen anges vara följande:

- Jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.
- Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Vidare redogör regeringen för sin avsikt och sina skäl för att inrätta en jämställdhetsmyndighet.

Skrivelsen omfattar en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin inbegriper mål och insatsområden, en struktur för stöd och uppföljning och ett åtgärdsprogram med insatser för perioden 2017–2020.

I skrivelsen aviseras åtgärder för en strategisk, sammanhållen och långsiktig styrning på jämställdhetspolitikens område. Regeringen redogör i skrivelsen också för de viktigaste insatserna på övriga delmålsområden för ett jämställt samhälle under mandatperioden.

Som anförts har justitieutskottet beslutat att i första hand yttra sig över den nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som presenteras i skrivelsen (kap. 5) samt ett motionsyrkande i en av följdmotionerna.

Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Strategins inriktning m.m.

Skrivelsen

Regeringen anför i skrivelsen att för att stärka förutsättningarna att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra kommer regeringens arbete på området att bedrivas i enlighet med en tioårig nationell strategi som särskilt betonar förebyggande insatser. Strategin inkluderar frågor om hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Strategin består av politiska målsättningar, en organisation för genomförande och ett system för uppföljning. Strategin börjar gälla den 1 januari 2017 och avser perioden 2017–2026. Strategins politiska målsättningar är

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Av skrivelsen framgår att regeringen anser att strategins målsättningar bör följas upp genom indikatorer och av rapporter från berörda myndigheter. På sikt avser regeringen att ge den kommande jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att sammanställa en nationell rapport som ska ligga till grund för regeringens samlade bedömning av behovet av inriktning och insatser.

I skrivelsen beskrivs det åtgärdsprogram för perioden 2017–2020 som regeringen planerar för att nå målen i strategin. Slutligen lämnas en förteckning över pågående och nyligen avslutade insatser med anknytning till strategin.

Utskottets ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är den yttersta konsekvensen av den maktobalans som råder mellan kvinnor och män. Under många år har både ideell och offentlig verksamhet mot mäns våld mot kvinnor vuxit fram. Som regeringen påpekar är våldet trots detta ännu omfattande och kostsamt, framför allt för den enskilda kvinnan och flickan, men också för samhället. Förebyggande insatser är därför kostnadseffektiva såväl ur ett individuellt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Utskottet är positivt till regeringens ambition att främja utvecklingen av effektiva åtgärder för att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas. Detta kräver ett bredare och mer konstruktivt engagemang av män och pojkar samt en uppgörelse med normer som rättfärdigar våld och begränsningar av kvinnors och flickors

handlingsutrymme och livsval. Som regeringen anför krävs det skarpare och mer träffsäkra åtgärder vad gäller skydd och brottsbekämpning. Enligt utskottet är strategins inriktning och det åtgärdsprogram som beskrivs i skrivelsen väl ägnat att bidra till att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Utskottet kommer under våren 2017, i samband med behandlingen av motioner från den allmänna motionstiden, att återkomma till flera av de frågor som uppmärksammas i skrivelsen. Det gäller bl.a. frågor om kontaktförbud, insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck samt äktenskapstvång.

Kartläggningar av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck

Skrivelsen

Regeringen anför i skrivelsen (s.117) att våld mot kvinnor och flickor i nära relationer kan vara extrema yttringar av närståendes hedersnormer. Till sådana normer hör uppfattningen att en familjs rykte och anseende är avhängiga kvinnliga familjemedlemmars kyskhets och oskuld samt deras faktiska och påstådda beteende i förhållande till dessa ideal. Kontrollen av kvinnor och flickor i hederns namn sträcker sig från begränsningar i vardagen i fråga om klädsel, umgänge och fysisk rörelsefrihet till styrning av val av utbildning, jobb, äktenskap och skilsmässor. Även unga män kan bli gifta mot sin vilja. Hbtq-personer kan betraktas som hotande mot familjens heder och utsättas för liknande kontroll, påtryckningar och våld. Flera män och kvinnor kan vara involverade i att planera, besluta, sanktionera och utöva hedersrelaterat våld och förtryck. Detta innebär bl.a. att enskilda familjemedlemmar kan uppleva en stark plikt att utföra, eller medverka till, våldshandlingar. Både kvinnor och män som försvarar den som är utsatt kan straffas för det och själva vara utsatta på olika sätt.

Det finns enligt regeringen en risk att hederstänkande underskattas och missförstås av personer som inte själva lever med hedersnormer. Exempelvis kan en hedersrelaterad konflikt mellan en ung kvinna och hennes föräldrar av utomstående tolkas som en för de flesta tonåringar typisk revolt mot föräldrarna. I genomförandet av strategin är det därför nödvändigt att genomgående beakta den betydelse hedersnormer kan ha för såväl våldsutövare som våldsutsatta.

Motionen

I motion 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att ge Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att återkommande göra kartläggningar av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Motionärerna konstaterar att regeringen skriver om avsaknaden av återkommande undersökningar om omfattningen av hedersrelaterat våld

och förtryck. Brå bör därför få i uppdrag att göra större och återkommande kartläggningar, anför motionärerna.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade frågor om kartläggning, uppföljning och statistik om hedersrelaterad brottslighet i betänkande 2016/17:JuU1 (s. 79 f.). Utskottet anförde bl.a. att det noterat att regeringen hade för avsikt att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet ville emellertid betona vikten av att detta sker skyndsamt eftersom frågan är av stor vikt. Regeringen borde därför snarast kartlägga omfattningen av det hedersrelaterade våldet och hur utvecklingen ser ut över tid. Kartläggningen borde genomföras med de åtgärder som är mest ändamålsenliga för detta, t.ex. ett forskningsuppdrag eller en översyn av brottskodsystemet. Utskottet föreslog att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2016/17:90).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om det tillkännagivande om kartläggning, uppföljning och statistik om hedersrelaterad brottslighet som riksdagen i enlighet med vad som refereras ovan nyligen gjorde med anledning av utskottets förslag i betänkande 2016/17:JuU1.

Av skrivelsen framgår (s. 143) att regeringen avser att ge lämplig myndighet i uppdrag att genomföra särskilda kartläggningar av frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barn- och tvångsåktenskap, samt att hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck särskilt ska uppmärksammas. Utskottet ser positivt på detta, men vill återigen betona vikten av att detta sker skyndsamt. Det saknas dock skäl för riksdagen att göra något ytterligare tillkännagivande i frågan. Arbetsmarknadsutskottet bör därför avstyrka motion 2016/17:3554 (KD) yrkande 7.

Stockholm den 26 januari 2017

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Ellen Juntti (M) och Runar Filper (SD).

Avvikande mening

Kartläggningar av omfattningen av hedersrelaterat våld (KD)

Andreas Carlson (KD) anför:

Vi noterar att regeringen i skrivelsen påtalar bristen på återkommande undersökningar av omfattningen av hedersrelaterat våld. Vi anser därför att Brå bör få i uppdrag att göra större, återkommande kartläggningar likt den som gjordes 2009. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu anført. Arbetsmarknadsutskottet bör därför föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande. Motion 2016/17:3554 (KD) yrkande 7 bör tillstyrkas.

BILAGA 3

Socialutskottets yttrande 2016/17:SoU4y

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet beslutade den 8 december 2016 att ge bl.a. socialutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid samt motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Socialutskottet har beslutat att yttra sig över motion 2016/17:3554 (KD) yrkande 4.

Socialutskottet anser inte att något initiativ är nödvändigt med anledning av motionsyrkandet. Arbetsmarknadsutskottet bör därför avstyrka yrkandet.

I ärendet finns en avvikande mening (KD).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Regeringen presenterar i skrivelsen inriktningen och en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Det övergripande målet, att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv, och de tidigare fyra delmålen kvarstår samtidigt som nya delmål om jämställd utbildning och jämställd hälsa införs. Enligt skrivelsen är delmålen följande:

- jämn fördelning av makt och inflytande
- ekonomisk jämställdhet
- jämställd utbildning
- jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- jämställd hälsa
- mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Ett nytt delmål – jämställd hälsa

När det gäller det nya delmålet jämställd hälsa ska kvinnor och män, flickor och pojkar ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor. Enligt regeringen harmoniserar det nya delmålet väl med det övergripande målet för folkhälsopolitiken om att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen liksom med mål för hälso- och sjukvårdspolitiken, politiken för sociala tjänster och funktionshinderspolitiken.

Enligt regeringen handlar en god folkhälsa inte endast om att hälsan bör vara så god som möjligt, utan den bör också vara så jämlikt och jämställt fördelad som möjligt. Delmålet jämställd hälsa avser fysisk, psykisk och sexuell och/eller reproduktiv hälsa, och omfattar såväl förebyggande folkhälsoarbete som åtgärder och insatser till enskilda personer i form av socialtjänst, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt hälso- och sjukvård.

Delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra

När det gäller delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra presenterar regeringen i skrivelsen en tioårig nationell strategi som särskilt betonar förebyggande insatser. Strategin har följande utgångspunkter:

- att våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer
- större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld
- flera livssituationer och omständigheter kan innebära särskild sårbarhet

- funktionshindersperspektiv
- hedersnormer bland närstående
- barnets rätt och barnets bästa
- hbtq-personers rättigheter
- förbättrad samverkan och styrning
- kunskapsbaserat arbete.

Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor innehåller följande politiska målsättningar:

- ett utökat och verkningfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

För att stärka arbetet med att förebygga mäns våld mot kvinnor och bidra till att målen i strategin genomförs planerar regeringen en mängd åtgärder, bl.a. föräldraskapsstöd med våldsförebyggande inriktning, insatser till våldsutövare, upptäckt av våldsutsatthet och våldsutövande, stärkt skydd och stöd för barn, närmare myndighetssamverkan på lokal nivå, kvalitetskontroll av socialtjänstanknutna insatser för våldsutsatta, utredning om barn i skyddade boenden för att stärka barnrättsperspektivet i arbetet med barn som vistas i skyddade boenden samt utbildning för berörda yrkesgrupper.

Motionen

I motion 2016/17:3554 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att arbetet med ett förstatligande av sjukvården bör ingå under delmålet jämställd hälsa. Motionärerna anser att det behövs ett ökat statligt ansvar för vården om alla ska få del av de stora framsteg som hela tiden görs. Motionärerna föreslår därför att det tillsätts en parlamentarisk utredning som får i uppdrag att överväga olika vägar för att uppnå en effektivare, mer rättvis, jämställd och jämlik vård genom en mer ändamålsenlig uppgiftsfördelning mellan stat och huvudmän.

Tidigare behandling i socialutskottet

Utskottet behandlade och avstyrkte i sina riksdagsgodkända betänkanden 2014/15:SoU7 och 2015/16:SoU7, båda med namnet Hälso- och sjukvårdsfrågor, motionsyrkanden om att förstatliga sjukvården. I dessa delar fanns inga reservationer (riksdagsbeslut den 16 april 2015 respektive den 27 april 2016).¹

¹ Mot. 2015/16:1781 (SD) behandlades förenklad i bet. 2015/16:SoU7.

Socialutskottet behandlade och avstyrkte i sitt riksdagsgodkända betänkande 2015/16:SoU17 Avgiftsfrihet för viss screening inom hälso- och sjukvården ett motionsyrkande om att förstatliga sjukhusvården så att cancervården skulle bli mer jämlik. Utskottet ansåg inte att riksdagen borde ta något initiativ. I denna del fanns en reservation (KD).

Socialutskottets ställningstagande

Regeringen har i skrivelsen presenterat inriktningen och en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Ett antal motioner har väckts med anledning av skrivelsen. En av dessa berör socialutskottets beredningsområde.

Socialutskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionsyrkandet om att ett förstatligande av sjukvården bör ingå under delmålet jämställd hälsa. Arbetsmarknadsutskottet bör därför avstyrka motion 2016/17:3554 (KD) yrkande 4.

Stockholm den 26 januari 2017

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Amir Adan (M), Mikael Dahlqvist (S), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Karin Rågsjö (V), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M), Staffan Danielsson (C), Stefan Nilsson (MP), Thomas Finnborg (M), Christina Östberg (SD) och Christina Örnebjär (L).

Avvikande mening

Delmålet jämställd hälsa och förstatligande av sjukhusvården (KD)

Emma Henriksson (KD) anför:

Jag välkomnar det nya delmålet jämställd hälsa. Jag anser emellertid att det inte är rimligt att fortsätta med en sedan länge föråldrad modell för styrning av vården där landstingen inte klarar av att göra vården jämlik och jämställd. För att hela befolkningen ska få likvärdig tillgång till vård och för att de resurser vi lägger på vården ska användas så effektivt som möjligt behövs det enligt min mening ett ökat statligt ansvar för vården. Nuvarande ansvarsstruktur bidrar till ojämställd vård. Därför anser jag att arbetet med förstatligande av sjukhusvården bör ingå under delmålet jämställd hälsa.

Mot denna bakgrund bör arbetsmarknadsutskottet tillstyrka motion 2016/17:3554 (KD) yrkande 4.

BILAGA 4

Utbildningsutskottets yttrande 2016/17:UbU5y

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet beslutade den 8 december 2016 att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid och de motioner som väckts med anledning av skrivelsen i de delar dessa berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet begränsar sitt yttrande till delmålet jämställd utbildning och motionerna 2016/17:3553 (SD) yrkandena 4, 9 och 10 samt 2016/17:3556 (L) yrkande 8.

Utbildningsutskottet föreslår att arbetsmarknadsutskottet avstyrker de nämnda motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (SD, L).

Utskottets överväganden

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid

Skrivelsen

I skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid presenterar regeringen inriktningen för jämställdhetspolitiken med en ny delmålsstruktur, en jämställdhetsmyndighet och en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Jämställd utbildning

I skrivelsen gör regeringen bedömningen att ett delmål är jämställd utbildning. Delmålet är att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

Regeringen anger som skäl för sin bedömning bl.a. följande: Målet om en jämställd utbildning handlar om att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning. Målet är centralt för att kvinnor och män ska kunna nå en ökad ekonomisk självständighet, men också för individens möjligheter till makt och inflytande i samhället samt för den personliga utvecklingen.

Bristen på jämställdhet när det gäller utbildning handlar i dag inte om den formella tillgången till utbildning utan om ojämställda förutsättningar, möjligheter och villkor i samband med utbildning. Under förra seklets första hälft fick kvinnor och flickor formellt tillträde till hela utbildningssystemet, men fortfarande råder en påtaglig könssegregering på de flesta utbildningsinriktningar, såväl i nationella program i gymnasieskolan och yrkeshögskolan som i högskolan. När det gäller resultaten i skolan har flickor länge presterat bättre än pojkar, samtidigt som de är mer stressade och mår sämre. Sedan slutet av 1990-talet har andelen kvinnor och män som lämnat gymnasieskolan med ofullständiga betyg ökat. Ökningen är störst bland elever med utländsk bakgrund och särskilt bland män. Könsbundna studieval har i stor utsträckning samband med social bakgrund. En effekt av detta är att unga män från studieovana hem studerar vidare efter gymnasieskolan i långt mindre utsträckning än unga kvinnor med motsvarande bakgrund. De könsbundna studievalen hänger också tätt samman med den könsuppdelade arbetsmarknaden och yrkesidentitet och kön, vilket också återspeglas på olika utbildningsinriktningar, t.ex. i gymnasieskolan och i högskolan (se t.ex. SOU 2010:99 och SOU 2011:1).

Begreppet personlig utveckling omfattar bl.a. skolväsendets uppdrag att främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare (1 kap. 4 § skollagen [2010:800]). En viktig del av detta uppdrag handlar om att elever

och studenter inte ska begränsas av snäva könsnormer i sin personliga utveckling. I bl.a. läroplanen för förskolan (Lpfö 98) och i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11) anges att verksamheten ska motverka traditionella könsroller och könsroller samt att flickor och pojkar ska ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. I läroplanen för gymnasieskolan från 2011 anges att eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som anses vara kvinnligt och manligt. Att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma villkor och möjligheter i fråga om personlig utveckling inbegriper också möjligheten att utveckla sina intressen och ambitioner även inom ramen för icke-formell bildnings- och utbildningsverksamhet, men också i andra samhälleliga sammanhang såsom i föreningslivet.

En stor del av en människas identitet och självbild grundläggs tidigt i livet, och det är därför särskilt viktigt att ett aktivt jämställdhetsarbete och normkritiskt arbete bedrivs i förskolan men även i grundskolan och i gymnasieskolan för att ge elever möjligheter att välja utbildning och yrke utan begränsande könsnormer. En viktig del av arbetet för att bryta de könsbundna studievalen handlar om att få normbrytare att också stanna kvar på utbildningen och senare att också arbeta inom ett yrke där de befinner sig i minoritet. Arbetet mot könsbundna studieval och för en jämställd utbildning behöver därför omfatta alla delar av utbildningen, från utbildningsinnehåll till pedagogik och frågor som rör kultur och jargong. Ett annat arbetsområde rör de föreställningar som finns om olika gymnasieprogram och högskoleutbildningar och även den självbild som finns där och som kan verka utestängande utifrån bl.a. kön. För att uppnå målet om en jämställd utbildning, inte minst när det gäller studievalen, behövs dessutom ett brett förändringsarbete på fler områden utanför utbildningssektorn, t.ex. på arbetsmarknaden och i föreningslivet. På så sätt hänger delmålet om utbildning tätt samman med både delmålet om ekonomisk jämställdhet och delmålet om en jämn fördelning av makt och inflytande (skrivelsen s. 75–77).

Motionerna

I motion 2016/17:3553 av Sven-Olof Sällström och Magnus Persson (båda SD) yrkande 4 framhålls att all förskolepedagogik som får offentligt stöd bör bygga på beprövad erfarenhet och fokusera på att skapa en trygg plats för barn att utvecklas till ansvarstagande unga individer men utan att i övrigt styra deras beteendemönster. Motionärerna vill därför bl.a. se en avveckling av det skattefinansierade stödet till genuspedagogik. I yrkande 9 betonas att svensk skolas främsta uppgift och prioritering ska vara utbildning i skolans grundläggande ämnen oavsett elevernas kön. I yrkande 10 framförs att svenska skolan inte ska vara någon experimentell institution för svenska skolelever där de tvingas efterleva regeringens sociala könsexperiment. Enligt motionärerna

kan det handla om att pojkar inte ska leka med färgen blå och tvingas hoppa hoppel.

I kommittémotion 2016/17:3556 av Maria Arnholm m.fl. (L) yrkande 8 framförs att regeringen i skrivelsen i alltför liten grad uppmärksammar ett av de mest påtagliga resultaten av den bristande jämställdheten, nämligen pojkars märkbart sämre kunskapsresultat. Att förbättra pojkars skolresultat och på så vis motverka de könsrelaterade kunskapsklyftorna i skolan måste enligt motionärerna lyftas fram som en särskild uppgift inom delmålet jämställd utbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att utbildningsfrågorna bör ges ett större utrymme i jämställdhetspolitiken för att betona såväl utbildningens egenvärde som utbildningens centrala betydelse för möjligheterna till inflytande och makt, för etablering på arbetsmarknaden och för kvinnors och mäns hälsa. Utskottet välkomnar därför det nya jämställdhetspolitiska delmålet jämställd utbildning som regeringen presenterar i skrivelsen. Utskottet anser att det är en självklarhet att, så som det formuleras i delmålet, kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling. För att ytterligare driva på utvecklingen av en jämställd utbildning i en positiv riktning är det en fördel att utbildning inrättas som ett nytt självständigt delmål. Utskottet noterar i det sammanhanget att målet omfattar hela det formella utbildningssystemet från förskola till universitet och högskola, inklusive vuxenutbildning och yrkeshögskolan. Även bildning och utbildning utanför det formella utbildningssystemet omfattas, t.ex. folkhögskolor och studieförbundens utbildningsverksamhet.

Flera välkända och belagda problem inom utbildningsområdet, exempelvis sämre skolbetyg för pojkar, könsbundna studieval såväl i gymnasieskolan som inom den eftergymnasiala utbildningen samt stora könsskillnader när det gäller andelen kvinnor respektive män som går vidare till eftergymnasial utbildning av olika slag, är något som enligt utskottet ytterligare understryker behovet av att lyfta fram utbildningsfrågorna inom jämställdhetspolitiken.

Utskottet vill särskilt framhålla vikten av att fortsätta arbetet för att motverka könsbundna utbildningsval och av att arbetet med jämställdhetsfrågor framgår av de olika utbildningsformernas styrdokument. Även Skolverkets och andra myndigheters insatser inom utbildningsområdet är viktiga att lyfta fram i det fortsatta arbetet med jämställdhetsfrågor inom utbildningsområdet. Bland dessa kan nämnas Skolverkets arbete med de nationella skolutvecklingsprogrammen för huvudmän och skolor och i detta utvecklingen av arbetet med skolans värdegrund, vilket inkluderar arbete med bl.a. jämställdhet och normkritik. Men självfallet behövs fortsatta insatser på en rad områden inom utbildningsområdet för att uppfylla delmålet om en jämställd utbildning. Bland de exempel på insatser när det gäller delmålet

jämställd utbildning som regeringen redovisar i skrivelsen finns bl.a. insatser för förebyggande av könsstereotypa utbildningsval, elevhälsa – psykisk ohälsa och frånvaro – samt jämställdhet i högskolesektorn (s. 167–170).

Mot bakgrund av vad som nu anförts föreslår utbildningsutskottet att arbetsmarknadsutskottet avstyrker motionerna 2016/17:3553 (SD) yrkandena 4, 9 och 10 samt 2016/17:3556 (L) yrkande 8.

Stockholm den 26 januari 2017

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Erik Bengtzboe (M), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Lena Emilsson (S), Fredrik Christensson (C), Emma Hult (MP) och Alexandra Anstrell (M).

Avvikande meningar

1. Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (SD)

Robert Stenkvist (SD) anför:

För Sverigedemokraterna är det en självklarhet att den barnomsorg som erbjuds av samhället ska sätta barnens bästa i centrum. Jag välkomnar en mångfald av pedagogiska alternativ, förutsatt att dessa bygger på beprövad erfarenhet och att en god nivå av likvärdig omsorg kan säkerställas. En grundläggande förutsättning för en god barnomsorg är att barn ska ges möjlighet att utvecklas i sin egen takt och forma sin personlighet. Närvarande vuxna ska självfallet garantera en säker miljö så att barnen varken skadar sig själva eller andra, men utöver detta låta dem göra fria val och prova sig fram. Mot bakgrund av ovanstående ställer jag mig kritisk till framför allt stora delar av dagens genuspedagogik, där utgångspunkten är att lärare och andra pedagoger övervakar barns beteende för att sedan styra deras val i en normbrytande riktning och problematisera varje könsnormativt uttryck. Jag vill därför se en avveckling av det skattefinansierade stödet till genuspedagogik och annan verksamhet där staten, med bas i mycket svagt vetenskapligt förankrade politiska teorier, försöker experimentera med, styra eller ändra på våra barns beteendemönster.

Sverigedemokraternas uppfattning, till skillnad från regeringens, är att svensk skola inte ska ägna sig åt sociala könsexperiment. Skolans huvudsakliga fokus och främsta prioritering ska vara utbildning i grundläggande ämnen tillsammans med upprätthållande av ansvarstagande, ordning och studiero. Detta alldeles oavsett eleverns kön. På raster ska vare sig regeringen eller skolan bestämma vilka lekar eleverna ska leka baserat på deras kön.

Sverigedemokraterna anser inte att svensk skola ska vara ett socialt könsexperiment som år efter år följer regeringens nya teorier om varför pojkar inte ska leka med färgen blå, eller tvingar pojkar till att hoppa hopprep, vare sig de vill detta själva eller inte. Skolans i särklass mest primära uppgift ska vara att efterleva skollagen, utbilda barnen i skolans grundläggande ämnen och nå kunskapsmålen i dessa ämnen, alldeles oavsett eleverns kön eller de könsmonster som existerar.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka motion 2016/17:3553 (SD) yrkandena 4, 9 och 10.

2. Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (L)

Christer Nylander (L) anför:

Liberalerna välkomnar att det införs ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om utbildning. Detta ligger väl i linje med vår egen politik och med de jämställdhetspolitiska insatser som Liberalerna ansvarade för under alliansregeringen. Liberalerna ser dock med oro på att regeringen i redovisningen av sin bedömning har ett alltför snävt perspektiv på frågan. Liberalerna delar analysen att en jämställd utbildning handlar om att alla individer oavsett kön ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling (med utgångspunkt i vad som anges i 2010 års skollag och nu gällande läroplaner för utbildningsväsendets olika delar). Däremot anser Liberalerna att regeringen i alltför liten grad uppmärksammar ett av de mest påtagliga resultaten av den bristande jämställdheten inom utbildningsområdet, nämligen pojkars märkbart sämre kunskapsresultat. Detta är en felbedömning.

Den bristande jämställdheten i utbildningsväsendet drabbar både pojkar och flickor, och bristerna tar sig olika uttryck. Att pojkars kunskapsresultat sedan lång tid har legat väsentligt lägre än flickors måste ses som en huvudutmaning inom jämställdhetspolitiken. Sämre kunskaper på grund av könsbundna föreställningar och socialt tryck gör att pojkar och unga män blir sämre rustade med de förmågor och färdigheter som de behöver i vuxenlivet. För att motverka detta och bryta den ”antipluggkultur” som vuxit fram bland pojkar behöver de könsbundna skillnaderna i förväntningar synliggöras och angripas. Dessa förväntningar finns från vuxenvärlden och reproduceras skolelever emellan på ett sätt som håller tillbaka många pojkar i deras kunskapsutveckling. Att förbättra pojkars skolresultat och på så vis motverka de könsrelaterade kunskapsklyftorna i skolan måste lyftas fram som en särskild uppgift inom delmålet jämställd utbildning.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka motion 2016/17:3556 (L) yrkande 8.

Särskilda yttranden

1. **Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (M)**

Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Erik Bengtzboe (M) och Alexandra Anstrell (M) anför:

Vi vill i samband med behandlingen av regeringens jämställdhetskrivelse särskilt lyfta fram några angelägna frågor om jämställdhet med koppling till utbildningsområdet.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Vi har en hög sysselsättningsgrad bland kvinnor internationellt sett. Vi har en generös föräldraförsäkring och en väl utbyggd förskole- och fritidsverksamhet om ger förutsättningar för föräldrar att ta ett stort ansvar för barn och samtidigt förvärvsarbeta. Våra grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheter som är utgångspunkten för skolans värdegrund gäller alla skolor, oavsett huvudman eller inriktning på skolan.

Den tidigare alliansregeringens skärpningar av skolans styrdokument och läroplaner har inneburit tydliga signaler om att skolan ska motverka traditionella könsmonster och att alla barn och elever ska ges möjlighet att utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån kön.

Jämställdhet i skolan är en förutsättning för att alla barn ska kunna komma till sin rätt, oavsett kön. Vi vill vidare understryka att frågan om pojkars och flickors skilda kunskapsresultat generellt sett får ett för litet utrymme när det ska vidtas åtgärder.

Vi menar att det är viktigt att bryta och motverka könsbundna föreställningar och normer som gör att pojkar klarar sig sämre i skolan och inte får med sig de färdigheter och kunskaper som behövs högre upp i årskurserna. Exempelvis innebär förskolans nya läroplan med inslag av naturvetenskap och teknik bättre möjligheter att bryta traditionella könsmonster i utbildningsval och att bredda och fördjupa barnens intresse för alternativa studie- och yrkesvägar. Men för att detta ska kunna bli verklighet i alla våra förskolor måste arbetssätten med läroplanen förtydligas och förskolläraernas kompetens stärkas. Detta har Moderaterna föreslagit i motion 2016/17:3044 En bättre förskola.

Vi vill även uttrycka vår oro över att regeringen lägger ned verksamheten mot hedersrelaterat våld som sedan många år bedrivs vid Länsstyrelsen i Östergötland. Utvärderingar har visat att deras arbete har varit både viktigt och efterfrågat runt om i hela landet. Framför allt är det polis, skola och socialtjänst som har fått stöd och råd i dessa komplexa frågor. Att lägga ned den väl fungerande verksamheten för att bygga upp kompetensen någon annanstans kan därför få stora konsekvenser för många unga och deras skolgång.

Det behövs ekonomiska förutsättningar för att möjliggöra för föräldrar att inte bara att bygga på sin yrkeskompetens utan också att byta yrkesbana mitt i livet. Moderaterna har i flera motioner föreslagit ett höjt fribelopp, ett ökat antal studieveckor för den som fyllt 40 år, höjd övre åldersgräns för studiemedel och höjt tilläggs lån för studerande. Detta har Moderaterna exempelvis föreslagit i motion 2016/17:3047 Utgiftsområde 15 Studiestöd.

Vi vill också understryka vikten av att minska snedrekryteringen till den högre utbildningen och snedfördelningen av forskningsresurser. I dag är ca 60 procent av studenterna på lärosätena kvinnor. Samtidigt fördelas en större andel av forskningsmedlen till män.

2. Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (C)

Fredrik Christensson (C) anför:

Jag vill i samband med behandlingen av regeringens jämställdhetskrivelse särskilt lyfta fram frågan om Nationellt centrum för kvinnofrids (NCK) framtida roll och ansvar.

I regeringens skrivelse redovisas regeringens bedömning att en ny jämställdhetsmyndighet ska inrättas för att bidra till en strategisk, sammanhållen och långsiktig styrning samt ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Myndigheten bör enligt regeringen ansvara för uppföljning, analys, samordning, kunskap och stöd utifrån de jämställdhetspolitiska målen.

NCK vid Uppsala universitet och Landstinget i Uppsala län (Akademiska sjukhuset) är Sveriges nationella kunskaps- och resurscentrum för frågor om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. I uppdraget från regeringen ingår att sammanställa, utveckla och sprida kunskap om våld och att erbjuda våldsutsatta kvinnor stöd.

Detta dubbla uppdrag – att kombinera forskning och utbildning med daglig kontakt med våldsutsatta kvinnor – har varit avgörande för NCK:s utveckling. Någon motsvarande nationell organisation finns inte i något annat land i världen.

NCK har över 20 års erfarenhet av att utbilda om mäns våld mot kvinnor, och för 15 år sedan startade landets första grundkurs på universitetsnivå i ämnet. Totalt genomfördes ett hundratal externa utbildningsaktiviteter under 2015. Det är universitetskurser där man medverkar vid andra program vid Uppsala universitet samt andra universitet och högskolor i landet. Man medverkar också vid andra myndigheters utbildningar. NCK vänder sig till yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård, polis och rättsväsen, socialtjänst m.fl.

Statskontoret har av regeringen haft i uppdrag (S2016/00635/JÄM) att lämna förslag på hur en strategiskt tydlig och hållbar styrning, organisering och ansvarsfördelning kan uppnås när det gäller de nationella uppdrag som bl.a. Uppsala universitet (NCK) har på delmålområdet mäns våld mot

kvinnor. Jag vill här peka på vikten av den nära samverkan som finns mellan Uppsala universitet och NCK. Centerpartiet instämmer i Statskontorets analys och anser därför att vi bör behålla nuvarande organisation och ansvarsfördelning så att den struktur som har byggts upp inte går förlorad och så att resurser inte läggs på att börja om arbetet från noll igen.

3. Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (KD)

Annika Eclund (KD) anför:

Jag vill i samband med behandlingen av regeringens jämställdhetskrivelse särskilt lyfta fram några angelägna frågor som rör barnomsorg.

Allt är inte politik. Människor ska bestämma över sina egna liv; familjer ska t.ex. bestämma över sin egen barnomsorg. Jag vill ge familjer fler möjligheter att välja den barnomsorgsform som passar dem och deras barn bäst.

Begreppet barnomsorg innefattar såväl föräldrarnas omsorg i det egna hemmet som förskola, familjedaghem, öppen förskola, fritidshem och andra former. Förskoleverksamheten, som har en viktig pedagogisk uppgift, ska präglas av valfrihet, jämn och hög kvalitet i form av små barngrupper och personal med både pedagogisk och omvårdande kompetens. Föräldrars delaktighet ska uppmuntras och underlättas. Eftersom behov och önskemål varierar över tid och mellan olika familjer måste samhällets stöd till barnfamiljer vara organiserat så att det kan användas på ett flexibelt sätt.

Kristdemokraterna utgår i sin politik från det unika människovärdet. Det innebär för barnomsorgen att flickor och pojkar ska behandlas lika. Det är viktigt att man arbetar i förskolan för att stereotypa könsroller inte ska cementeras. Förskolans värdegrund bygger på jämställdhet mellan könen och förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar, att man lär sig ta hänsyn samt utvecklar en förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.